Barnen ifrån Frostmofjället. En barnberättelse för små och stora

Bokutgåva

Ljus förlag, Stockholm 1907.

PROFESSOR JOHN BERGH,

DEN SJÄLSSTORE, OUTTRÖTTLIGE MÄNNISKOVÄNNEN,

TILLÄGNAS DENNA BOK AF

FÖRFATTARINNAN.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

——

FÖRETAL.

Vid en diskussion om »Våra barns nöjesläsning», som jag för en del år se'n öfvervar, fällde en känd talare, en s. k. »frifräsare» yttranden i frågan, som gingo ut på att nämnda art af litteratur nu närmast tyckes vara afsedd för endast den bildade klassens barn. De äro hjältarna, hjältinnorna i barnböckerna, när dessa senare äro af den rätta arten. När dessa hjältar och hjältinnor själfva, eller genom ädelmodiga »upphöjda» anhöriga komma i kontakt med allmogens barn och barnen ur de djupa leden blir detta till en rörande handling. Hjältar och hjältinnor få nära nog helgonglorian öfver sig när de i välgörenhets- eller förbättringssyfte »ägna» sig åt dessa tåliga beskedliga små våp, eller elaka illmariga lymlar till underklassbarn med hvilkas innerstas tankar och mening de, trots allt, stå främmande och oförstående utan aning om att dessa föremål för barmhärtighet och ädel nedlåtenhet äro deras jämlikar i medfödd begåfning, och i fantasiens mottaglighet för intryck af olika art. Må nöjesläsningen bestå af böcker, där barnen *från alla klasser* känna igen hvarandra, och känna igen sig själfva, i deras egen omgifning. Det blir det bästa och verksammaste medlet att en dag få folk af skild bildningsgrad att förstå och rätt bedöma hvarandra.

Ock en sak till. Vi måste få till stånd en sådan prisbillighet på nöjesläsningslitteraturen, att böcker från goda kända pennor, hvilka nu i dyrbar utstyrsel nå blott de förmögna hemmen, i förenklade, billiga upplagor komma ut öfver hela landet och lära barnen från de många så olika landskapen att få syn på och intresse för hvarderas särmärken i natur, språk, folklif. Sådana böcker skulle möjligen komma att uttränga den osunda kolportörlitteratur och jolmiga söndagsskollektyr, som nu frestande bjudes eller påtvingas barnen i alla de tusentals hem, där man ej har råd att inköpa praktupplagan »af två-, trekronorsböcker som nöjesläsning för barnen». Ja ungefär så där klubbade han på, talaren. Hans ord och tankar rotfäste sig hos mig. Redan då beslöt jag att mitt nästa arbete skulle bli en »Nöjesbok» i ofvannämnda riktning för barn, med typer just från arbetsklassen.

Det är barn från förfluten tid. De allmogebarn, som jag då kände och lefde midt ibland, där uppe i Ådalen, som jag har tagit mig för att skildra i det jag låtit sju stycken föräldralösa små på egen hand ge sig ut från hembygden där, under hårda nödår barkbröd och svält och fattighus är hvad som väntar dem.

»Mor», hvaraf minnet följer de af hennes läror och exempel genomträngda barnen har jag tecknat efter typen af de allmogekvinnor, hvilka då åtminstone icke voro några märkliga undantagsmänniskor äfven i de fattigaste hemmen.

Modern, som då fick ersätta skolan, eller, när den var ambulerande, långa tider af året fick ensam sörja för barnens undervisning, såg minsann ej mellan fingrarna med dem hvarken när det gällde »ordets» inhämtande i den nu så förkättrade utanläsningen, eller dess tillämpande i ett arbetsgladt tuktadt sedligt lif inom stuguknutarna, där föräldrarna då ännu ägde myndigheten.

Det sjöngs mycket både i storgårdar och småstugor den tiden. På det ensträngade instrumentet, »spelstocken» tog man med stråken »ut» ur »nummerboken» den stämma i koralen, som föll sig bäst för rösten och som skulle ljuda samman i den fyrstämmiga kyrkosången på söndagen. Fiolen ljöd vid fester och

glada tillställningar, ofta till sprittande låtar af bondspelmännens egen komposition. Andliga sånger, folklåtar och visor tonade ut från storkök, fäbodvallar och drängstugor under en smittande frisk arbetsglädje. Det låg poesi öfver arbetet, barnen lockades däraf. Det var ej med tyngd i lynnet och surmulenhet de följde far och mor i arbete. De voro hemmastadda i stall och ladugård hos getter och får samt lärde sig att förstå naturvärldens höga, inträngande språk under vistelse i skog och mark, på getstig och i fäbodar.

»Ante», »Månke», »Per Erik», hvilka traska de ändlösa vägarna fram, äro omedvetna om de etiska begrepp, den skarpa sanna blick för natur och folkets sinnesriktning, de därunder tillvälla sig. Maglena, »som ser där ingenting finnes att se», och »hör där ingenting kan höras» och hvilken, ett naturens älsklingsbarn som hon är, kan sjunga och dansa midt under nöd och faror – hon skall ge af sitt hjärtas, sin fantasis rika skatter till dem som under lifvets högsta öfverflöd lida brist på sådan helig gåfva.

Ante skall en gång med kraft och öfvertygelse och med ordets makt kämpa emot det stora onda, som förtär folket och hemmen. Han har redan, innan han med småsyskonen trädde in i en gård, kunnat se och bedöma om nykterhet, ordning och arbetsglädje höllo den vid makt, eller om superiets förbannelse tryckt förödelsens stämpel öfver folk och kreatur och allt där både utom och inom. Antes blick har varit skärpt genom den ångest han erfarit att syskonen, Månke, Per Erik, Anna-Lisa, Maglena, att dessa små stackare, som han på eget bevåg dragit med sig ut från hembygden skola besmittas af det onda, som möter deras ögon, och han afskyr och fruktar detta onda, med en stark andes hela styrka. Mer och mer växer upp inom honom en till sist obetvinglig önskan om att med ord, genom kunskapens makt få ge sig i strid mot detta onda. Han vill en gång lära folket att »förstå Guds röst, och att hitta vägen till himmelen». Barnen, och folket i gårdarna få delvis tala Norrlands allmogespråk, detta för att bibehålla lokalfärgen och låta fjällbarnen kvarstå på det plan i allmogevärlden dit de höra, men från hvilket de möjligen i läsarens tanke skulle lösryckas om de, med den intelligens och begåfning de dela med en del af de bildade klassernas barn, äfven skulle kunna förfoga öfver dessas uttrycksmedel. Det är kanske ej oäfvet att svenska barn lära att sätta sig in uti de olika landsmålen, och bör detta ej bli dem svårare än att komma tillrätta med de utländska och många främmande ord, hvilka vimla i äfven våra barnböcker, men hvilket missförhållande jag icke utan svårighet sett till att undvika.

Den snart uppväxta generation, som en gång lefde sig in i en barnbok »En liten värld bland fjällen» skola i slutet af detta arbete återfinna sina vänner från den tiden, både »Rofvorna» och »Anna Dea».

Meningen är att i en annan fortlöpande del ge en fortsättning af Frostmobarnens tillvaro och olika utveckling i de hem de vunnit.

Jag älskar de där naiva, allvarsamma och dock ljust leende små öfvergifna trulsungarna. Deras öde finnes redan delvis i fantasien och delvis efter verkligheten fullbordadt i mitt inre.

Innerligt önskar jag, att småstugornas barn och barnen i storgårdarna, trulsungarna i fjällbyar och ödebyggd samt de goda, väl uppdragna hjältarna och hjältinnorna äfven skola lära sig att förstå och älska de sju små öfvergifna barnen ifrån Frostmofjället.

Furuliden Stocksund 20 april 1907.

Författarinnan.

* * *

NÖDÅR OCH BARKBRÖD.

Det var nödår uppe i Norrland. »Nödår» betyder, att man är så godt som utan mat på de ställen, där barnskaran är stor och jordbiten, som man skall lefva af, liten.

Det gör icke så mycket att den är liten, när sommaren kommer tidigt, och kornet, som man där uppe bakar det hvita vackra brödet af, mognar redan i juli, så att man kan få fara till kvarnen och mala mjöl af det.

Inte heller gör det så mycket, om jordbiten är liten när sommaren är lång och lagom torr, så att potatisen på landet växer duktigt, och man på hösten i september kan få ta opp både tjugu och trettio stora, granna potatisar från den håla, där man i juni satte ner en enda, men en med många »ögon», ty från hvart aldrig så litet öga, eller litet rundt hål på en potatis, växer det ut rotstjälkar, när den sättes ner i varm, torr sandjord.

Ja, när det blir »godår» uppe i Norrland med mycket regn före midsommar, värme och stark dagg om nätterna, då slår björken ut och står doftande fin och fager, då den ett par dagar förut stått med kala brunglänsande grenar. Åkerbärsblommor sticka upp vid dikesrenarna, djupröda i färgen som små rosenbarn. I den väderleken bli de snart till sköna, saftiga åkerbär.

De grå stenhällarna bli öfverdragna med mattor af hvit- och violettfärgade »natt och dag »-blomster, som leka tittut med skärblommande kattfötter. Barnen binda sig kransar af dem, bygga sig lekstugor i sandgroparna, där de höga, granna råmjölksblomstren stå i täta stånd, rosenröda, stolta i hållningen, och nyponbuskar med doftande rosor i blom titta ner på dem öfver den sluttande jordskorpan.

Det är glädje och skratt och stoj hvart man vänder sig. Hvita, söta rofvor som man får äta af, och ärter i fyllda skidor växa ute på åkern. Nog af bröd, smör, ost och annat godt och rart, finnes äfven inne i småstugor och fattigmanshem.

Men under *nödåren* hörs icke mycken glädje af. Snön ligger kvar till framemot midsommar. Rofvorna, hvilka sent sättas ner som frön i jorden, hinna knappt knyta sig till en liten potatis' storlek, förrän frosten kommer och gör det så hårdt och trångt omkring dem, att de ej kunna växa. Ärtskidorna hänga vissna som små svartnade trasor ute på ärtåkern, – inte en enda ärta blir det i dem. Likadant med kornaxen, som bruka hålla sig så stolta på sina vajande höga stänglar, de hänga som brutna, fast vid det gröna, korta strået.

Så kan man väl förstå, att under nödår kommer intet korn och inga ärter till kvarnen och om, på någon högt liggande gård, frosten farit mera varsamt fram, så är säden ändå så kraftlös och besynnerlig att mjölet blir gråsvart, och pannkakorna, som man lagar till af det, bli som en lös lervälling.

Det är icke mycken föda i sådan mat. Barnen bli snart magra. Deras, under de goda åren rosenröda kinder få en gråaktig färg, och ögonen äga ej mer den klara glansen.

När barnen i hopar följa föräldrarna åt för att neråt frostfria bygder bettla om föda, se de ut som små gubbar och gummor. Det skär en i hjärtat att se dem.

FÖRSTA KAPITLET.
SJU SMÅ VÄRNLÖSA.

Under det förfärliga nödåret i slutet af 1860-talet kom en sådan skara vandrande från Frostmofjället högt oppe i Norrland. Skaran bestod af en liten flock på sju barn, hvilka ensamma vandrade fram genom utarmade, vinterödsliga bygder. Ingen far eller mor följde dem åt. Sju stycken utmärglade små, och den, som liksom förde dem an, var bara på trettonde året. Han hette Ante, egentligen Anders.

Barnen kommo från Frostmofjället, där frosten också farit hårdast fram vid gårdarna.

Deras far hade under nödårstiden tagit sig till att supa. Svag och fumlig, som han blifvit af det och af barkbröd och svältföda, hade han stupat ned under en jättetall, som han var med om att fälla i skogen. En

dag bars han hem död.

Hustruns bekymmer mångdubblades. Hon orkade ej bära dem längre, utan hon rent af tärdes bort af sorg, mest svält. För man kan förstå att de matbitar, som hon kunde få ihop, unnade hon hellre barnen än sig själf.

När hon nu skulle till att dö, ängslades hon mest öfver att barnen, som hon arbetat och lidit för, skulle in i fattighuset, eller, än värre, »bjudas ut på auktion» till den som ville ta dem för den minsta penningsumma, som kommunen ville bestå.

»Bry er int om te sörje öfver de, mor», sade Ante, som satt vid sängen och försökte tvinga i modern vattenvällingen, som han nyss kokt i spisen.

»Dom ta er, om ni vill eller int», flämtade den sjuka. »Ett sån't nödår, när alla mått förtjäna för att lefva. Och ingen som blir god mot er och bryr sig om er.»

»Vi gå härifrån mor. Vi sätt småstinterna på kälken, och så gå vi gårdmellan nere i landet som annat, vuxet vandringsfolk. Skollärarns Kalle säg, att far hans säg, att folke ner i bygden ha fått bå' korn och pärer (potatis), och ni ska si mor, att de räck nog åt oss å.»

»Ja, såvidt Guds välsignelse ger brödet, så blir ni aldrig utan. Du har gjort mig så lätt och ljus i sinnet med hvad du sagt, lill Ante. Men Gullspira –.»

»Hon få följa oss hon å. Ligg int' och ängslas mor!»

– »Int ängslas jag. – De ha blifvi så lättsamt inom mej. – Jag ser allt lysa så himlande ljust öfver dej, och öfver barna där i sänghalmen, och det sjung så grant oppöfver mej. – Ante *så – grant!»*

Med det föll Antes mor tillbaka på trasorna hon hade under hufvudet. Ante lade igen ögonlocken på henne och satte psalmbok under hakan, så att den inte skulle falla ner. Mor hade gjort så med far, när han var slut.

Mor var inte väl i grafven förr än socknemännen kommo samman för att skaffa barnen in på fattighuset, eller auktionera bort dem.

Men den dagen de kommo till den fallfärdiga stugan, där de väntade att finna barnen, var den tom.

Brädskjulet därinvid, där de visste att geten brukade finnas, var tomt det med. I stugan var det skuradt och oppsnyggadt, som om gammalt ordentligt folk ämnade lämna den i andras händer.

Barnen, hvilka de kommo för att taga, hade tydligen gifvit sig i väg redan föregående dag. Men männen kommo öfverens om, att man nog inte skulle behöfva vänta länge förrän man hade dem här igen och det med fattigskjuts från någon af de närmaste socknarna. För öfrigt kunde nog ingen heller veta, hvilken väg de tagit. Telefon och telegraf funnos icke där uppe i ödebygden, och man kunde ingenting göra åt saken. Alla hästar, som funnos i byn, voro med i skogskörslor, hade de också funnits hemma så hvem hade tid att ge sig ut på jakt efter barnungarna. »De vände väl tillbaka när hungern tog dem. Det var skada på geten, den kunde en ha fått sälja åt dom. Men, som sagdt, dom är väl snart här, bå' ungar och get.»

Barnen vandrade sålunda iväg utan att oroas af förföljare. Men där blef dock, under dagens lopp, en gråt och en jämmer på småstintorna, Brita-Cajsa och Anna-Märta.

De gräto icke för att de fröso så att näsa och händer voro rågklintsblå på dem, och tårna så frusna, att de inte kunde stå på fötterna. Nej, de jämrade sig och gräto i *hunger*. Den hårdaste brödkant, den minsta potatis skulle de ha slukat med begärlighet. Men vägen öfver storskogen var mer än två mil lång, och de hade icke varit innanför en stugudörr på hela dagen. De höllo sig först undan alla försök därtill, af rädsla för, att man

skulle ta kvar dem och föra dem till fattighuset –, sen af nödtvång, då det icke fans en än så eländig liten stuga att komma in uti så lång skogen var.

»Kom Gullspira», lockade Ante till sist. »Jag lider int höra den olåten på barna. Du få dra ’na ett tag igen Anna-Lisa.»

»Ja men de ä rent synd, så många gånger som vi i dag ha sliti i hennes spenar efter mjölk», invände Anna-Lisa, som var på elfte året.

»Men käre, tig då barn. Ni ska få en mjölkskvätt igen. Gullspira, granna, fina lill-piga, kom nu så få jag mjölka dej. Barna svält ihjäl.»

Gullspira, den, trots ytterlig magerhet, ståtliga gulbruna geten, kafvade sig fram ifrån tallriset vid vägen, där hon tagit sig ett godt mål. Hon ställde sig stilla invid Anna- Lisa, som hukade sig ned och drog några mjölkstrilar ner i den lilla trävril (skål) hon höll med vänstra handen.

»Ge mej å – Ge mej å», gnällde Per-Erik och Månke, (Magnus).

»Åh ni skulle väl skämmas, stora karlarna. Du Per- Erik är på sjätte året – och du Månke på sjunde.»

»Näej du, på sjätte är jag, de sa’ mor, å tå henne fick jag mjölk ibland å.»

»Men du bli på sjunde till Kyndelsmäss, och de är bara en vecka dit. Vi, som ä manfolk, ska väl int ge oss öfver så där på rappe. – Gå före och håll Gullspira i raggen så frys ni då int om händerna.»

Det var Ante som talade och kommenderade och småpojkarna visste sig ingen annan råd än att lyda, helst Gullspira, »som hade folkvett», det trodde de fullt och fast, hört kommenderingen hon med och klämde sig intill dem med sin ludna, varma päls.

»Ta hit Ujyla, tå få vi väme ått vi å», skreko småstintorna på kälken.

»Ni mått vara snäll nu. Giss på om mor hörde småstintena sina grine för jämnan. Ha ni int just fått mjölk, som va bå söt och varm.»

»Men de va som ingenting», kved Brita-Kajsa. »Va’ tinnenin» upprepade Märta-Greta snyftande, med tårar i stora, sorgsna ögon.

»De va två skedfyllor till er hvar. Och nu kom vi nog snart fram till nån’ storgård så ni få mat. Sätt opp dej på kälken du å Maglena, så få ni värma hvarann. – Så ja, de va granne småstinter, som int grine länger. Mor, hon skulle vara storgla, om hon såg er.»

Ante strök småsystrarna om de blåfrusna kinderna, stoppade in deras stela, röda händer i schaltrasorna de hade bundna i kryss om lifvet, och snodde den gamla nötta fårskinnsfällen fast om deras fötter.

»Skjut på kälken nu du Anna-Lisa, så vi kom ut ur skogen här. Skollärarns Kalle sa’, att när en fick si spill-rerna af lappkåtan, där Lapp-Israel dödde, så va en inte långt från bygden.»

»Ja, men han sa åt mej, att vargen strök här i fjällen. Jag var tokig, som for iväg med dej, det sa Kalle å.»

Anna-Lisa gick framåtböjd och sköt på kälken. Hennes tårar droppade på småsystrarnas halsduksomlindade hufvuden. Hon snyftade, så att det lät som om hon hickat.

»Jag vårdar mej int om te svara, när du tala så bort i tok», skrek Ante med hög röst för att göra sig hörd. Han gick ju långt framför och drog, med kälkrepet öfver axeln.

»Tro du kanske, att Kalle hade tagit sej an dej, gett dej mat och kläder. Har dom int stugan full med barn själf, kanske?

»Men där slapp en då svälte och fryse ihjäl.»

»Just som om dom hade velat ha dej där! På fattighuse hade du varit i denna dag, i lag med spetelsk- Babba (Barbara) och tok-Lasse.» –

»Dom svält int, och frys int ihjäl dom heller.»

»Åh tvi, en så'n stinta –! Du fick äta dej fullmätt af vattenvälling denna moron, getost och bröd af hva Sven Påls gett oss, har du fått såväl som vi. Men om du int ha skrofvet fullt hele da'en, så ger du dej till att grina och villa tillbaka, och de till te fattighuse.»

»Ja hvart tror du vi kom nu då! Du tänk väl ta oss fram till kungen. – Hui, – hui, – hui», snyftade Anna-Lisa.

»Ja, som de ä med de, så kunde jag nog göra de å, – å be'n ta dej. Du kunde då göra så pass som te geta getterna åt en! Det vore väl nånting te stort de, emot te sitte framför spisen i fattighuse och glo.»

»Hur många getter kan han ha tro, kungen», pep Maglena ut ur schalöppningen.

Hon tyckte att med det där talet om kungen började det lätta opp lite i tillvaron. Sanningen att säga så hade hon hela tiden likat Anna-Lisas tal, fast hon tyckte det var ledt att dom bägge två skulle ge sej på Ante, som, det visste hon granneligen, inte ätit ett Guds lån förr än de alla hade fått nog på morgonen, innan de gåfvo sig af.

»Åh int vet jag», sade Ante, »huru många getter kungen har. Lill'stugufolk, som vi, kan ha en get, en torpare fem, sex, en storbonde tjugu och mer.»

»Herre gulla, då ha väl kungen hundra. – Int rå jag me så månge.»

Anna-Lisa släppte kälkstabbarna, snöt sig i fingrarna och torkade tårarna ur ögonen med samma hand, som hon ändå dragit vanten af.

Äfven Ante stannade, så att kälkrepet hängde slakt. Han tog af den stora malätna skinnmössa, som varit fars, och torkade svetten ur den vackra pannan. Hans blå ögon lyste förtrytsamt, då han såg tillbaka på systern.

»Kanske kungen ha hundra getter, och kanske han har tusen – ja lika många som en lapp kan ha renar. Men du tror väl int att kungen ha vett te räkna ut hur många getter en tocken liten en som du är god för att geta? Tro han att du kan geta hundra, så kan du de, för då har han särskildt slag af lättgetade getter, kanske från Jerusalem; eller har han några märkvärdiga gethundar, som kan hålla ihop dom.»

»Tänk så fin och grann du ska bli Anna-Lisa. Kanske du få gå i lastiker (resårkängor) och med silkeskläde på hufvet och en kjol med småroser på, så du ser ut som törnblombacken på sommarn. Tänk att du ska bli så grann!»

Maglena drog schalen från näsan och bjöd till att vända sig och kunna ta Anna-Lisa i betraktande. En liten rar unge var hon, Maglena, med det guldbruna håret glänsande och burrigt och de stora djupblå ögonen så goda i blicken. Det var som om hon trott att Anna- Lisa, som gick bakefter och sköt kälken, nu var klädd i lastiker och nyponblomsdräkt, med silkesduk, bara för att hon tänkte sig henne så.

Anna Lisa tog sig dock inte vidare väl ut i denna stund med svartgrå yllehalsduk snurrad fast om hufvudet

och bunden i en knut i nacken, med mors gamla rutiga tröja, på hvilken midjan nådde ned åt knäna på henne, och så desslikes mors trasiga, snedgångna kängor. Genom trasorna i dem stack starrgräset fram, som man stoppat i till värme och fyllning.

Det var nog ett drygt göra, att en kall vinterdag gå genom milslång skog i en sådan beklädnad, och det var kanske inte att undra på att Anna-Lisas annars icke oäfna ansikte med de blå ögonen och det ljusa håret, hade ett mörkt, bistert uttryck.

Hon och brodern stretade åter iväg med kälken. Anna- Lisa muttrande och puttrande, Maglena helt upprymd – såg för sig en kungageterskas härliga tillvaro.

»Per Erik, Månke, stanna», ropade hon till de båda bröderna. I trasiga lappskor och fars så allt för bedröfligt illa passande kläder tassade de iväg på ömse sidor om Gullspira med deras händer i hennes ragg.

Pojkarna stannade båda och inväntade skjutsen. De voro utleda och uttröttade på den ändlösa vandringen. »Manfolk» och på sjätte, sjunde året så mycket som helst, så gnagde hungern ändå i små magar, bet kölden i naglar och tår, och tyngde klädpaltorna mer än de värmde. Men nog för det att de voro så pass kariga att de kunde hålla inne med jämmer och klagan, fast tårarna runno utför blåfrusna kinder, och små skuldror oförmärkt ryckte till af någon kort kväfd snyftning.

»Hva är de nu då» – sade de, manligt öfverlägset, där de började gå bredvid kälken. »Ska vi hjälpe er te dra? Du tör nog tröttne opp du Ante.»

Månke sköt topplufvan, som tillhört farfar hos Sven Pålsons och nådde honom ner om öronen, tillbaka öfver hufvudskulten och gned oförmärkt bort möjliga märken efter så allt för omanliga tårar.

Ante spottade i näfvarna, tog tag så att kälkrepet skar knifsdjup ränna i vadmalströjan just öfver skuldran, där den gammal och sliten, som den var, inte tålde vid värst mycket mer i slitningsväg.

Han spände i och drog, som om uppförsbacken de nu nådde varit en glidande utförsbacke, iddes icke svara på Månkes ynkliga förslag. Det syntes ända ut på den kullriga ryggen, så bedröfligt han tyckte det vara.

»Int kan ni dra oss allihop, det vet en väl att sånt är bara skryt», sade Maglena, som kommit i prattagen och inte frös så mycket, sedan småsystrarna klämde sig in emot henne och blifvit stilla, då de somnat. »Men ni ska få höra på roligt.»

»Vet de, att Anna-Lisa hon ska bli geterska åt kungen. Månghundrade getter har han, större än Gullspira.»

»Ingen get är som Gullspira, var så god, du –» sade Månke och såg hotande på Maglena.

»Jaså, – har du sett getter från Jerusalem kanske? Dom ha horn, som si ut precis som månen när han är ny och blänkande, så de lyser om dom. Och så kommer dom i tusen hundrade, och man sir dom springa öfver myrmarken och äta myrbär.»

»Ja han som hade såna här. Jag skulle kunna ha i mig tusen kanner», gnälde Per-Erik.

»Ja, dom ät myrbär» – Maglenas röst fick ett drömmande, längtande tonfall. – »Dom ät myrbär, för hela myran står full af sånna –, och fil (grädde) ur stora hoar, kungen frågar inte efter de.»

»Ja, om en ändå hade en kärnfilbytta här», – kved Magnus.

»Å tunnbröd så mycke vi kunne dra på kälken», tilllade Per-Erik, med en ogillande blick på den tarfliga last den nu bar.

»Tunnbröd, förstås, ät kungens getter». – Maglena fortfor med sin beskrifning, utan att i minsta mån stöta sig på syskonens brist på intresse för själfva ämnet och ständiga återkommande till matfrågan.

»Ja, dom ät tunnbröd ur småkrubberna.»

»Dom va ju ute på myran nyss. – Getterna stå väl int inne den tiden på sommarn», anmärkte Ante, som för att kunna höra på Maglenas, hur tokigt det var, behändiga språk, skjutit mössan snedt opp ifrån öronen, så att den höll på att vippa bort från hufvudet.

»Dom mått väl in te kvällen, för myggen och åte (insekter) och för björntasse (björn), dom är nog inte fri han hos kungen heller.»

»Hvem skulle villa vara ute och gete hela natten också för den delen.» Anna-Lisa blandade sig nådigt i samtalet. »Gå ute och gete, då en ska sitta inne och äta fläsk, som dom steker hos kungen, så flotte rinn och det luktar så att – ja så att –»

Anna-Lisa fann icke ord att uttrycka hur härlig den lukten skulle vara, af stekt fläsk.

»Och pärer hela grytfyllor», tillfogade Magnus ifrigt.

»Som ha sprucki i skale, och som man får äta i kannevis», sade Per-Erik.

»Ja, se'n getterna ha fått. – Ni ska få höra. Dom kom öfver myran och ha äti sej så mätt, att dom är lika rund, som suggan dom slaktade hos Sven Påls i höst.»

»Då orka dom int flöje så faligt heller, så en kan rå med att hålla efter dom» sade Anna-Lisa gillande.»

»Nääj, dom gå så där som suggan gick, just som så hofverande. Så klif dom opp på fjälle. De lys som från kanken (tuppen) på kyrkan, i kungens störes (fäbodar). Och så kommer getterna där, förstår ni, och de blir precis ljust utaf alla dom tusen hundra horna, som är som månen i nytändning.»

»Å hva dom ska mjölke, såna getter», sade Månke med trånad i rösten. »En kunde väl få såavis.»

»Å göra ostar så en kunde spricka, så mätt skulle en bli», tyckte Per-Erik.

»Ja, men si kungen skulle bli smäckmätt först, förstår ni, och alle hans drängar och piger» ifrade Maglena.

»Förresten vet ni barna, så kan kungen få de, som är finare ändå än fläsk och pärer och getost. Han kan få färsk-laxen om han vill», sade Ante öfverlägset.

»Int på vintern heller; då laxen kryp efter åbotten ut till storvattne, är han nog int go te ta», anmärkte Anna-Lisa.

»På vintern ät han hvad fint är ändå», afgjorde Ante utan att låta sig förbluffa. »Då ät han den finaste mat och är som på husförhörskalas hvarenda dag.»

»Så han får äta köttbullar å lutfisk å sviskonsoppa?» sporde Maglena. Hennes ögon tindrade af medkänsla i en sådan tillvaro.

»Ja, å risgrynsvälling så mycke han orka.»

»Å kaffe förstås», inföll Anna-Lisa. »Å aldrig att han drick en tår utan te doppa de mesta han rå med af de också. Å hvad de kaffe ska vara starkt å salt!»

»Ja, han som vore kung ändå, så en finge allt tocke där», skrek Magnus ut ur hjärtats djup.

»Och så har han en storen, storen stuga, där de är finare än i prästgår'n, rent åf som ett gullhus, å så vet han då hvar han ska ligge, – de är då int i ett sån't gammrat (skräp) till stuga, som våran var», puttrade Anna-Lisa.

»Som våran», – »är hon int god nog! Om så väl vore att vi ägde na'. Me den lill'kryddgår'n och store, granne häggen. Vore så väl, att vi kunde komma dit igen, Gullspira och allihop, så tyck ja vi skulle ha de lika bra som kungen.» Ante, som talade, såg med allvarsam blick på syskonen. »Si ni, de är en sak, att mor fans där – och dödde där, och aldrig får vi igen så'n stuga.

ANDRA KAPITLET.
MED VARGSPÅR I SIKTE.

Det liknade sig till att börja kvällas, och ännu voro barnen kvar i skogen. Ante blef mer och mer benägen att stanna och höra på deras pladder, om det också innebar så mycket af knot och jämmer, att det högg som spikar i hans sinne. Men han var själf så trött, så hungrig, och därtill så grufligen tungsint.

Det var ändå han, Ante, som dels lockat, dels tvingat syskonen att ge sig ut ifrån känd bygd så helt skötelöst.

Men han hade icke kunnat lida den tanken, att småstintorna, som mor varit så rädd om, skulle komma till oskyldt folk. Han var rädd att kommunalen skulle bjuda ut dem på auktion, så att hvad stackare som helst, i detta nödens år, skulle kunna ta dem, bara han fick en slant från kommunen.

Om småstintorna och pojkarna också skulle få mat på de ställen de så komme till, så var det inte sagdt för det, att de skulle få höra ett godt ord eller bli lärda till sånt, som mor hållit så noga på. Hon hade strängt hållit på, att de skulle säga sanning, vara ärliga och sköta om ordentligt, hvad de blefvo satta till. Hon hade lärt dem att inte gnälla i onödan, utan att de skulle veta och förstå, att de, när de blefvo ensamma utan far och mor, hade *en* ändå, som tog sig an dem, den gode, mäktige Fadern i himmelen.

Ante hade därför tyckt, att det var så rätt och riktigt att han, när de nu blifvit så ensamma, höll syskonen samman. Mat, och hvad de behöfde, trodde han de skulle få, när de drogo iväg ut till folk och bygder, som inte lidit så stort men af frosten, och som därför väl alltid hade något till öfvers för dem.

Men redan nu, första dagen, kände han huru svårt han ställt det för dem alla. Värst att han också blef trött själf, då han för sin del sparat på både vattvälling, getmjölk och de brödstycken de efter moderns död fått af beskedligt folk, så trött att benen nu veko sig undan honom, och småsystrarna på kälken tycktes honom tunga som timmerklampar.

Han såg af alla märken, att mera snö skulle komma. Kölden hade »slagit sig», det kände han, så varm han ändå hållit sig som dragare, och det förstod han, då snön inte längre knarrade och skrek under fötter och kälkmedar, som den gjort förut på dagen ända från det de alla, tidigt på morgonen i norrskens-ljus och blekt månsken, dragit ut från den lilla gråa stugan. Med afdöende spiseleld glimrande genom den lilla fönsterrutan hade den liksom sorgsen sett efter de aftågande barnen.

Snö skulle komma och riktigt yrväder, det förstod Ante af att ekorrarna flögo som pilskott mellan granarna. De togo kottar mellan tassarna, flängde af dem de skarpa fjällen och samlade ihop den doftande, mjuka massan, som fanns innanför dem. En svindlande brådska hade de, så det knappt var möjligt att med ögonen följa deras rörelser. Tjädern, som i stadigt väder rör sig lugnt och värdigt utvecklade äfven han brådska. Det var inte så godt om rönnar med bär i furuskogen, och att lefva endast på tall och barr var dock för enformigt,

tyckte han. En riktig snöyra kunde ju komma att hålla en inne på boets omkrets länge nog.

Hararna, i hvit vinterdräkt rutade snön med lustiga spår tre och tre, i knippen som ett broderadt mönster.

Räfvarnas spår gingo fram i rak linje med runda små hål. Och så –!

Ante, som orolig såg sig omkring efter alla märken i skogen äfven där den var flack, härjad af skogseld eller uthuggen, Ante såg med ens stora, grofva, litet aflångrundade spår i rad, spår hvilka gingo i bredd med hvarandra, spår af flere – af många fötter, *vargens* fötter –!

Han grep på nytt kälkrepet, snodde det fast om köldstelnade fingrar och sköt mössan ner öfver en af fruktan och ångest kallsvettig panna.

Så vände han sig tvärt emot barnen där bakom honom.

»Ni gorme (sladdra) så farligt. Vi ska sjunga nu i ställe, så går de fort te komma ur skogen. Ta opp, du Maglena».

Maglena villfor utan tvekan broderns uppmaning. Hon tog med ljudelig röst upp sången om Kanan:

»Hvad har min Jesus gjort för mig.
Jo han steg ned till Kanan.
Himmelska Kanan.
Kom låt oss gå till Kanan»;

Alla barnen sjöngo, medan Maglena med sin klingande ljufva röst ledde sången.

De gingo fram genom den nu mot den tidiga mörkningen dystra skogen, öfver hvilken himmelen hvälfde sig snötjock och blygrå.

Men nu var det som om de ej tänkt på eller förstått annat än att sjunga.

Småstintorna, som sutto omarmade af Maglena, vaknade, hungriga, stelnade, huttrande af köld och sömnyra. De kommo sig ej för med att gallskrika, hvilket nog i denna stund låg starkt för dem. När de hörde syskonen sjunga stämde de in med, som de alltid haft för vana att göra det hemma i lill grå stugan hos mor.

»Himmelska Kanan, kom, låt oss gå till Kanan.»

Sången tonade ut så vackert ibland gran och fur. Det var som om en liten änglahär dragit fram. Skogen lyssnade, höll andan. Inte ett ljud af gläfsande räf af hemskt tutande uf eller uggla. Endast barnens sång hördes.

Ante sjöng med, starkt och högt. Han höll sina ögon anropande lyftade upp emot den tröstlöst dystra himmeln. Han sjöng i tro på hjälp, fastän hans starka röst ju egentligen bäst förmådde att nå och väcka vargen, barnadödaren, af hvilken han nyss varsnat de många spåren, i bredd med hvarandra.

Nog hade Ante vetat af förut att vargen denna hårdårsvinter börjat smyga ute i marken, och nog hade han en del oväderskvällar, när kölden stod skarp så det dånade och bräckte i stugknuten, hört hans svultna jämmerulande (tjut) inne i skogarna.

Men så här långt ner åt bygden trodde han, att man skulle gå fri från den. Ante tyckte det han med barnen gått så långt från hemtrakten att alla förhållanden skulle ha förändrat sig. Och att nu ändå varsna sådana spår! En tröst var, att *han ensam* förstod, hvad de kunde betyda.

Nu var Kanan-sången slut. Han tog själf upp en ny sång, och syskonen stämde in:

»*Jag vet ett land af idel ljus, hvars ...*»

Ante hann ej längre – – –

»Barn –! Det ryk, och gnisterna flyg ur skorsten till en gård! Herre gulla, vi är ute i bygden, och jag hör hundarna skälla.»

Han tog med ens i och började springa, som om han dragit tomma kälken. Anna-Lisa slet halsduken från ansiktet så häftigt att pannan stretade upp med håret, och hon fick kinesögon. Hon lyfte fötterna lätt, som om hon redan fått på dem sina kungliga lastiker.

Men Maglena, hon kröp in i schalen med hela ansiktet. Hon var blyg och rädd för främmande folk – helst så'na ute i bygden. En kunde ju aldrig veta, om dom var som riktigt folk skulle vara, så att dom såg ut som folket uppe i Frostmofjället. Kanske de här hade ett öga bak i hufvudet och ett i pannan; och kanske dom gick på händerna och åt med fötterna.

Hu hvad det var huskigt –! Hvad kunde de tala för mål tro –! Frostmomålet var nog särskildt fint, så inte skulle en tro att så'nt utsocknes folk kunde tala det.

Så långt som de nu färdats denna dagen, så kunde en ju förstå att allt skulle vara olikt och som oppnervändt.

Gullspira hon tyckte som Maglena, att det var huskigt att komma till främmande folk där hundar redan hördes tjuta och skälla, så hon drog sig bakefter kälken med nosen så godt som mellan kälkstabben och Anna- Lisa, som hon myndigt klämde åt sidan.

Per-Erik och Månke, voro morska karlar alltigenom från den stund de hörde skallet från en byhund.

De spottade, misstänksamma på hvem af dem, som kunde slunga spotten längst ut framför sig och de satte händerna neråt mors gammeltröjor, som de hade på som ytterplagg, och inbillade sig fullt och fast att de stucko ner dem i fickor. De pratade och undrade om det var någon i sällskapet, som möjligtvis varit harig och rädd af sig en sådan dag, vid en sådan farligen långskjuts. För sin del så hade de då bärgat sig storstyft. En är inte manfolk för inte!

Till den grad upprymda voro de, att de nedläto sig att leka med småstintorna. De gjorde sina ohyggligaste, värsta grimaser mot dem och pepo dem i halsen för att få dem att skratta.

Och i den glädjestämningen kom nu barnskaran ut ur skogen, in mot en by. Den stora landsvägen, som de följt genom skogen, var tätt uppstickad eller märkt med små granar på ömse sidor om den. Det var för att man skulle veta att köra rätt i vägen med snöplogen när det blef så mycket snö att man inte annars kunde veta hvart vägen tagit vägen.

Till närmaste gård, en liten grå stuga, snarlik deras egen den de i morse lämnat, förde bara en i djupa snön upptrampad stig. Det var just inte mycket lätt att komma fram där med kälken. Gråhund därifrån skällde också, som om han ville äta upp dem allihop. Nog hade det kanske varit bättre för dem att dra iväg till någon af storgårdarna, hvilka rödmålade med hvita knutar lyste fram i snön. Men det såg så tryggt och hemlikt ut med den lill'gråstugan uppe under berget, att de utan vidare gingo dit.

Gråhundens skall förstodo de väl. Han sade han, som alla gråhundar, och sådana funnos mest vid hvar stuga, att det kom folk till gården.

Nog hörde barnen också på skallet, att gråhunden inte aktade dem stort.

»Vov, vov», bara patrask, ska jag mota bort dem tro!»

Gråhunden teg ett ögonblick. Han stod kvar på lill'- trappan, som föreställde bro utanför stugan. Så sänkte han hufvudet och morrade betänksamt.

»Bara smått folk i alla fall, valpar, så att sägandes – så'na torde inte kunna skada folk eller gård –.»

Han höjde hufvudet, gläfste meningslöst fast plikttroget, såsom en samvetsgrann gråhund alltid gör det. Men så fick han väder af geten, fick ögonen på Gullspira, som skymtade fram med hufvudet mellan kälkstabbarna och Anna- Lisa.

»Jaså, det var en annan sak! Inte vanligt folk. Inte med ärlig hundvakt. De ha en get till hund! Oförsynt!»

Gråhunden gaf sig till att skälla, morra och illgläfsa, som om han sett tjufvar i en kyrka.

Barnen saktade stegen. Ingen af dem öppnade munnen.

»De är bara för vi är så uselt klädd», mumlade Anna- Lisa till sist. »Komme vi som Sven Påls barna på husförhöre, i marknadsköpta kläder och pliggskor, så skulle nog hunn där fägna oss med svansen och skälla som om han bjöde oss stiga in och hålla te goa.»

»Men stinta», invände Ante, »nu kom vi *inte* till husförhörskalas, utan för te be folk om mat och husrum, och de si gråhunn, och vet väl att dom ha smått om de i en så'n lill'stuga och därför är han sint.»

»Sussu – sussu –» lockade Ante och försökte ställa sig in med den ilsket skällande, nu rätt ut på dem rusande hunden.

Maglena kullrade sig ut från kälken.

Hon slet schalen ifrån hufvudet, sprang fram emot hunden och böjde sig ned emot den med utbredda armar.

»Sussu –, sussu –. Int är du sint på oss. Du si väl att vi ä små och ensammen!»

Det var som om hunden förstått henne. Han tystnade, sneglade förläget åt sidan, gäspade, som hundar göra då de känna sig skamsna. Plötsligt satte han upp öronen som om han varsnat något hotande från bergssidan. Och så började han skälla och gläfsa, med hufvudet åt det hållet, torrt, tillgjordt, utan mening i skallet, skällde så tills barnen hunnit in i stugan.

TREDJE KAPITLET.
GLASÖGONKARLEN.

Elden brann på spiselhällen i stugan, när barnen långsamt, sammanpackade, krypande intill hvarandra, kommo in där.

Månke fattades ändå. Han påstod att han väl inte kunde lämna geten ensam. Egentligen var det så, att han tyckte skäl vara det Ante tog emot första törnen inne hos främmande folk. En var ju osäker på hvad som kunde möta en på alldeles okändt ställe. Maglenas föreställning hade så smått meddelat sig åt honom med, så han stannade lugnt ute när de andra knogade iväg in.

»Hä igen dörren!» dundrade en grof röst.

Hade Ante i denna stund bara gjort en half vändning utåt igen, så skulle hela skaran besinningslöst ha störtat

med ut, ifrån tak öfver hufvudet, värme, hopp om föda, så förskräckta blefvo de.

Där borta ifrån spishållet kom den rytande rösten från en, hvilken alldeles som Maglena räknat ut det, säkert hade ett öga i nacken. Ja, det såg mest ut som om bägge ögonen funnits där. För svarta, stora glasögon lyste midt i bakhufvudet. Eldrödt hår hade han, och han syntes icke behöfva vända sig eller ens röra sig för att se på dem, som kommo in.

Barnen stodo ändå mol tysta lik en förskrämd skara af förvillade små lamm. Alla stirrade på de svarta, blänkande ögonen i den rödhåriga nacken, eller på mannens, till armbågen bara, håriga armar, som lyftes och sänktes med något glänsande hvasst han höll i de grofva, hopknutna händerna.

»De är hundturken vi kommi till», hviskade Maglena, med tänderna klapprande af rädsla.

»Då ät han opp oss! Jag gå ut och sir efter hva Månke gör åt Gullspira, jag», sade Per-Erik. Han klämde tyst opp dörren med foten och gled ut med hastigare fart än han kommit in.

Anna-Lisa höll på att följa med honom. Men hon såg kall gröt på en tallrik på spisbänken, och den synen höll henne liksom fast inne.

Maglena och småstintorna klamrade sig intill Ante så han nästan lyftes från golfvet. Han hviskade åt dem att vara tysta – hade väl vett om hvad som brukades när man först kom in till folk – det, att stanna vid dörren och tiga tills man blir tilltalad.

Men Märta Greta, minsta lillstintan, mors gullhjärta, som hon så nyss hade varit, hon kunde inte tiga. Hon var rädd, och hon var hungrig, och hon kände sig eländig på alla vis.

»Moooj» – tog hon i – »Etta Eta ill då te mooj!»

Och nu brusto alla fördämningar. Hon skrek som om man stuckit en knif i henne. Den mest lockande signal för Brita Cajsa, starkare i rösten ändå än den mindre systern.

Maglenas läppar började skälfva betänkligt. Hon, som bättre än de andra hade förstått till hvilket folk de skulle komma, hon som hade förutsett detta rysliga, hemska med folk, som hade ögonen i nacken. Maglena blef ju vild af skrämsel vid att se dessa ögon stilla, blänkande, svarta, stirra och stirra. Hon visste förut att den bakhufvudögda mannen *var* hundturken, som inte kunde hitta på nöjsammare än att ta små barn att slakta och salta in för andra hundturkar att spisa sig mätta på.

Så Maglena stod ej längre ut hon heller, utan gaf till en skälfvande gråt, som hade bra stor likhet med småstintornas gallskrik.

Anna-Lisa, – ja underligt att tala om det, – hon var ju ändå stora flickan, på elfte året. Om det nu kunde vara för att dagens mödor varit för tunga, eller det att hon alltjämt hade den tallriken med kall gråblänkande vattgröt för sig utan hopp att nå den. Hur som helst. En bedröflig sanning är, att äfven hon stämde in i den icke så särdeles harmoniska kören, som hon för omväxlings skull piggade upp med gälla, pipande snyftningar.

Ante blef blek, han blef röd. Otäckt hvad en stor gallskrikande jämmerlåt kan vara smittsam. En skulle väl aldrig hört tals om att en karl på trettonde året skulle kunna ge sig att –, ge sig att –! Nej inte om han också gått en hel vinterdag utan mat, släpat på småsyskon i en tung kälke, ängslat sig för hvad han bragt dem in uti. Inte om han så gått pinad af all fasans ångest för annalkande glupska vargar, och därtill nu, på sistone kände skammen af att komma med hela skaran för att be om mat för dem alla och sig själf, samt – om husrum –. Men ändå!

Han vart sindt Ante, på tårarna, som ville fram, och på leda snyftningar, som togo till att skaka honom. Han knöt näfvarna hårdt, och grinade med sammanbitna tänder för att hålla inne med hvad en karl, som hade så många små att hålla sig uppe inför, och att ta styr på, måste hålla inne med.

»Barna, barna, då – är ni tokig –! Vi är hos främmande folk. Dom kör ut oss, om ni håll på så här.»

Var det likt det, att »barna» skulle tiga vid en sådan darrande, halfsnyftande tillsägelse. Såg Ante ut så där, och lät han så underlig och gråtfärdig, så var då riktig fara å färde.

Oj, oj, hvad det blef för en hvinande olåt i skriket.

»Hva ä de folke ifrån, som kom med så ledt sätt att hälsa? Goddag och Guds fred brukar en annars säge».

Glasögonkarlen vände sig långsamt. Nu blefvo barnen med ens mol tysta af häpnad. Kan man tänka, han hade ögon äfven midt emot nacken, i ansiktet, som vanligt folk, och han såg på dem med en tungsam, men inte alls ondskefull uppsyn.

»Hvem har haft så lite vett att dom släppt ut bara småfolk nu, i hårdårstider, och då vargen stryk kring knutarna?»

Ante steg fram så långt han förmådde med det tunga släpet af de små, om benen.

»De är ingen, som släppt oss. Vi ha gått själf, för lill'stugan våran är tom på bå far å – mor –»

Antes röst tog till att darra på ett oroväckande sätt.

»Men ni har väl kommun och fattigvård. Det blir för den här socken te forsla en så'n här hop tillbaks dit.»

»Det är hårdår. Alla därhemma ha de smått. Ingen vill ta småstinterna för annat än te få pängar för dom – och mor var så rädd om dom.»

Ante teg åter – sväljde och sväljde –, bet ihop tänderna.

»På de vise!»

Glasögonkarlen spottade och hvisslade.

»Men ni ha väl fattighuse, i fridens dagar?»

Han vände sig helt på stolen – barnen började åter darra för den grofva, dånande rösten.

»Dom är så osams där förjämnan, hjonen; int få barna där lära hvad mor ville dom skulle veta. De är ingen, som håll efter dom te minnas hvad mor skulle ha lärt dom. Och så är tok-Lasse där, han talar skammun, (oanständigt) och spetälsk-Babba bor där å.»

»På de vise – och här är jag ensam i stugan. Dom ha gått –, allihop ha dom gått! På de vise! Och nu kanske ni tänkte få er någe till lifs här –»

Det gick en skälfvande suck genom barnskaran, som från ett enda bröst.

»På det vise. Ja här har jag ju kall gröt, och strömming, ja den kan ni få te lägga på halstre där och steka. Och dricka kan ni få till grötdoppa, för si jag fick en hämtare med från nämdemans när jag kom därifrån i dag. Inte utan att det finns en slick sirap kvar i burken att blanda i dricka också. – Sånt smått folk har kanske ingenting emot sirap?»

Ett lättnadens ljusa leende flög som solglimt öfver förut bekymrade små blekansikten.

»En kaffeskvätt också. – Åh ja, sånt går för sig. Kaffe, fast utan grädde eller mjölk, för si mjölk, sir ni barn, det har man inte när man sitter i backstuga och skräddar ladder (vadmalsbottiner) till hela socknen, då lefver man på annan dryckjom.»

Glasögonkarlen steg upp med ett stånkande läte. Han stödde sig hårdt mot den grofva knölpåk han hade bredvid sig. Det syntes att han var illa tagen af gikt och hade svårt för att röra sig. Dessutom varsnades lätt, att han var utan kvinnlig hjälp i stugan. I eldskenet syntes det huru sopor voro hopade där öfverallt i vråarna. Strömmingsben och potatisskal lågo kvar på bordet, och i den en gång hvitmålade sängen, vid ena väggen, stack halmen ut ur det trasiga varet. Fårskinnsfällen var utan hårtäcke och det gulrutiga örngåttsvaret på långkudden hade väl inte varit i tvätt på mången god dag. Glasögonkarlen letade under mycket stånkande fram, ur ett gammalt blått hörnskåp med röda rosor på dörrarna, salt strömming och brödbitar. Han tog äfven ut en kaffekvarn, i hvilken han ur en näfverask hällde ned brändt kaffe.

»Om jag skulle kunna få mala jag», sade Anna-Lisa försagd. Hon stod redan några steg närmare gröttallriken.

»Så går jag ut efter mer te lägge på elden», tillfogade Ante. Utan att vänta på svar var han ute.

»Käre låt mej få lägge strömmingen på halstre – de bruka jag göra hemma», ifrade Maglena.

»Ta hit en tvaga tå ka ja tope tå dolfve» pep Brita- Cajsa, som snålt såg på huru strömmingen började fräsa och sprätta på halstret.

»Etta Eta tope dovle å», ifrade allra minsta tvååringen och räckte fram handen efter något att sopa med.

Glasögonkarlen bröt ut i ett grymtande skratt –.

En hade väl aldrig sett slik liten en piga.

Ante kom tillbaka in med fånget opp till näsan fylldt af långved utifrån backen, där han sett att det fanns när han kom till gården.

Per-Erik och Månke följde honom i hälarna. De klämde igen dörren för Gullspira, som i ett ögonblick glimtade fram i dörröppningen, och när hon blef lämnad utanför uppgaf ett hjärtskärande bräkande.

Ante släppte veden i golfvet. Han stod med nedslagna ögon, hade ju rent, för allt nytt som tagit honom, glömt att en get äfven följde med i sällskapet.

Inte utan att glasögonkarlen nu vardt sint. Hvad var det för fasoner! Hade en nånsin hört att man på vintertid drog getter med när man gaf sig ut på –. Han höll på att säga »tiggeri». Men det var något i Antes fasta, allvarsamma ögon, som höll honom tillbaka.

»Geten där ha väl int behöft känna ondt af att auktioneras bort heller?»

»Gullspira är van te vara me barna, och sen hon fick killingar har hon mjölka så bra. Småstinterna hade för länge sen gått åt om inte hon hade vari. Jag lofte mor då hon dödde, att Gullspira skulle få följa oss. Mor visste de en kan ha mycke godt åf en get, när en ingen mat har åt småen, – så jag tog Gullspira med oss.»

»Hon skulle int tröje (trifvas) hos andra än oss heller», försäkrade Maglena stolt.

»Ja, och för den delen har då jag tagi foder me åt Gullspira, så en behöfver då inte ängslas för de», sade Månke drygt och klef fram. Han hade stått och tittat på Glasögonkarlen, hvilken för honom, som genast fick

se framsidan af hufvudet blef en vanlig människa med ögon där de skulle sitta ögon, hvilka till på köpet för den som, liksom Månke tittat på dem i smyg voro bara goda, inte lika rösten, som var sträf och skrämsam.

»På de vise – att här finns ännu mer med småfolk. Här en, och där en till; – två, tre, fyra, fem, förut. Finns kanske lika många kvar där ute, som är lika morsk som de här bägge sista? Foder ha de burit åt geten! Kluck, kluck –»

Det lät som om mannen skrattade.

»Hvar tänk lill'drängen här hysa geten i natt, om de nu är bara en, – eller har han kanske tagit foder med för hele tjoge getter. – Ja säg ifrån med ens, om ni har fler.»

»Nääj, vi ha int mer än en», försäkrade Månke med en stor allvarsam blick upp emot de plirande ögonen.

»Bruka ni ha na' i sängen eller i spisen – hva?»

»Ömse hur hon ligg, Gullspira. När de va riktigt kallt på halmen i stugan då vi pojkar låg på golfve, så tog vi dit Gullspira till oss. Det vardt liksom varmt åf na!»

»Ja och så slapp hon fryse själf ute i lidre. De var de du mest ängslades för, du», föll Maglena in.

»På de vise – att hon ska ha bäddadt åt sej, geten.»

»Nääj, int att hon bryr sej mycke om de, för hon lägg sej ändå om de å är obäddadt», försäkrade Månke. »Hon är aldrig noga pået Gullspira».

»Kluck, kluck». Glasögonkarlens axlar skakade.

»Om du skulle be na stiga in och hålla till godo med hvad en har att bju på.»

Månke gick storbelåten till dörren.

»Var så go och stig in Gullspira, och håll te goo.»

In steg Gullspira med högt buret hufvud. Hon såg sig om bland barnen. Varsnade Anna-Lisa, som vispade om sirap i drickesvrilen, trippade fram till henne och gaf henne en liten puff med hornen.

»Herre gulla barn. Hon vill bli mjölkad. De är den ti'n nu – så som en ändå dragi na hela dan.»

Det blef ett ömkande, smekande sorl bland barnen.

»Fina Gullspira, granndocka, lill'pärla.»

De föllo på knä rundtom henne på golfvet, strykande och smekande henne så som de väl aldrig smekt mor eller hvarandra.

»Hon tänk väl att vi är hungrig förstås, lill'pigan». Maglena drog getens smala nos emot sin tunna kind.

»På de vise, att hon brukar tänka på sån't också», kluckade karlen, som äfven gaf Gullspira en smekning längs ryggen.

»Ja och nu kom hon då riktigt med grädde till kaffe, som vi ska få. De är färdigt nu», småmyste Anna-Lisa, för hvilken drömmen om kallgröten mer och mer syntes bli verklighet.

Hon lyfte den trebenta kaffekokaren från det flammande bålet på spisen lade, som sed var ett par duktiga

saltkorn i den och spolade lite kallt vatten öfver den för att påskynda afklarningen.

Ante och Maglena hade röjt af bordet. Gröttallriken och gamla grötrester, förvarade i kallkontoret ute på förstugukvisten sattes fram med sirapsdrickat till. Strömming, som doftade nystekt och som var salt så det sprätte om den fanns äfven och bröd till, rent af så mycket de ville äta.

Det var med stor andakt, som barnen med knäppta händer läste bordsbönen inför en sådan anrättning.

Glasögonkarlen han snöt sig och han haltade rundt i rummet, alltjämt mumlande: »På de vise. Så där många skulle de ha varit här å, men alla ha gått.»

»Ska inte getmadammen vara me vid borde», sporde han, när han stötte på Gullspira, som liksom tankfull stod invid elden och idisslade.

»Joo, om hon får lof så. Hon ät skal och ben och allt som bli öfver. Var så go, Gullspira!»

Månke makade ner allt hvad de kunde undvara, i sitt lilla barmskinn af gammalt läder, och lät geten äta, samtidigt med att han åt själf.

Rätt som det var rullade småstintorna ner i golfvet, insomnade.

Glasögonkarlen hade gått ut ur stugan. Anna-Lisa hällde upp kaffe i några omaka, men riktigt granna koppar, som hon letat rätt på i skåpet.

Det var något till godt att få i sig det goda varma kaffet efter den kalla, men ju ändå så rara maten.

Karlen kom in med fånget fullt af halm. »De här tror jag skall förslå för bå folk och fä.»

Han bredde ut halmen på golfvet, på lämpligt afstånd från spisen med eldgnistorna.

Gullspira visade sin erkänsla genom att genast gå fram och nappa i sig några af de tomma axen, och sedan stolt och behagfullt klifva in i halmen och lägga sig till ro för natten.

Ante satt kvar vid bordet och tackade, med sänkt hufvud, Gud för maten. Så steg han upp, tog småstintorna en efter annan, höljde af dem halsdukspaltor och schaltrasor och lade dem så i halmbädden, med deras hufvuden emot getens varma ragg.

»På de vise – kluck, kluck.» Glasögonkarlen stod och stirrade på de små där på halmen. Söta, rara barn voro de, med ljuslockigt hår, fina små ansikten, fastän så bleka, så tunna, med frostbitna små näsor.

Han drog fällen från sin egen säng och ville hölja öfver dem. Men Ante höll honom tillbaka.

»Käre gör int de, – ta int åf er själf. Vi har fårskinnsfällen ute på kälken och kläderna, som vi ta åf oss.»

»Jag har en skinnfäll in i lillkammarn å. Ta fällen ni.»

Glasögonkarlen gick in i, hvad som väl var lillkammarn, genom en dörr bakom spisen. Han kom ut igen med en riktigt snygg fäll öfver armen. I ena handen höll han en halfstopsbutelj och i den andra ett sprucket dricksglas.

»Nu ska en så rejel liten karl, som har sliti så ondt hela dagen, ha sig, hvad godt är. Si här, en ordentlig sup, det gör godt i skrofve.»

Han fyllde glaset till mer än hälften. »Jag plär alltid själf supa ur buteljen och är god för att i ett drag ha i mej hela fjärndelen. Men någe mått på så vis, om hur mycke en ska ta i sig kan ju inte den ha, som int är

fullt van. Halfva dricksglase tänk jag ska svara emot en god, redig färdsup. Smådrängarnas tur kom se'n den. Måtro dom är nog så karig att dom vet te förstå sej på hva godt och nyttigt är i vintertid dom å.» Han såg välvilligt på de små »karlarna».

»Så kopp (skål) då, på dej, i förstone!»

»Smådrängarna», Månke och Per-Erik blefvo med ens så höga i halsen. De torkade sig om munnen med afvigsidan af handen, som de sett storkarlarna, ja far deras också göra, när de skulle till att supa. Till och med de äldres därvid andäktiga, belåtna uppsyn försökte de att efterlikna, där de stodo beredda att efter Ante få smaka på brännvinet.

Men Ante stod framför glasögonkarlen blossande röd, som om han varit anklagad för ett brott.

»Käre, käre er far, låt mej slippe tocke!»

»Hurru nu då. Är den kvicke, rejele pojken en tocken mesfjärdig, att han int tar till godo när han blir bjuden på en sup. Han syns då komme från Lappfjälle riktigt nu då, han. Och jag, som tyckte de ni va kommen tå svensk-folke, som plär ha bättre vett än te neka för en sup när de bjuds. Si här, begas (tjura), int nu, utan ta den här skvätten. Jag just som trår efter sällskap åt min sup.»

Han satte glaset nästan befallande till Antes mun. Men gossen bet ihop tänderna och steg tillbaka.

»Ni mått låte mej slippe far, för jag har loft mor så innande säkert att int bli nån supare».

»Hä, hä, hää», vrålskrattade glasögonkarlen, »supare», för de du tar en sup. De är kärringprat, du är rädd för mor din än. Tocken mes!

Ante blef hvit i ansiktet. »Käringprat» det mor sagt, mor, som ensam fått draga försorg om barnen, sedan far de sista åren kommit i dåligt sällskap, som lockat honom att dricka tills hans krafter voro slut och han långa tider lade sig hemma, hjälplös och eländig, utan att bry sig om hvarken henne eller barnen.

Tårarna kommo honom i ögonen.

»De var den *förste supen* jag skulle akta mej för, sa' mor, och den här skulle bli den förste. Kom ihåg, att jag har alla de här småena att svara för å».

Glasögonkarlen blef med ens så underligt spak. Han sänkte buteljen, som han just höll upp emot det öppna gapet för att dricka ur. Så ställde han sej att stirra in i den aftynande elden.

Efter en stund satte han korken i flaskan och slog ner den med knutna näfven, sedan han mycket betänksamt hällt tillbaka det af Ante ratade innehållet i glaset. Men han darrade som om han lidit dödsvånda, och svettpärlor rullade ner från hans panna.

»På det vise, att det är 'första supen' man skall vara rädd för», sade han långsamt, liksom högtidligt. »Ja, så skall ja bli den som är rädd för den 'sista supen' också, då jag inte var det för den första. Det sa' Ladd-Pelle och jag med!»

Han haltade stånkande in i lillkammarn med brännvinsflaskan i handen. Så kom han ut igen och ställde sig länge att se på barnskaran i halmbädden. De sofvo djupt, i samma ställning som de kastat sig ner, bleka små stackare, men så barnalyckligt, tryggt slumrande, att det syntes honom som om han fått Guds änglar till huset, som höllo vakt om dem.

Gullspira låg midt i gruppen, idisslande, med halfslutna ögon och knusande öfverlägsen hållning.

FJÄRDE KAPITLET.
UNDER MORGONRUSKET INNE OCH UTE.

Tidigast af alla vaknade småstintorna på morgonen. Utom glasögonkarlen förstås, Ladd-Pelle, som han annars kallades, då han, när han var nykter, tillverkade rent märkvärdigt fina laddar.

Han hade varit uppe länge nog, så förundrad öfver att så dags vara redig och klar i hufvudet att han gick och småkluckade för sig själf som i förnöjelse.

Grötvattnet stod och kokade i grytan och till och med det, så hade han sköljt ett par näfvar pärer, så barnen skulle få smaka däraf till saltströmmingen.

Ladd-Pelle hade inte på många år känt sig så besynnerligt lätt i tankarna. Han rent undrade öfver att han kom att gå hem förra kvällen, han, som annars brukade stanna öfver i krogköket på gästgifvaregården och kunde gå i suptagen många dagar. Ja underligt var det. Nu satt han ju redan i fullt arbete, hade väl beställning på så många par laddar, så han kunde hålla på natt och dag, och folk ville ändå ha mer af honom.

»Ita Tasta» – hördes Märta-Gretas röst från halmbädden. »Opp! si ny dotta.»

»Ita Tasta», annars Brita-Cajsa, var genast klarvaken. Hon kröp på alla fyra öfver de ändå stadigt sofvande äldre syskonen, till Märta-Greta, som i ensamheten kraflat sig öfver dem, äfven hon, och vidare rullat sig fram till spisen. Där hade hon fått fatt i ett vedträ, som hon lindat i halsdukar och förklädestrasor och nu höll upp emot systern med en min af stolt lycka. »Putta na –!»

Brita-Cajsa trutade ut sin lilla mun så mycket hon förmådde för att få den att nå in genom de tjocka höljena till själfva vedträdet, som riktigt nog fick en smackande kyss.

»Ha hon fått nå'n mölk», frågade Brita-Cajsa ifrigt.

»Tinnenin.» Märta-Greta skakade bekymrad sitt hufvud. »Tinnenin allt.» – (Ingenting alls).

»Vänt, ja ka ge'na ja', tom moj ga lillbjo.»

Hon lade vedträdet tätt till sitt bröst, såg ner på det med stor ömhet i blicken, vaggade sakta med kroppen och hviskade: »Sung nu Mäta-Geta, så somna hon.»

»Va ta mi Jetu ot tö mi. Millmaste tana, o åt ått då ti Tana. Millmaste tana.»

Märta-Greta var fast öfvertygad om att hon sjöng fullt korrekt sången: »Hvad har min Jesus gjort för mig.» »Millmaste tana», det betydde Himmelska Kanan. Den som inte kunde begripa det' hade väl inte vanligt människoförstånd.

Syskonen voro mycket stolta öfver, att lilla Märta-Greta, som inte var två år, kunde »säga allt hvad hon ville», riktigt »tala rent.»

»Dotta ha pumm.» Uttydt: dockan vill ha mjölk. Att en sådan föda eller dryck beståtts dockan när Brita-Cajsa höll henne till bröstet, tycktes icke ingå i Märta-Gretas föreställning. »Pumm» skulle dockan ha, hon, som Etta- Eta själf måste ju känna en våldsam hunger och törst.

»Anna-Ita opp! Etta-Eta illa ha pumm å tatta å älle.»

Anna-Lisa, som sömnyr satte sig opp i halmen, förstod genast att Märta-Greta ville ha mjölk och kaffe och

välling. Hon såg upp förlägen. Då man var ute hos främmande folk, som de nu alla voro, så fick en be sej fram så vackert och inte kommendera sej till hvad det så vara månde.

Ante var äfven kvickt på fötter. Hans första tanke gälde Gullspira, som inte fanns i stugan. Det var ju hon som hade mjölk åt småstintorna.

Han hälsade godmorgon på värden, som satt vid spisen och drog den beckade tråden genom det styfva vadmalet, samt såg ut som han setat i stugan alldeles ensam. Ante fick med djup tillfredsställelse ögonen på matanordningarna i spisen.

Men så gick han ut riktigt i förskräckelse för geten. En kunde aldrig veta hvad det blifvit af henne, då hon kommit ut ensam på så främmande ort.

Ante hade så när icke fått upp dörren för den förfärliga västanstorm, som sopade fram och röt som tusen vilddjur, in mellan bergen. Snö bar stormen med sig – snö, så man icke kunde hålla ögonen öppna och se hvad man hade framför sig, knappt se handen.

Gråhund hade krupit in på förstugukvisten, men med ögon och öron spända ändå. En bra hund fick vara på sin vakt just sådana styggvädersdagar då båd' varg och räf, och uf och uggla kunde söka sig fram till folkboningar.

I dag hade nog gråhunden äfven en annan orsak att vara misstänksam.

Den där geten, som gick och hofverade sig som hund, hade nästan retat vattuskräck på gråhunden, när hon gaf sig till att gå in i stugan och bli där öfver natten. En hund med hederskänsla kunde ju inte vara inne i så'nt sällskap och höra ledt bräkande. Nu hade gråhunden legat och tjurat och ondgjort sig hela natten. Ett så'nt där missfoster med horn, utan svans, och med ögonstenar som stodo på längden i stället för runda i hufvudet, hon skulle få ligga inne hon, då en så fin gammal gråhund, som skyddat gården natt och dag och som dragit husbonden ur tusen faror, då han var drucken och inte kunde reda sig, fick ligga ute. I ett så'nt väder till, då ingen borde kunna köra ut ens en hund.

Att det där missfostret bara täcktes gå in i huset! Och att sedan se henne, när hon kom skuttande ut på morgonen, så säker och trotsig, som om hon bott där inne för alltid. Gråhunden blef så skamsen så han kröp under bron, för inte kunde han ge sig till att ställa sej och skälla på någon som kom *ut ur* stugan. Den hund fanns väl ej skapad som skulle ha burit sig så bakvändt och ohyfsadt åt.

Men nog för det, att man kunde ha ögon och öron med sig och se hvad det skulle bli af den, som obekant och utan hundgåfvor att nosa sig till allting, gaf sig utom gården i ett sådant väder.

Gråhunden skällde, kort och dämpadt skadegladt, nästan som om han skrattat för sig själf.

Han vände bort hufvudet, ruskade på sig och morrade, lite lagom hotande, då Ante kom ut och började ropa och regera. Gång på gång lockade pojken på ett så tokigt ljudande namn, som »Gullspira». Om det varit Pilona eller Snälla eller Frågvis, men »Gullspira»! Ante klef ner från trappan, vadande i snö till midjan. Han skuggade, bländad, ögonen med armen, som han höll upp framför sig.

»Gullspira – kille, kille, geten. – Hvar är du –?»

Ante tänkte på vargspåren han sett under gårdagen. Visste väl hur hågad han var på getkött, vargen.

Inte ett spår var att se i snön af geten. Stormen röt, så att Ante riktigt kände huru hans egen röst drunknade i dånet. Det var därför han inte hörde huru Gullspira bräkte, till svar på hans ropande.

Ty hon hade länge sedan hört honom. Men hon tänkte som så, att hon ville mallra i sej frukosten, som hon hittat åt sig i ett gammalt uthusruckel, först innan hon gaf sig till känna.

Någon gång måtte där ha funnits kreatur i rucklet. Vidjebindslen hängde ner i två större bås, och en liten räcka på hvad som varit fyra små getbås urskiljdes i en vrå. Kolsvart och förfärligt smutsigt var det här inne, och Gullspira skulle väl aldrig annat än i yttersta nöd kunnat förmå sig att gå in. Men hon fann några borttorkade löfkärfvar i en afbalkning. Till och med det så hittade hon några höstrån och sådor, sådant fint affal af blommor och blad, som lossar ur det till hö torkade, slagna gräset och som kreaturen så gärna förtära.

Ja, så fick då Ante kafva omkring där ute i snön så länge, tänkte Gullspira, och ropa och locka. Inte gick han åt för det. Men i alla fall brådskade hon på med att äta, så att munnen gick som en hackelsemaskin. Hon hade nog litet sjukt medvetande; men tänkte också på att hon behöfde samla på sig mjölk till de små barnkillingarna där inne i stugan.

Ante klef i snö till armarna. Han var nu nästan framme vid landsvägen. Ängslig, utom sig, blef han, då han ej fann geten. Hvad skulle han ta sig till om han inte fick mjölk åt småstintorna. Och så tungt och sorgsamt det skulle kännas att tänka på det vargen slitit sönder fina, granna Gullspira.

»Mä-ä-ä» – tyckte Ante sig höra. »Mä-ä-ä-ä-ä!»

Han vände sig häftigt om, fick Gullspira nästan i famnen, som hon kom hoppande och dykande i drifvan.

»Gullspira, du få int skrämme mej så här», sade han med en betänklig skälfning i rösten. »Du mått väl förstå att de är du och jag som stå för alle små’en där inne och vi mått hålla ihop.»

———

FEMTE KAPITLET.
ALLE MAN TILL VERKET.

Det var oro och misstämning inne i stugan, men som vände sig till riktig fröjd när Ante och Gullspira kommo åter dit in. Anna-Lisa fick mer än en stopfylla med varm skummande mjölk af geten, det räckte både till grötdoppa och till kaffe, och att blanda i vatt’ vällingspadet, så man tyckte att det blef rent kalasmat.

Men så det såg ut i främmandestugan! Gamla trasiga laddar, som Pelle hade till lagning, slängda kring golfvet. Halmen utströdd. Hade icke den välsignade elden brunnit på härden, och lyst opp stugan, så skulle väl mörkret stått på där inne hela dagen, då innsidan af fönstret var gråsvart af smuts, och yrsnön nu dessutom klumpade sig fast utanför.

Ante och Anna-Lisa togo itu med att rusta opp där en smula.

Maglena letade rätt på mässingkammen i lillkunten. Det blef i dag hennes uppgift att kamma småsyskonen, hvilka uppgåfvo tjut på tjut under hennes nitiska bemödande att få lockigt hår att falla slätt och stripigt att ligga fint.

Sedan var det kylda, såriga tår och skafda små hälar, som skulle ansas. Näfverrifvan (ask af näfver) togs fram ur kunten, den var fylld med hemkokt såpa, en välkommen gåfva af en granne där hemma.

Det var bara roligt att få slaska och tvätta fötterna i såpa och varmt vatten och att sen stryka på dem svingalla, som i flaska också fanns i kunten.

Huru mycket Anna-Lisa förmanade till varsamhet, så slaskade barnen så våldsamt, att hon ansåg bäst att blöta hela golfvet och först som sist skura af det.

Ante, Maglena och hon fingo i hvarsin tvaga. De strödde sand öfver det med varmt vatten spolade golfvet, satte de bara fötterna på viskorna och gnedo så att flisorna stucko upp ur det murkna, nötta träet.

Golfvet hade väl inte varit skurat på åratal, eller sedan »de allihopa» gingo ifrån stugan och lämnade halta stackars suparen allena.

Småstintorna sutto uppe i gubbens bädd och gjorde dockor af vedträd och stickor. Småpojkarna diskade vrilar och träskedar och skrapade grötgrytan under ett öronbedöfvande oljud.

Ladd-Pelle blef alldeles förskräckt när han fick se hvilken mängd trasiga laddar, som barnen, under vildsint slängande, hopade samman åt honom under spisen. Han kände sig ändå bra förnöjd när han tänkte på huru välkommen han skulle bli då han kom ut i gårdarna med dem, färdiga. Det var annars känd sak att Ladd-Pelle hellre söp än arbetade.

Lite emellan hötte han i dag åt lillkammarhållet till, där brännvinsflaskan fanns, i sällskap med en hel kutting starkvaror. »Stå där du och blinka och vinka, och ligg där du, stinn i kräfvan. ’*Sista supen’* ska ni få behålla själf! Jag skulle ha legat här i dag jag rejelt som ett svin om jag tagit den ’sista supen’, skulle bli. Märkeligt att barna här skulle vända in hit. Alla tiggare, som gått fram här de sista åren, så har dom nog sett att här var ett så styggt hål, att ingen kunde ha sämre, och dom ha bara gått förbi. Men barnen, kluck, kluck. Dom hade inte bättre vett än te gå in till en så’n fyllkanalje. Om jag nu bara låtit bli att ta hem brännvin i går, så hade jag haft pengar så jag kunnat köpa kakor hos bagarn te smååänglarna här.»

Han reste sig mödosamt, satte kaffekokaren öfver elden, blängde utåt rummet, småmysande.

»Ska vi inte ha oss en förmiddagstår tro? Herre gulla» mumlade han för sig själf, »stintan har rent af vett tå sej själf te tvätte af fönsterglaset.»

Barnen logo emot honom, varma och röda, så som de fäktat. Småstintorna i sängen sjöngo sina små till sömns med mjukt, ljufligt ljudande, ’Millmaste tana’.

Månke och Per-Erik slogo och gnisslade med knif och järnskrapa i grytan, skrattade och skrålade:

»Näcken han spelar på böljan blå.»

Inte nog med det. De drogo till med en visa som Ante inte likade, då den liksom angick honom själf.

»Ante han var en hurtiger dräng,
flitiger som en myra,
rask var han som den raskaste karl,
stark var han väl som fyra.»

»Det var liksom att göra spektakel af honom med den där visan, så han blef sint, och sade att de kunde gästa på en finare låt. De kunde också låta bli att skrapa hål i botten på främmande gryta.

»Nog håll järngrytan», medlade Pelle. »Det låt så fägnesamt te höra barna sjunge. Dom ha aldrig gjort det här hos mej förr. Bå käringen och barna trätte då förjämnan innan dom for af till Amerika, dit jag då int ville följa dom.»

»Ja nu är de ett så’nt oväder i dag att ni tör få stanna här, för ute hinn ni inte till landsvägen förr än ni är

begrafven, sån snö som de är! Men jag har inte mycke att bjuda på, annat än sötigt (skämdt) mjöl till gröt, och strömming, och så kaffe.»

»Ja skulle de int duga de», sade Ante, som rätade upp sig. Han hade gått framåtböjd och skrapat golfvet med näfver för att efter skurningen få det hvitt och torrt.

»Vi tycker att de är behändigt te få stanna här i stugan, vi», tillade Maglena. »När vi få aldrig så lite afröjdt här, så blir de liksom hemma i stugan hos oss, fast där hade vi blommer i fönstre.»

»Ja men annars heller», fortfor Maglena. Hon riktigt hoppade till. »Jag, som tog lillkaktusen me mej i kunten.»

Hon sprang till kunten, som hängde på spiskroken, gräfde bland allt grej de hopat samman där, och fick tag i en stor strut, ombunden med en halsdukstrasa.

»Si ni! Ni må tro han lef den fina, granna lillkaktusen. Jorden fins kvar på'n å. Käre få jag en näfverrifva te sätte'n i.»

Pelle antydde åt henne hvar en sådan fanns.

Så satte Maglena ner den tilltufsade plantan, som då inte precis gjorde skäl för benämningen »fin och vacker.»

Hon hviskade ifrigt en stund med de äldre syskonen och gick sedan blyg, men med högtidlig uppsyn, fram till värden.

Maglena frågade med bäfvande stämma om han ville hålla till godo med hennes lill'grannkaktus. Hon hade fått den hos skollärarns och det skulle bli så granna blommor på den, ellanste röda, och större än en kaffekopp. Men den skulle stå så solen kunde lysa på den genom fönstret, – och vatten skulle den ha hvar dag.

Ladd-Pelle hade nog inte mycket förstånd om blommor. Den här tyckte han såg ut mest som en bäfversvans med hvassa små nålar på. Men nog hade han så mycket vett att han förstod att stintan gaf bort hvad hon höll högt i värde, så han tog åt luggen, då han inte hade mössan att ta af och bjöd henne sedan handen för att tacka.

»Håll till godo», sade Maglena, så kungligt nedlåtande som om hon skänkt bort en hel blomsterträdgård.

»Jag vet aldrig hur vi ska bära oss åt, då jag är rent af utan bröd», funderade Pelle och sköt glasögonen åt nacken till. »Si jag brukar inte hålla så noga på hvad mat jag får i mej själf här om dagarna, det är nog tokigt, men är så ändå.»

»Har ni bara mjöl, så nog kan vi baka», sade Anna- Lisa öfverlägsen i rösten. »Vi få väl elda opp bakugnen.»

»Det var en sak de att jag har mjöl, men så sötigt så jag tror int nå'n kan få bröd af de.»

»De var väl värre för oss te få bröd förra vintern, och i vinter å, när vi fick blanda bark och halm i degen», ifrade Anna-Lisa. »Ante», återtog hon, »gå efter ved du och elda opp ugnen. Jag såg ett baktråg i kontore här nyss, de ska jag bära hit. Och du Maglena, ta grytan tå pojkana och sätt 'na öfver elden, så ska jag ösa dit vatten till degspad. Vi få baka ljusugnsbröd, som int behöf stå och jäsa, och så göra degen riktigt klinthård, då mjöle är sötigt.

»Som väl är så ha vi då krita här så vi kan hvitlimma spisen efter oss när vi ha bakat.»

»Men», fortfor Anna-Lisa med bekymrad röst, »de är farligt ledt, att vi int ha en mattrasa te lägga öfver nyskurade golfve.»

»På de vise, att här ska bli som hos fint folk. Ja, så gå in i lill'kammarn och ta ut trasmatterna, som ligg' där. Ta fälltäcke också, så kan vi stoppa fast det om halmen, där i vrån. Här blir rakt som jul i stugan. Ja, bättre, för den delen. Julama har jag int haft mycken reda på, som jag lefvat i superi. Kom hit ni småpojkar ska ni få lära er göra laddar.»

Månke och Per-Erik fingo beckträd, vadmalsbitar och syl. Makalöst ståtligt att dra tråden högt i vädret, få klämma sylen genom det hårda tyget och lädret, och att i samma nu känna sig som fullgod laddmakare.

Elden flammade snart i den stora bakugnen. Anna- Lisa och Maglena fäktade med att knåda deg och kafla ut tunna kakor på bordet. De hade degen hård som en sten, för att den inte skulle blötna opp under gräddningen.

Ante stod för ugnen. Han tog brödkakorna, som systrarna bakade ut, i det de rullade dem med kafveln och sedan naggade dem med naggen af hopfästade hönsfjädrar, hvilka gjorde tätt, tätt med hål i kakorna. Sedan sköt han in kakorna i den flammande ugnen och gräddade dem en i sänder, framme vid luckan där härden var finsopad. Han fick passa på väl att sno och vända kakorna med träspaden så att de icke skulle brännas af den flammande elden.

Småstintorna voro förstås också med i bakningsbrådskan. De hade sitt eget bakbord, på en inte allt för ren trästol. Dockorna sofvo med vedträdshufvuden på den smutsiga örngottskudden, hvilken skulle komma med på byk innan kvällen.

Annars var det rammel och rumor i stugan, ett lif och en flit.

Middagen skulle ju också lagas.

Pelle kom upp med förslag om att grädda ärtpannkaka i den varma ugnen. Fläskflott i en kruka hade han att hälla på den, så det blef fin middag med det färska brödet till, grått visserligen med blänkande »degrand», och segt, så man kunde ha slitit tänderna ur sig på det, men ändå orimligt välsmakande, som brödet gärna blir, när barn få baka det själfva.

Gullspira fick gå ut och plocka i sig mat där hon förut funnit på den. Kvarlefvor fick hon sedan inne. Så hon gaf mjölk i öfverflöd. Annat hade Pelle varit van vid. Brännvinet hade här i stugan oftast fått ersätta både mat och dryck.

SJÄTTE KAPITLET.
GLASÖGONKARLEN ÅTER ENSAM.

Barnen hade dröjt kvar hos Ladd-Pelle hela två dagar. De skrattade åt sig själfva när de talade om för honom hur han i förstone skrämt dem. Han som var bara god och rolig.

Ovädret hade lättat opp. Man såg karlar köra snöplogen nere på landsvägen. Pelle och Ante voro ute och försökte trampa opp en stig dit ned.

Morgonen därpå, i dagningen skulle barnen ge sig af och de gingo alla till bädden i god tid. När de hade somnat, hvilket inträffade så fort de lagt sig i halmen, gick Pelle ut. Han haltade ner åt bygden. Folk, som

sågo honom sade: »Nu går Ladd-Pelle till krogen igen. Han har väl legat hemma, full under ovädersdagarna».

Men Ladd-Pelle gick *inte* till krogen!

Han köpte gryn i handelsboden för de färdiga laddar han hade med sig dit. Socker köpte han och en bit fläsk, och så små hvetebullar, fjorton stycken. Han tänkte på barnen, och att de skulle ha två hvar till kaffe, innan de gingo ifrån honom nästa morgon.

När han, spik nykter, kom hem, satte han sig att sy med förtviflans fart. Det drog långt om på natten, innan han gick till sängs.

Men då stodo där tre par nya laddar invid halmbädden på golfvet.

Småstintorna hade varit så godt som utan skor på fötterna, hvilka sett ut som köttstycken, svullna och röda, när Ante på kvällen tog af dem de omlindade trasorna. Och Anna-Lisa hade haft skafsår på hälarna, så att blodet runnit om dem och hon gråtit när hon skulle lossa kängtrasorna från fötterna.

Det var kallt och inte fritt för att inte en eftersläng af ovädret låg kvar i luften, när barnen på morgonen skulle begifva sig af.

Pelle hade nu hyllat om dem på alla sätt. Men han tyckte det var så ledt att se dem draga ut ur stugan. Det var som om både värme och ljus skulle gå ifrån honom med barnskaran.

Geten, det präktiga djuret, som mjölkade så bra, om han då åtminstone kunde få behålla henne! Det skulle gå lättare att släppa brännvinet, tänkte Pelle om en hade söt mjölk att så där ta till när som helst, när törsten kom efter saltströmmingsfrukost och middag. Dessutom, inte kunde barnstackarna dra en besvärlig get med hela vägen, tyckte han, så han frågade dem om de skulle ha lust att släppa geten och lämna den till honom. Han skulle nog skaffa pengar för den; nu, när han börjat arbeta skulle det inte bli svårt. Men var det likt till det, att de ville släppa Gullspira. Hon, som gaf dem värme, mat, som de voro go'vänner med, och som var gammal och trygg att ha med.

Far fick nog inte misstycka. Men inte för många pengar, inte för något pris kunde de släppa Gullspira.

»På de vise, att ni är som go' vänner me na också, och liksom kan hålla er till, na. – Så får jag söka till att hjälpa mig utan», sade Ladd-Pelle saktmodigt.

»Vi ha haft de så bra här, och ni ska ha så många tack för oss alle.» Ante räckte fram handen och såg så godt och allvarsamt opp till Ladd-Pelle, att denne tyckte det han inte skulle stå ut med att bli utan dem alla.

»Och käre, glöm int att lillkaktusen ska ha solsken på sej, och vatten hvar dag. När vi komma igen ska jag ha en annan stor, grann blomma åt er, far», sade Maglena. Äfven hon tog i hand och tackade.

Anna-Lisa förstås tackade, hon som inte fyllest kunde visa eller säga huru rent belåten hon var öfver nyladdarna.

Småstintorna lyftes upp. Märta-Greta sträckte upp armarna, spetsade munnen till en trut – »Putta faj, – öla dann tol te Etta Eta».

»Hon vill pussa er, säg hon, för ni ha gettna granna skor.»

»På de vise! Herre gulla, att jag stackars suput inte ska vara värd att komma när en så'n Guds ängel –.»

Ladd-Pelle vände tvärt ifrån barnen, gick ensam in i tomma, men nu så snygga stugan. Han satte sig invid spisen och snyftade som om all glädje i lifvet flytt honom.

Gråhunden, som belåten sett det misshagliga sällskapet draga iväg och ute på lill'trappan hviftat muntert afsked med svansen, gnällde nu jämmerligt och deltagande, när han inne i stugan fann husbonden i så tungsamt sinnelag.

SJUNDE KAPITLET.
SKINGRADE.

Det väckte nog icke så stor uppmärksamhet hos folket i den stora fjällbyn, när de sågo skaran af barn draga därigenom. Det var en så alltför vanlig syn i dessa tider att se uthungrade, hela hushåll ge sig iväg för att bedja om lifsuppehälle.

Frostmofjällsbarnen drogo enligt Ladd-Pelles råd direkt ner åt älfkanten till. De voro ängsliga och försagda att börja med, gingo i saknadens tal om Glasögonkarlen.

Men det var så grant med den myckna snön, och så fritt och lustigt att komma ut, så de kände sig slutligen riktigt nöjda och muntra på morgonkvisten. Det klarnade opp i luften och drifvorna stodo i höga vallar längs vägkanten. Så lustiga voro de också, de tunga drifvorna. De hade hängt sig som tjocka hvita fällar öfver taken, fällar, som hängde ner ända emot fönstren. Enbuskar och smågranar hade höga roliga toppmössor på sig, och längs de gamla gärdsgårdarna veko sig snödrifvorna öfver dem, som tjocka, hvittulliga klädesplagg.

Så det var så mycket roligt att se denna dag. Röda tvåvåningshus och små grå stugor brydde de sig inte så mycket om. I alla dessa var allt bra likt som hemma i deras socken. Kvinnfolk, som klefvo i snön öfver knäna för att komma ut till ladugårdarna, hvilka lågo nersjunkna i de hvita drifvorna, barn, som sopade och skottade trappsteg och stigar, samt karlar, som sysslade med körredskap och beredde sig till timmerdrifning på skogen.

Framemot middagen gingo barnen in i en röd storgård i slutet af den stora byn. Mat fingo de där, bröd och kokt strömming. En vril kärnmjölk sattes äfven fram åt dem på spisbänken.

Men de gingo tysta och modstulna därifrån. Matmora, som gifvit dem Guds lånet, hade sett så bister ut, slängt maten till dem och mumlat, men så att de alla hört det, ett en blef rent uppäten af tiggare från fjällen.

Husbonden, som kommit in, hade sett dem äta, där de stodo i rad vid spisbänken, och han hade sagt att tocke där sällskap passade bäst i fattighuset, och att om han inte hade hästarna upptagna af skogskörning, så gjorde han klokt uti att ge dem bakskjuts dit.

Barnen där hade sett så buttra och sura ut, som om de bott i ett fattighus i stället för i en så stor gård, där de voro så rika att de hade sex kopparkittlar på hyllan öfver dörren, och granna skåp och silfverskedar i en hel rad öfverst oppe i skåphyllan.

»Fast där va fint så tyckte jag att de va grannare hos Pelle», sade Månke. »Si de va en rejel karl de.»

»Grannare var de inte», invände Anna-Lisa. Var de likt de, så farligt som där såg ut när vi kom, golfve lortigt och spisen svart, han ha väl int varit hvitlimmad på åravis, och fönsterglase så en int kunde si igenom de, och lakan och örngottsvar bedröflige innan vi fick tvätta dom. Nej grannare var de inte. De är int grannare nu, när golfve är hvitt, med matter på, och spisen är fin, och fönsterglase klart, – om jag vet –!»

Anna-Lisa såg virrig och villrådig framför sig.

»Ja, int vet jag heller», funderade Ante. »Bröde vi fick hos dom va tå bättre mjöl, och ljust och grant var där, mat fick vi där, och ändå är jag just som sint på dom.»

»Mor, som sa att vi fick int vara sint, Ante. Nej int är jag sint», sade Maglena, »men när jag tänk på dom så blir jag mest rädd för folket vi ska komma till, ut i bygden. Jag är rädd för såna, som äg storgårdar. Dom ska ju ändå ha de så bra, me pängar te köpa för, så nödåre gör dom ingenting, –

»Ändå har en de bättre hos Pelle.»

Syskonen gingo i grupp framme hos Ante. De hade så mycket att prata och fundera om.

»Och där fanns ändå ingen mor i gårn hos Pelle», anmärkte Månke.

»Nej, för då hade han kunna haft de behändigt ändå, å snyggt inom knutarna», afgjorde Anna-Lisa.

»Därsom moran varit som våran mora innan hon dödde», tillade Maglena med en drömmande blick uppåt. »Dom hade int nå roligt självf heller.»

»Vi få raska på, så vi komma utöfver ån innan de bli mörkt», sade Ante och blickade upp omkring sig. »De börjar på te snå (pinblåsa) från nordost å de är aldrig nå'n behändig vind.»

»Huru har småstintorna de nu då?» Ante stannade kälken, böjde sig ner emot småstintorna och stoppade fast fällen om Märta-Greta, som satt lite hankigt framför Brita-Cajsa.

»Mäta-Deta täg att hon vill ha vinga och flyda tom tatan där, tom jämt fal bleme ott», sade Brita-Cajsa.

»Etta Eta illa ha tå toa inna –, flyda opp te millmaste tana –, moj i millmaste tana.»

Märta-Gretas stora djupblå ögon tittade allvarliga ut ur schalöppningen.

»Ja hör på hvad hon säg. Hon vill flyga till himmelska Kanan. – Mor är i himmelska Kanan» bekräftade Maglena, hon sköt schalen tillbaka för att få kyssa den lilla systern, som var så hjärtekär för dem alla.

»Se här ska du få min bulle. Jag sparde en just för den skull.»

Maglena stoppade bullen ifråga, hel, som den var, in i Märta-Gretas mun.

»Gulla heller Maglena så tokigt du bär dej åt. – Ska du rent kväfva lilla våran», sade Ante, han drog tillbaka bullen ur munnen på den halfkväfda lillan och plockade in bit för bit af den i hennes begärligt öppna gap.

»Si här få dom en mjölkskvätt till att värma sej me. Hon är duktig te mjölke nu Gullspira».

Anna-Lisa kom fram med en bra nog stor trävril fylld med varm, skummande mjölk.

»Uj-Yla! Tappa Uj-Yla», ljöd Märta-Gretas smekande röst ut ur schalen.

»Uj-Yla» gick fram och stötte med sin smala nos in i schalöppningen.

Nu bar det iväg igen med friska krafter. Den iskalla storgården och de harmsna känslor den väckt, var borta, ur tankarna. Vägen var redan tämmeligen bra uppkörd. En renhjord hade dessutom tydligen nyss gått fram där och trampat opp den. De tusentals spåren hade en lång räcka af vägen gjort den bred och öppen. Ett trasigt ostkar af flätade rötter, sådant som lapparna använda när de göra ost af renmjölk, låg midt på vägen.

Maglena tog upp det, och satte det på en kvist från en af smågranarna, som prickade ut vägen.

»Kom, och låt de ligga», murrade Anna-Lisa.

»De låg int nå bra, och lillgranen där ba mej göra'n fin», skrattade Maglena,» men nu håll jag på te bli trött».

Det hördes på rösten att Maglena inte var så munter som hon låtsade vara.

»Ställ dej bakpå medarna en stund, så får du hvila», sade Ante. »Anna-Lisa och jag rår nog me er alla tre en bra bit. Jag är rädd för snöskya där, i nordväst öfver storfjälle. – Men det skall väl inte dra så långt om förrän vi få gå upp från ån här och nå byn, han talade om, Pelle.»

De gingo fort fram öfver den släta väg, som på älfven gick fram öfver isen. Småstintorna hade somnat, åtminstone voro de alldeles tysta. Tysta voro de, som drogo också. Det låg liksom något hotande ängsligt i luften.

En vindstöt kom farande med ett långt klagande tjut.

»Hu, en kan tro de vargarna är efter oss, så styggt låt de i vädret», sade Anna-Lisa och drog den tunna duken bättre om hufvudet.

»Du har väl lättare för att gå nu ändå, när du fått så bra på fötterna», frågade Ante med en blick ner på de visserligen betydligt lunsiga, men nya, rara laddarna.

»De var en sak de. Jag kan hoppa i dom, och dom sitt fast ändå.» Anna-Lisa gjorde verkligen några inte vidare nätta skutt fram åt vägen.

Det var som om hon med det retat en sky af snöflingor, som legat på lur i barnens väg. Ty i ett huj kom hvass, piskande snö svepande om dem. Den trängde med ilsket hvin inom halsdukar och schaltrasor. Den kastade sig massvis öfver vägen, som snart blef ojämn och gick som i vågkammar. Hade inte smågranarna stått och stakat ut den, så hade barnen snart blifvit villade bort, på den förfärligt vida, nu obanade älfslätten.

Det blef så tungt att dra kälken genom den hopade snön. Ante ropade öfver till Maglena att hon fick klifva ner från medarna nu.

Maglena lydde och kom strax därpå klafsande fram till syskonen, hvilka, med geten mellan dem, bildade en tät grupp.

Så lätt det i en hast blef på kälken!

»Det var farligt hvad du var tung. Nu är det lätt som ingenting», sade Anna-Lisa och slet repet åt sig. Hon hade liksom fått annat humör sedan hon fick bättre på fötterna och slapp det svidande skoskafvet.

»Jag tyck en är int god för te komma fram i snön här, jag», puttrade Månke, som just var midt inne i en drifva.

»Menjag går efter drifbottnarna jag», flämtade Per-Erik, »det bli lite fram och tillbaks, men jag orka rakt int med te klifva igenom för jämnan.»

»Tror du det är mycket långt kvar te bys», frågade Maglena hviskande, och smög sin hand fast i Antes ena hand.

»Jag tror nog int de», svarade Ante, som med uppspärrade ögon försökte tränga igenom de vildt hvirflande, piskande snöflingorna.

»Vi mått stanna och stoppa om småstintena först, så dom få de varmare, så ska vi gå på fortare se’n.»

Ante vände sig åt kälken. Han tyckte i snöskimret att det såg så underligt tomt ut där. I ett par steg var han invid den. Han gaf till ett skrik, ett hest, underligt utrop. Ett sånt skrik hade väl syskonen aldrig hört ifrån Ante, som alltid höll sig så tyst och allvarsam.

»Hva i fridens dagar är de åt dej, gosse», ropade Anna-Lisa till.

»Märta-Greta –! Ni mått väl si – Brita-Cajsa, hörer du!» Ante skakade lif i Brita-Cajsa, som sof stadigt.

»Hvar är Märta-Greta?»

»Int vet ja, hon ha ju teta här fö jämnan.»

»Kan ni gå vägen fram ensammen nu, så går jag tillbaks efter Märta-Greta», sade Ante beslutsamt. »Gå bara så pass fort att ni håll värmen i er, och håll er mellan granprickarna.»

»Ja ni mått göra som jag säj», upprepade Ante myndigt, men med ett djupt bedröfvadt utseende, nu till, då syskonen uppgåfvo ett tjut af skrämsel, sorg och fasa att bli lämnade ensamma, utan Antes tryggande skydd.

»Du Anna-Lisa må väl kunna tiga, och ni också, som är manfolk. Jag mått gå vägen tillbaka och si efter Märta-Greta. Hon kullra nog åf kälken straxt, när Maglena hade gått åf medarna. Kunde du inte ha fått stå där, så hade du sett de. Jag skulle latas jag förstås, och int dra så många.

»Ja, käre dej ampes (ängslas) int öfver de nu, int», snyftade Maglena. »Gå och sök lill Märta-Greta våran. Vi ska gå fram som storfolk vi. Fläskbiten ha vi te äta åf och bröd också.»

»Ta dej an barna, Anna-Lisa.»

»Si efter lillostkransen på grana; då jag satt dit en, så va vi med allihop, och då behöf du int gå längre än dit», ropade Maglena efter Ante, som halfspringande, nu med vind och piskande snö i ryggen på sig, gaf sig iväg utåt det igenyrda snöfältet.

ÅTTONDE KAPITLET.
HVART HAR MÄRTA-GRETA TAGIT VÄGEN?

Anna-Lisa tystade och lugnade Brita-Cajsa med jollrande prat, och med en ny varm mjölkskvätt. Den lilla, nu yngsta, blef stadigt faststoppad på kälken. Maglena gick härefter för säkerhets skull bakom och sköt på. Hon höll de snöbländade ögonen uppspärrade för att se till det inte äfven den här lilla skulle trilla af och bli borta för dem. Utan all Antes uppmaning därtill pulsade de långsamt, och tungt genom drifvorna, trötta, rädda, hungriga. De gingo i tungsam sorg efter lill’ Märta-Greta, som med sitt lustiga språk, sina roliga påhitt, varit dem till så stor fröjd. De glömde alldeles bort huru tröttsam hon också varit, när hon ju skrikit om nätterna och behöft ansas, klädas och matas, bäras och pysslas om på alla sätt.

»Jag tänkte jag, att hon var ett fegbarn», (bestämd att dö tidigt) sade Anna-Lisa med gråt i stämman.

»Ja de flög för mej å, då hon sa att hon ville till moj i ’millmaste tana’, som hon sa», tillade Maglena med en gammal människas sorgna, bekymrade uppsyn.

»Ja bara int vargen ha tagi na», anmärkte Månke gammelmansförnumstig i rösten, »han är farlig i vinter, vargen. Oppe i Frostviken har han vari ända framme vi gårdarna.»

»Käre dej, tig», fnyste Maglena. »Ska en gå här och tänka de vargen rifvi lill Märta-Greta. Om int Ante finn ’na, så har hon flugi opp själf till millmaste tana, och mor har varit här efter ’na, fast vi int såg de i snörase här.»

»En kan nog int vara så säker på de heller», invände Per-Erik betänksamt och spottade framför sig. »Boströmen opp i Långvattne lär ha skrämt björn ur ide, så nu far han och spring svulten förstås. Björntasse ha nog rifvi na.»

»Javisst», härmade Maglena Per-Erik med gnällande röst. »Och ända från Långvattne och hit, där jorden mest är slut, har björn sprungi för te äta opp lill Märta-Greta våran. Storgalten hos Sven Påls har väl kommi ut å, och fått väder åf ’na, och gamm ’brusen (gumse) hos skolärarns, så han kan få stinga ihjäl ’na.»

Maglena brast i gråt. »Ni är så otäck te hitta på de ledt är, när de är ledt förut, så att –, så att jag bli sint. De är väl grannare då te tänke de mor flugi hit efter lill Märta-Greta, som hon hade så hjärtans kär. Om hon bara hade orka så hade hon nog tagi Brita-Cajsa å mej med sej å.»

»Börje int på te prata som fegbarna du nu, också», afbröt Anna-Lisa systerns harmsna utbrott. »Jag tyck att vi ska int tänka nån’ting förr än vi få höra hur de är, när Ante kom efter oss.»

»Ja han lär nog aldrig finne oss», muttrade Månke.

Men det gjorde han ändå, Ante. Han kom kafvande i snön, när syskonen voro så trötta, så uppgifna att de hvarken orkade tala eller vara »sint» på hvarandra.

De orkade inte ens sticka handen in i barmen för att känna efter om någon kakbit fanns kvar af dem de stoppat dit.

Hade bara Anna-Lisa stannat eller satt sig ner i drifvan att hvila, så hade hela sällskapet följt hennes exempel, småpojkarna helst, i deras tunga, besvärliga kläder. Det var mest Gullspira, som hindrade dem att sätta sig ner och så somna af för alltid. Bara någon af barnen vände åt sidan i det syftet, så sprang hon iväg under högt bräkande. Och så måste de snart efter, så rädda som de voro att förlora henne.

Men de orkade inte länge rätta sig efter henne heller.

Månke, som länge gått och stapplat, stupade omkull, och fräste ilsket när Anna-Lisa ville hjälpa honom på fötter och få honom iväg.

Så det var då som ett under att Ante ändtligen kom, för med honom blef det som lefvande lif i barnen igen.

Ändock kom han utan lill Märta-Greta –!

Ända fram till ostkransen i granen hade han gått, men inte sett ett spår af lill’stintan deras.

»Vargen ta nog vara på de han får», anmärkte Månke med ett tveksamt sidobläng på Maglena, hvilken med en lysande blick uppåt försäkrade, att då hade hon rätt ändå, när hon sagt att mor tagit Märta-Greta upp till himmelska Kanan. Vargen skulle väl alltid ha lämnat kvar nån klädtrasa, påstod hon ifrigt.

»Åh – han ha nog buri ’na med sej fullklädd», envisades Månke.

»Hva tro du Ante?» sade Maglena, och smög sig skälfvande af förskräckelse in till brodern.

»Jag vet int. De var bara hvita snön hopdrifven hela vägen Maglena, jag lid int te tänka de vargen rifvi lill Märta-Greta. Det är så tungsamt – just som jag, som rå för de.»

»Du skulle hellre vara gla och känna de lättsamt, för si du mor har tagi lill’stintan hel, opp till sej.»

»Du få int gråte, Ante.»

Maglena strök brodern öfver kinden med sin isstyfva vante.

Men det tröstade honom icke. Stora gossen! Tårarna droppade och smälte samman med den piskande yrsnön, där han gick framåtböjd och drog den i snömodden dock nu så alltför lätta kälken. Han kände knappt lättnad af att få nipvägen i sikte, som förde ifrån älfven upp till landmark. Och nu först märkte Ante att snöskyn stormat bort och att himlen emot aftonen klarnade.

NIONDE KAPITLET.
»MILLMASTE TANA.»

Jägmästar Kronhjort reste vägen hemöfver, just samma väg, som barnen dagarna förut traskat fram på. Han hade farit tätt förbi deras lill’gråstuga oppe i Frostmofjället, passerat storskogen och, liksom barnen måst stanna öfver i första fjällbyn för ovädret.

Han tänkte minnsann inte på att taga in hos Glasögonkarlen han inte, utan han hade bott på gästgifvargården och ätit en god frukost i kändt, muntert sällskap. Och så hade han kommit sig rätt sent iväg.

Nu for han ner på den sneda, krångliga vägen genom nipan, som barnen nyss gått, för att nå älfven och vägen där. Han satt i sin lilla kappsläde, klädd i vargskinnspäls, luden mössa och präktiga renskinnsstöflar, som nådde honom öfver knäna. Den piskande yrsnön gjorde honom icke så mycket, hälst han snart skulle få vinden på sidan.

Jägmästaren ämnade gina af och ta den riktning, som blott Lärkan, hans häst, och han själf kände till, snedt öfver älfven, opp emot åsen och till den stora kyrkby, där han hade sitt hem.

Just som han kom midt för den martall, som stod ytterst på en udde, där vägen gick fram och där han tagit märke för sin afväg, skyggade Lärkan och hoppade med begge framfötterna varligt öfver något, som låg midt i den snöpackade vägen. Så ställde sig hästen mol stilla, vände hufvudet och såg på husbonden.

Jägmästaren sprang vigt ur kappsläden. Han böjde sig ner under hästen.

Himmelens Gud hvad var detta! Ett barn, ensamt i sådan ödslighet, en liten stackare med bleka, af gråt blänkande kinder, inhöljdt i fattigmans trasor.

Jägmästaren stod en slund rådlös med barnet i famnen. Sof det, var det dödt!

Nej det lefde – det andades, började skrika: – »Moj» – »Ante» – »Uj-Yla» – »Ita-Tasta». Barnet snyftade och skrek och skakade af köld.

Den unge mannen stod dum och rådlös. Gift var han, och hem hade han. Men någon som helst vana vid eller erfarenhet af huru småbarn skulle ta’s, ägde han icke, då han själf inga barn hade, eller någonsin haft.

Lärkan såg ut som om hon skulle ha förstått saken bättre. Hon skrapade med framhofvarna i snön, slog med hufvudet och såg på husbonden. Hvad var enklare än att ta det lilla människofölet, som hon så när trampat ihjäl med, och i ilande fart ge sig iväg hem med det, där det kunde få värme och vård.

Som om jägmästaren förstått hästens tankegång, grep han sig plötsligt an. Han tog den lilla skrikhalsen och

trädde henne innanför pälsen. Men med ganska stor motvilja, ty jägmästaren var en mycket fin och prydlig man, rädd för smuts och trasor, framför allt rädd för skrikande, osnutna ungar. Och den här var en i högsta grad skrikande och i högsta grad osnuten barnunge.

Så, nu satt hon där fast insnurrad innanför den varma pälsen. Den lilla ungen tystnade så småningom, under den vaggande rörelse släden gjorde öfver obanad snö, och vid den vackra klangen af dombjällrorna, som skramlade duktigt. Ty hur tungt det är var, att komma genom snön, så gnodde dock Lärkan på af alla krafter. Det gällde att hinna hem med ett utfruset stackars litet människobarn.

Jägmästaren, som först hållit den lilla som en liten timmerkloss rätt opp framför sig, fastgjord innanför resskärpet, blef så underlig till mods när han kände den lilla magra kroppen skälfva under småningom aftagande snyftningar.

Hvad det skulle kännas godt ändå att kunna trösta och hjälpa en sådan liten en. Han drog opp henne, in i pälsen, i bättre läge.

Hvad kunde ett sådant stackars litet pyre behöfva i matväg? Gud tröste mej så visst, tänkte han. För allt hvad jag denna morgon drifvit i mej själf af mat och dryck, har jag nu inte så mycket som den minsta brödkant åt en så'n här liten en.

»Du får raska på, pigan min», manade han på hästen.

Lärkan fnyste och satte opp hufvudet. Hade hon inte »raskat på» kanske, mot vild snöstorm, som slet i man och svans – vadat i snö till buken ibland! Men bevars, nog kunde hon öka farten ändå mer! Ja hon kunde spränga sig, springa tills hon stöp på fläcken också, om husbonden så ville ha det! Husbonden, som hon tjänat i tio år och färdats med i skog och fjäll.

Vägen, opp genom den stora skog de nu nådde, var banad. Lärkan satte iväg så att det ekade af bjällerkransen. Emot kvällningen hade hon hunnit den stora fjällsocken, som bredde ut sig utanom den vida dalbottnen. Uppför en duktig backe bar det. Dit upp förde en allé af hvitstammiga björkar.

De åkte igenom den, svängde af till ett litet ljusrödmåladt hus med balkong och veranda i grönt och hvitt. Eldsken lyste ut från fönstren, och röken stod pilrak upp genom luften, som nu var hög och klar, med rosenröd aftonrodnad och redan glimmande stjärnor på himmelen.

»Välkommen hem igen, Artur», ropade en ung fru oppe ifrån verandan. Hon stod kvar där med en stor ullschal om hufvudet, som tittade ut därur, fint och blekt med ljust hår, som snodde sig framom schalen.

»Tack lill'gumma! Bed Dordi komma och ta förningen jag har med mej.»

Dordi, den gamla piga, som en gång skött jägmästarfrun som barn, kom fryntlig ner för trappan. Det hände ibland att jägmästaren hade med något sällsynt matnyttigt eller annat, en björnstek, en varghud, eller mera vanligt, fågel af olika slag. Så Dordi var beredd att lasta på sig. Men hon drog sig förskräckt tillbaka.

»Gulla heller, jägmästarn! Hva ska vi med tocket? Gå in frun, de är kallt.»

Men nu hördes ett skrän från släden, ett tröstlöst, öfvergifvet lillbarnskrik.

Den unga frun slängde schalen. Hon sprang utför trapporna i några steg, tog det skrikande trasbyltet i famnen och bar det upp. »Lilla pyre – stackars lilla pyre – hvad ha de gjort åt dej. Tyst, tyst nu. Vi ska snart komma in till värme, och få mat i den stackars lilla kroppen.»

Fru Gerda var ej rädd för skrikande, osnutna ungar. Hon var väl van vid småbarn från sitt barndomshem, där

de varit en stor syskonskara. Till djup hemlig saknad, hade hon själf inget barn. Hennes önskan att få ta ett fosterbarn gillades ej af mannen. Han ville ej att de skulle »dra på sig ansvaret för andras barn», och pinades vid blotta tanken på »elaka, olydiga, skrikande, smutsiga ungar», något annat slag af barn kunde han ej tänka sig. Och nu var det han själf, som fört ett litet barn till huset!

Nu, på kvällen, sedan han ätit och hvilat sig, satt jägmästaren och såg på huru hans hustru snabbt och skickligt, ändrade om stora plagg till små, huru hon, på ett förunderligt sätt fick ihop en liten klädning, ljusblå till färgen, ett litet förkläde, ett par små byxor.

Hon var så ifrig, hans lilla hustru. Hennes ljusa hår lockade sig neråt pannan, och de annars bleka kinderna voro fint röda af ifvern och sömnaden. Hon såg upp till mannen med lysande ögon.

»Artur, vi *få* väl ha henne tills vidare? Du skall se henne. Hon ligger nedbäddad i en stor klädkorg ute hos Dordi.»

»Tills den som rår om henne låter höra af sig får hon väl stanna. Vi kunna ju inte kasta ut henne på landsvägen. Ett under att icke någon varg af dem, som strukit fram här i dagarna, kommit öfver henne.»

»Hu, och du sköt ju två sådana bestar bara i förrgår. Ack, om ingen rådde om henne, ändå! Hon heter troligen Henrietta, för hon kallar sig själf »Etta Eta». Hon är så rar. Och vet du, hon knäppte händerna strax hon hade fått välling och smörgås och sade »Tatt Du», och hon pratar så lustigt.»

»Ja nog kan man tänka hvad en sådan där halftårsunge, eller hvad hon kan vara, skall kunna prata.»

»Hon är mer än ett halft år, kära du, hon har ju munnen full af små hvita tänder och går omkring så näpet. Säkert har hon en bra mor.»

»Hoppas det för barnets egen skull, om det en gång kommer tillbaka till henne.»

»Åh, nej då – Artur. Vi släppa henne inte!»

»Hon har nog någon syster eller annan god vän, som heter Ullari, och som brukar ge henne mjölk, för när hon fick mjölk strax hon kom, så ropade hon gång på gång »Uj Yla».

»Ita Tasta säger hon också ofta. Jag brukar kunna tyda barnprat och gissar att hon menar »hvita katten». I morgon skall jag försöka få fatt på en hvit katt åt henne. När hon kom i säng, sedan vi värmt upp hennes små stackars förfrusna fötter, så knäppte hon händerna igen och sjöng, vet du, med riktigt ren röst, en så söt melodi.»

»Med ord till också?» frågade jägmästaren lite spefullt, ehuru han inte kunde låta bli att med påtagligt nöje lyssna till hustruns beskrifningar.

»Ord, det förstås, men jag kan inte få ut hvad de kunna betyda. Oupphörligt sjöng hon samma ord så ljufligt, med hufvudet på sned: »Millmaste tana.»

»Åh, – *Vildmosse svanor!* Det var en visa, som mor min sjöng för mej när jag var barn och skulle somna, en visa om vildmosse svanor. Jag tror det var af den visan jag fick skog och vildmossarna så kära att jag blef skogsman.»

»Men nog är det underligt att det lilla fattiga pyret från nordens och nödårets värsta trakter skall komma hit till oss och sjunga den visa, du, som är skåning, somnade vid som liten. Och så att du, som aldrig tänkt på att tyda barnspråk, nu genast förstår hvad hon sjunger. Det är rakt som mening i det.»

»Ja det är rätt underligt, – det nekar jag inte till», sade jägmästaren, ganska smickrad af att hans barnspråkstydning uppskattades af hustrun.

»Om nu ingen kommer och återfordrar henne, så nog får hon stanna för mig. Det blir värst för dig, som skall ta henne om hand.»

»För mig! Åh Artur, så som jag längtat efter ett litet barn!»

Jägmästaren drog sin hustru intill sig.

»Vet du, ibland har jag gjort så med.»

Han gick ut hvisslande på »vildmosse svanor». Den visan, som han ej sjungit sen han var liten pojke.

TIONDE KAPITLET.
EN SÅ FIN LITEN STINTA.

En åtta dagar senare kommo barnen långsamt, med släpande, trötta vandringssteg gående uppför backbranten emot det ljusröda huset, där jägmästarens bodde. Det var ju en afkrok från den stora landsvägen och gårdarna där invid, så egentligen hade hvarken Ante eller Anna-Lisa varit för att de skulle ta den. Kanhända finge de knappt en brödbit i ersättning för en så tröttsam vandring. Så mycket nödårsfolk, som vintern igenom gått före dem hvart de kommo, så kunde en förstå att folk skulle tröttna att ge.

Men Maglena tyckte att det ljusröda huset uppe på backen såg ut som om det varit struket med linnbär (lingon) och fil (grädde), och att det liksom skrattade och blinkade åt dem med små fönster, som sågo ut som ögon upp under taket.

Gullspira var af samma mening som Maglena. Hon vände tvärt in på vägen uppåt skogshöjden, och satte nästan i att springa, så att barnen utan vidare betänkande måste följa henne.

Som vanligt blefvo de tysta och försagda när de kommo in mot gården. Den stora grå elghunden, som skällde emot dem skrämde dem dock ej. Den såg mera värdig och ståtlig än ondsint ut. Barnen vände stegen mot kökssidan och ställde kälken utanför. Denna gång ämnade de låta Per-Erik stanna hos Gullspira.

Rätt som det var, och innan barnen hunnit in, fingo de se en ung fin fru, som kom åkande på kälke neråt gården från en kort, ändå högre upp belägen backe. Hon hade en liten stinta framför sig på kälken. Den lilla var klädd i hvit killingskinnpäls, liten hvit stickad mössa, och hade små laddar på fötterna. Hon skrattade och hoppade i fruns knä synbarligen förtjust öfver att få åka kälke. Frun steg upp, lyfte henne upp till sig och kysste henne.

»Du älskade lilla Etta barn, nu ska' vi gå in, barnet skall äta, och sofva middag, och bli mors friska duktiga flicka.»

»Uj Yla», Uj Yla, *»Ante», »Ita Tasta» – Allena!»*

Den lilla sprattlade vildt, för att slita sig ur de armar, som så ömt omslöto henne.

Fru Gerda vände sig häftigt om. Hon släppte barnet, som ifrigt sprang ifrån henne, lät armarna sjunka och stod stilla kvar, en bild af sorg och öfvergifvenhet.

Barnen vore som förstenade. De stodo moltysta, orörliga. Men Gullspira var genast inne i förhållandena.

Hon gaf till ett bräkande och sprang fram till Märta-Greta. Hvad frågade hon efter att den lilla, med undantag af laddarna, var fin som en prinsessa. Var det inte ändå samma lilla människokilling, som hon brukat ge mjölk till och värma med sin päls. »Uj Yla»!

Märta Greta slog armarna om getens hufvud, som böjdes ner emot henne.

Hon sträckte ut armarna.

»Putta»! Tappa Ante! Ante ta Etta Eta.»

Och Ante tog upp den lilla systern i famnen. Han strök hennes kinder, hennes händer. »Lill'stinta, – lill'stinta våran! Käre dej Märta-Greta. Så tungsamt som vi haft de' utan dej.»

Märta-Greta höll armarna fast om hans hals som om hon aldrig velat släppa honom. Men så hade hon de andra syskonen, hvilka äfven ville vara med, lill'Brita- Cajsa, alla hade slagit krets omkring dem och sleto den återfunna i armar och ben för att få ta henne och smeka henne, och klappa henne, de med.

»Märta-Greta, fina, granna lill'stintan», som de gått i tungsam saknad efter. – Samma lill'stinta fast hon nu var i fina herrskapskläder. De släppte henne ej från sig, utan när de kommo som bettlande, köksvägen in, hade de den lilla hvitklädda väl vårdade ungen med i flocken.

ELFTE KAPITLET.
SMÅSTINTORNA BÄGGE.

När Forstmobarnen drogo i väg igen från jägmästargården voro de endast fem i sällskap. Brita-Kajsa hade fått stanna hos den lilla systern. Och så voro småstintorna åter tillsammans.

Det var jägmästaren själf som så velat ha det. Ordningsmänniska, som han var, gaf han akt på, och blef ytterst häpen och förundrad, när den nya lilla trasvargen, som väl i hans tanke knappt torde kunna förstå att föra maten till munnen, kom in i hans rum för att tacka för maten, och genast såg att hans pappersknif låg under bordet. »De ligg en knif unde bode», pep hon med fin stämma och kröp ner efter föremålet i fråga.

Och sannerligen, pappersknifven, som han var så rädd om och som han förgäfves letat efter, låg under hans skrifbord, så godt som gömd under renhuden där. »Skulle du vilja ge mig den, du», sade han och räckte ut handen mot henne.

Brita-Cajsa gick genast fram med knifven, och lämnade den.

Jägmästaren, som visste hur svårt det var att få hundar att apportera, blef nästan flat. Han hade trott man skulle ha svårare ändå att få ett barn att lyda.

Ita Tasta tomma, ny dotta, sunna, vyssa-millmaste tana, ny dotta.»

Märta-Greta, som redan var helt hemmastadd inne i jägmästarens vackra trefliga rum, kom tultande in och drog nu Brita-Cajsa med sig. Hon ville visa henne ny »docka», en riktig sådan med klara ögon i fint porslinshufvud, och hon ville att de skulle sjunga och vyssa henne till sömns, som med förra »dockor» varit brukligt.

Småttingarna bäddade åt dockan inne i symaskinslådan i sängkammaren. Där inne hos fosterföräldrarna hade Märta-Greta numera sin egen prydliga bädd och lilla säng. Brita Cajsa lade äfven sin docka, ett vedträ inlindadt i trasor, i maskinlådan –. Så sjöngo småstintorna ljufligt och andäktigt sin sång om himmelska

Kanaan för de båda sömniga dockorna, medan de vippade lådan mellan sig.

Gerda, fostermamman, sprang efter mannen. Han måste höra och se dem, se, och jämföra det redan rödkindade, frimodigt blickande lilla hittebarnet i nätta, rara kläder med den andra, den lilla bleknosen med lidande blick och tunna, utslitna paltor. Gerda visste väl hvarför hon ville ge mannen denna anblick.

De båda makarna stodo slutna intill hvarandra och hörde på barnens sång.

»Du Artur. – De sjunga om *»himmelska Kanan»*. Hör på den här lilla nya, och det *är inte* om »Vildmosse svanorna», tillfogade hon skyggt. »Du tycker väl inte att du blifvit narrad af den där lilla Guds ängelen!»

»Nej i sanning, ej. Jag skall säga dig att nu ville jag alldeles inte vara utan henne. Det skulle bli allt för tomt och tyst i huset igen.»

»Artur mins du ordspråket, som säger: Grytan, som kokar för en, kokar lika lätt för två.»

»Säger du det. Gud vet ändå –!»

Jägmästaren såg begrundande på de små där på golfvet, som fortfarande sjöngo och vippade med maskinlådan emellan sig. Den ena af dem skulle och ville han ju behålla. Men den andra – den bleka lilla varelsen med tunna kinder och de mörka, lidande ögonen –, ja hon måste ut igen på landsvägen. Och ingen mor eller far ägde någon af dem, det hade hans hustru berättat.

»Ja, så *låt*, i Guds namn, grytan koka för två», sade han till sist.

Banen sjöngo och sjöngo, medan fosterföräldrarna, allvarliga, med ljusa anleten gingo ut till de större barnen, som sutto i köket och pratade med Dordi. De ville ej ta de små utan de störres medgifvande. Och man kan förstå, att i en liten gård där självfva fönstren logo och blinkade upp under takåsen, och där gården själf var som struken med lingon och grädde, där skulle det ju bli godt för småstintorna att få stanna.

TOLFTE KAPITLET.
ARBETSFÖRTJÄNSTER OCH PENNINGFRÅGOR.

När de återstående barnen nu fortsatte vägen voro de icke längre så tunga i tankarna. De hade så mycket märkvärdigt att tala om. Först om den granna frun, som var så mild i ögonen. Om lakanen med spetsar, och om röda täcken till småstintornas bäddar talade de, och om den fina goda mat, som små'en nu skulle få för jämnan.

»Och si ni, de är så riktigt folk dom ha' kommi till, så'nt, som mor skulle likat», sade Ante allvarligt. »Frun hon satt vid korgsängen i går kväll och lät småstintena läsa lill'böna deras, och så sa hon att dom skulle be Gud bevara syskona, som gick ute, och låta oss alla bli snällt, godt folk. De tyckte jag om och därför fick dom bli där.»

»Du hade nog måtte låta dom stanna i storbondgår'n å, om dom hade velat ha' småstintorna där, fast folke där var båd' sur och elak, »sade Anna-Lisa, lite försmädligt.

»Aldrig i världens tider», tog Ante häftigt i, »var så god du. – Där, som husbond svor så farligt. De kan komma hvad ondt som hällst öfver en tocken gård, och de skulle småstintena få li' af å.»

»Ja», tillade Månke, »och drängarna ute på går'n, som skulle sätta hästarna för stöttingarna, dom ropa 'tusan djäflar' jämt.»

»Hu de är rent farligt», sade Maglena och ryste.

»Så här sa han», fortfor Månke, liksom belåten att få upprepa det »farliga»: »Ta hit yxfan, så jag får slå i spiksatan i den förbannade stöttingen.»

»Tig gosse! Är du tokig som rent drar ondt öfver oss med att säja om så farliga ord. Mor, som var så rädd för svordomsord», sade Ante förskräckt och bedröfvad.

»Ja för dom kom med det som ondt är, hit till jorden. De förstås de, att onden själf kom, då man ropar efter en», tillade Anna-Lisa. »Tänk pigan deras svor också. Hon kom in med råmjölk, för en ko hade nyss kalfvat hos dom, och när hon stöp och spillde ut en skvätt, så sa hon, – 'den' – jag vill inte säga så styggt –, mjölken.»

»Ja styggt är de, och ni behöfver väl int tänka de jag hade lämnat småstintena i en så'n gård, om dom också fått hvetmjölspankaka och fläsk och sötkaffe (dopp) hvarenda dag.»

»Ja småstintena hade kanske lärt sej svära i en sån gård, dom å», misstänkte Per-Erik.

»Men dom hade fyra hästar där, och bössa på väggen, och husbonn, hade en slidknif, som var grannlåt riktigt, så nog hade småstintena fått de bra å på sitt vis.

»Nu ska ni få si slidknifven jag fick tå' jägmästarn», afbröt Ante. Han tog fram ur barmen en knif i slida, en knif med svart glänsande skaft och läderslida, en knif, som var blänkande hvass i eggen och tunn i spetsen.

»Nej, gosse!»

Månke stannade midt på vägen som förstenad. »Han har väl tusen kronor han, som kan nännas ge bort en tocken där. Hvad kom de till att han gjorde de?»

»Jag skulle hjälpa Dordi te spänte sticker och hade bara min gamm-knif. Jag vet int om, hon har sagt någe till jägmästarn, men då jag var in ten och tacka för oss, så gaf han mej knifven. Och så sa han, att en bra Svensk, som vet att *väl* bruka sin knif, alltid kommer att reda sej och gå fram med heder.»

»De låt grant sånt där tal», sade Maglena drömmade.

»Frun där, som var så farligt behändig, hon gaf mej så fint garn. Si här ska ni få si. –»

Maglena tog en pappersstrut innifrån den om lifvet tillknutna schalen. De stannade kälken, voro nu midt i en skogsdunge, borta från ögonen på folk. Hon satte sig på kälken.

»Si här –, rödt garn till rosor, och grönt till blad, och brunt till stjälkar.»

»Men hvar –, hvar i fridens dar skall dom sitta?» frågade Anna-Lisa, lika förvånad i uppsynen hon, som de andra syskonen, hvilka i yttersta häpnad togo Maglenas härlighet i betraktande. Däribland var äfven en virkkrok af ben, samt en omgång strumpstickor, fästade i ett nystan grått garn, som äfven höll en glänsande stoppnål.

Så här sa' hon till mej, den där behändiga frun.»

»Kan du sticka», sa hon.

»Hjälpanes, de måtte du väl kunna», fnyste Anna-Lisa.

»'Ja', sa jag också, var så god. – Du kan väl låta mej tala till slut! 'Ja' sa jag.»

»Nå, hva sa hon då?» frågade Månke ifrigt.

»Här ska du få si' sa hon.»

»Hva fick du si då», ifrade Per-Erik, som for med handen öfver det granna garnet, som om han velat smeka det.»

»Jämmerligen, ni fråga och gorma, så jag ät opp hva jag ska säga, och int mins de'.»

»Du skulle få si nånting», hjälpte Ante henne på trafven.

»Ja så var de, men tig nu. Hon viste mej ett par vantar, si ni så fina vantar, att ni int sett slikt.»

»Dom kosta mycke pengar kan en veta», sade Månke betänksamt.

»Ja, sir du, de gjorde dom, men int för den, som kan sätta ihop dom – för då kostar de bara garne.»

»Garne, ja, men de kosta väl int intvätt de häller», funderade Anna-Lisa.

»Ni är då så farligt besvärlig med te sätta ihop ledheter, så jag vill nätt och jämt tala slut», knotade Maglena. Hon tog dock nådigt fram en halfstickad vante, vid hvilken det hvita ullgarnet ännu satt fast.

Den var »påtad», så som kvinnfolk opp i Norrland förr, med en liten benkrok påtade ihop präktiga starka vantar. Och på den halfvan var sydt med garn röda rosor, gröna blad och bruna stjälkar.

»Går de i er nu hvar rosorna och bladerna ska sitta, tro?»

Maglena lät den lilla vanthalfvan gå emellan syskonen.

»Ja, men hvem ska göra de! Int kan du få ihop sånt som är så fint och konstigt, int», sade Månke öfverlägset, med förkrossande öfvertygelse.

»Nej det förstås», bjäbbade Maglena. »Du tro väl att *du* förr vore god för te göra de, – du, som stoppa strumper liksom man snor ihop öppningen på en mjölpåse, bara dra ihop håle – hur stort de än är.»

»Maglena akt dej, så du int blir munt»(näbbig), förmanade Ante. »De är aldrig någe behändigt när kvinnfolke bli så».

»Ja, så kan han tiga, då han ingenting vet om de han gormar om.»

»De är för en ingenting vet, som en frågar», fortfor Ante saktmodigt. »Int vet jag häller hur du ska bära dej åt med rosorna där, eller hur du ska få tid med sånt göra.»

»Ja, men jag vet de. När du var ute i går och bar in ved åt dom och skotta snö, så var jag inne hos frun, och hon hjälpte mej att laga tröjan här. Och jag fick sy förklä här åt mej.»

»Jag fick sy ett åt mej å», sade Anna-Lisa stolt.

»Och när de var gjordt, så visa hon mej hur jag skulle påta. – Så här ser ni! Men de' är farligt konstigt förstås.»

Med froströda, stela fingrar, näsan rinnande och munnen högtidligt hopknipt, förevisade Maglena sin, i syskonens ögon, förunderliga färdighet i att påta.

»Och se'n sir ni, kom de märkligaste.»

Hon trädde med viktig min rödt garn genom ögat på en tappisserinål.

»Sen, si ni – kom de riktigt underliga. – Att jag kan – sy – så här – grant.»

Bara några stygn sydde hon, men det väckte tillbörlig respekt hos syskonen.

Maglena sprang opp, stoppade in garnet och tog en riktig åkarbrasa, ty platsen ute i snön i flera graders kyla, var inte den lämpligaste till syskola.

»Efter de, sir ni, så påtar jag vantar och syr rosor på, och – *sälj* dom, sir ni, – och får pengar – och köper oss en liten stuga, som si ut som linnbär å fil och har fönster, som skratta opp under taket. Småstintena och allihop, så ska vi göra vantar. *Svenska* vantar –, för frun hon sa de vi skulle göra allting just som i tanke på att Sverges namn skulle komma med, en får göra allt en gör så en inte skämmer ut landet förstås. Bara det blir vår, så ska jag börja på att sticka me'n jag går, för hon sa' att så har kvinnfolke gjort här förr. Jag ska sticka småstrumper åt er på dagarna och så på kvällen, när vi sitt ute i nå'n björkhage, så ska jag påta och sy roser, som ska bli lika granne som törnblommor.»

»Ja, int för jag tänk te å ge mej på te påta vantar», sade Månke i det han rätade på sig och stoppade in vid handlederna öfverflödet af de långa, hängande tröjärmarna.

»Nej, jag för min del far te Amerika och graf opp så mycke guld, så jag kan köpa hela Frostmo socken och körkan me om jag vill, och fylla'na med myrbär och mylost (rund färsk ost) och åkerbär och fläsk och –»

Månke tumlade åt sidan. Storskrikande och förskräckt tog han handen åt kinden. En örfil brände där. Ante, som inte hade agat barnen så länge mor lefde, och som brukade ha ett förunderligt tålamod med dem, blef i ett nu flygande sint.

Månke fick en örfil, och Ante gaf sig vidare till att skaka om honom som om han hade varit en potatissäck, som man ville ha mera rum uti.

»Gosse, att du int skäms! – Ska du hålle främmande land för mer än vårat. – 'Fara dit efter gull' – som farbror våran, som bara gått bort sej där. Å de till, att du skulle ta gulle och köpa körkan bara för du skulle ha den granna körkan, där dom få predika om Gud, till ett hebbere. – De är ett ledt sinne i dej Månke, å sån't där tal lid jag int höra.»

Barnen gingo i vanlig vandringslunk vägen framåt, betydligt häpna öfver Antes oväntade vredesutbrott.

Månke tjurande och småtjutande.

»De är bättre för en karl te göra vantar me heder än te ta opp säckfyller me gull och ha de till sånt, som ondt är, – kom ihåg de du Månke», fortfor Ante ännu flämtande af harm. Han klef in i småskogen genom drifvan, och skar med den skarpa knifven af en grantopp, som hade grenarna sittande i så jämn krets om stammen att den lämpade sig väl till gröttvara (kräkla). Han bjöd till att bli god igen.

»Då int småstintena sitt på kälken nu», sade han, »så har jag tänkt forsla ämnen på'n te arbeta åf om kvällarna när vi kom in i nån gård där dom ha eld på spisen, eller i nån bryggstuga eller drängkammare.»

»Du tänk göra gröttvarer och tvagar te sälje?» frågade Anna-Lisa, med en viss respekt i rösten gentemot den myndige brodern.

»Jag ha mest tänkt de. Träskedar å. Farfar där i Sven Påls var nog fri (duktig) te göra skedar, men jag ha ju aldrig haft nån knif, så jag har kunnat göra efter dom.»

»Men dom ska jag måla åt dej», ropade Maglena inåt dungen, till Ante. »Så granne små blå roser, och hvitkullen (prästkragar). Jag ska göra färgen som mor gjorde den, tå löf, blomster och rötter.»

»Få jag hjälpe dej te göra skedar när jag blir stor», mumlade Månke, när han kom i närheten af Ante ut på vägen.

»Nog ska du få de, gosse. Si här ska du få gamm knifven min, så kan du, fast du är liten få börja på te göra ämnen.»

»Vi kan sälje skedarna å Ante, och få pengar. Men jag ska int köpa körkan, för då kan int prästen läsa där.»

»Nääj, och vi kan int sitta där och höra på'n och sjunga och läsa, så vi bli snällt folk, som mor tänkte vi skulle bli.»

TRETTONDE KAPITLET.
I DEN DÖDAS STÄLLE.

När barnen några dagar senare hunno så långt som ut ur värsta fjällbygden, kommo de en kväll fram till en gård där sjukdom och sorg gästade. Det var till en stor rik bondgård. Äldsta flickan där hade nyss dött, bara tio år gammal. Och nu låg lillpojken, ende sonen, som var sju år, sjuk i samma onda som systern dött utaf. Hustrun, en ståtlig, vacker kvinna stod vid spisen och vispade kornmjöl i det kokande grötvattnet, när den lilla barnskaran med som vanligt blyga, försagda anleten trädde in.

Hon hade en sträng husbonde till make och fick nog sköta sitt ordentligt och som vanligt, fast sorgen satt i hjärtat och oron i sinnet för den lille, som nu kanske också skulle tagas ifrån henne.

Hon vände sig mot dörren, när den länge blef öppen, innan alla de fem barnen hunnit in.

I dag knuffade de Anna-Lisa före sig. I en så här stor, fin gård var det så grufsamt att komma in, för den som var uselt klädd och kom för att begära mat och husrum.

Hustrun blef vid att stirra på Anna-Lisa.

»Kom fram till elden barn», sade hon med mild, tungsam stämma. Hon räckte ut handen och hälsade god dag på Anna-Lisa, som kände detta så både stort och högtidligt. Det var just inte vanligt att bli hälsad så, när man kom som nödårsfolk i gårdarna.

»Hvad kan hon heta en så'n stinta», frågade hustrun och strök tillbaka halsduken från Anna-Lisas ljusa hår.

»Anna-Lisa», svarade den tillfrågade och såg med sina ärliga blå ögon upp i bondhustruns sorgsna.

»Nej, de är väl int sannt heller? 'Anna-Lisa', som våran Anna-Lisa, hon som Herren tagit.»

Hustrun tog sig om hufvudet med bägge händerna och sjönk ner på spisbänken. Grötgrytan hade hon redan lyft från elden.

»Jo nog är det sant», bekräftade Ante och steg fram. »Hon het Anna-Lisa hon, som mormor våran, som är död.»

Mannen kom in i följe med de två drängarna. Snöiga voro de, fast de ute på förstukvisten stampat af sig de värsta klumparna, som följt med ifrån skogen, därifrån de kört fram timmer.

Unga karlen, som han var, gick han lutad, med böjdt hufvud.

»Hur går de lilldrängen vår?» frågade han hustrun i förbigående.

»Bara som med stintan. Herren ta nog gossen å.»

Mannen gick tyst fram till bordet, satte sig ner och läste bordsbönen. Han tog träskeden och åt ur samma grötfat som drängarna fast hvar och en af dem hade sin särskilta lilla trävril med mjölk. Getost och smör och bröd fanns äfven på bordet.

»Har Gullicksmor farit iväg», frågade han vidare lågmäldt.

»Hon for före middan och då kunde hon inte mer göra för lill'Calle. Om vi också körde alla de femton milen ner till doktorn, så hjälp de inte. Han ligg bara i slummer nu – så vi är nog snart barnlös.»

Mannen åt, sked efter sked, men nog syntes det att sorgen hade ramat honom såväl som hustrun, hvilken stod vid bordet till synes lugn, och skar opp tjockbröd (runda rågbullar) till skogskarlarna, som alla sågo lika betryckta ut.

»De är int ondt efter småfolk annars int, ser jag», sade husbonden med bitter röst »Då en int få behålla och föda sina egna, så gjorde en bäst i att skicka iväg andras barn också.»

»En gjorde stor synd då, syns de mej», sade hustrun saktmodigt. »Är vi snart utan barn, så är de här småstackrana, som jag hör, utan föräldrar. Jag tänk de är nästan väl så tungt de.»

Det blef alldeles tyst i det stora köket, öfver hvilket elden flammade så muntert. Kittlarna öfver ingångsdörren blänkte i en lång rikemansrad. Väggsängarna voro försedda med rödrutiga förhängen. Den höga dalkarlsklockan lyste grant, blå, med röda rosor. Snygga trasmattor randade det inunder dem hvitskurade golfvet. Och innanför de blanka fönsterrutorna, med hemväfda luftiga kappgardiner för, syntes blommor, myrten, balsamin, lejongap och tårblomma. Så det var ett stortrefligt rum, som inte skämdes af de tre spinnrockarna med lin på hufvudet och garn på rullarna, hvilka voro undansatta för kvällen.

»Gå fram och tacka (hälsa) far, Anna-Lisa», sade hustrun och sköt flickan emot husbonden med ett meningsfullt, sorgset leende.

Anna-Lisa rodnade djupt när hon ensam gick fram. Hon såg så mild och rar ut i denna stund, så treflig, snygg och kammad, fast hennes kläder voro usla och slitna.

Husbonden såg upp förundrad.

»Hvad i fridens dar hetter du, stinta?»

»Anna-Lisa». Hon såg försagd och ängsligt bort till syskonen.

Husbonden tog, liksom förvirrad, om hufvudet med händerna, som hustrun gjort nyss.

»Herre gulla, Brita Dea, hon liknar ju akurat Anna- Lisa våran innan sjukdomen börja på te ta na.

»De kom för mej å, när hon stog framför mej i jåns, att Anna-Lisa våran gick undan för den här skulle komma iställe».

Hustrun såg fast och allvarligt på mannen. Hon tog Anna-Lisa vid handen – lade sedan sakta, liksom smekande, sin arm om flickans hals i det hon åter förde henne fram till syskonkretsen vid spisen.

När karlarna, efter att ha tackat Gud för maten, stego opp från bordet, dukade hon fram där för barnen mjölk och gröt och, hvad som icke ofta kom dem till del, smörgås på det fina, på den tiden högt skattade rågbrödet.

Sen gick hon snabbt och tyst ifrån dem. Barnen förstodo att det var för att se till den sjuke gossen.

De sutto kring bordet oroliga och betänksamma. Talet om att Anna-Lisa kanske skulle bli stannande, ängslade dem.

Hustrun kom ut igen ifrån lill'kammarn innanför köket där den sjuke låg. Hon gick hastigt genom köket och tog vägen ut.

»Han är dö nu kanske», hviskade Anna-Lisa. »Då blir dom sint på Herren och vill köra ut oss.»

»Inte», invände Maglena. »Ni såg väl att de lyste ljust ur ögona på'na. Han är väl hällre bättre, gossen, och då blir dom glad och vill tacka Herren, och så ta dom dej, Anna-Lisa.»

Åter sutto barnen tysta, i tungsam stämning.

Plötsligt böjde Anna-Lisa hufvudet ner emot händerna, som hon hade hopknäppta öfver bordet. Hon gret –, gret, fast så tyst att ingen kunde höra det. Men det syntes på axlarna, som skakade och på den tröstlösa ställningen med hufvudet.

Syskonen mumsade på sina präktiga smörgåsar under ängslig tystnad.

»Käre dej, Anna-Lisa –, käre dej», – sade Ante och försökte dra hennes händer åt sidan. Det föll honom så tungt och ovant för det här, att Anna-Lisa, som alltid varit så stilla och lugn, nu skulle gråta så farligt.

Anna-Lisa satte opp hufvudet, alldeles rödgråten.

»Jag vill int vara utan er –, först småstintena, som jag sörjer så farligt, – och så er allihop.»

»Ja nog blir de ledt för oss, å», sade Ante stillsamt. »Så bra som du har varit mot små'en här, och oss allihop för den delen.»

»Och hvem ska mjölka Gullspira –, å laga åt pojkarna, å tvätta och hålla er i ordning –», snyftade Anna-Lisa. Hon såg med en moderligt bekymrad blick öfver de bägge minsta vid bordet. »Ni vill ju hvarken kamma eller tvätta er om jag int håll efter er.»

Månke och Per-Erik sänkte ögonen, skuldmedvetna. Så morskt manfolk de ville vara, så föreföll det dem farligt besvärligt det där, att måsta vara kammade och tvättade. Det var inte alls någe behändigt heller, att om lördagskvällarna få lof att kränga af sig varma skjortan, som snodde sig så godt efter kroppen. Och så streta för att få armarna in i en annan, som kunde vara huskigt kall, ja blöt till och med, tyckte pojkarna, när den legat i kunten och det varit yrsnö, som trängt in i den, eller oväder. Just aldrig heller att någon skjorta passade precis åt dem. Skjortan, så väl som andra plagg, kom alltid som en öfverraskning för dem, – stort var det ibland, så plaggen både hängde och släpade, och smått och trångt en annan gång, så näsan kom i kläm när ombyte skulle ske.

Anna-Lisa, hon brukade gnida dem i ögonen och om hals och öron med såpa och vatten och torka dem med gammelkläder, som voro tvättade, men omanglade förstås, och hårda »så de refvo som vargklor», försäkrade smådrängarna när de satte sig till motvärn.

Om de nu sutto vid bordet verkligen ängsliga att Anna- Lisa skulle bli stannande efter dem här, så hade de

då inte samma bekymmer som hon i fråga om den kommande bristen på snygghet och ordning. Det enda, som skulle hålla dem uppe i saknaden efter henne var just det i en hast uppflammande hoppet om, att de, utan henne skulle gå fria från vatten, såpa och torktrasa.

»Du skulle få de bra här, Anna-Lisa», sade Ante med ett försök till frimodighet i rösten. »Du får nog riktig säng te ligga i, och så'n här mat förjämnan.»

»Och medan så skulle ni allihop gå kring vägarna, och jag skulle tänka på att ni låg så ni fick ohyra efter andra nödårsfolk i nå'n kall stuga, kanske, och att ni aldrig fick äta er mätt.»

»Nog ha vi fått de nå'n gång å. Mins du i den stora gården, där dom ändå hade så många barn, och vi fick en hel gryta ärtsoppa –, dom kokte särskildt där för dom, som gå kring vägarna.»

»Ja, så skulle jag kanske stå här å och koka för såna», fortfor Anna-Lisa klagande. »Och tänka att ni var hungrig och int visste en enda dag i förväg hur ni skulle få husrum till natten.»

»Käre dej, int är de någe farligt, int», satte Maglena in med mjuk tröst i stämman. »Vi ha väl aldrig legat ute heller nån natt, och rätt som de är, så är det ljust hela natten och då få en ligga hos blommerna ute på backen.»

»Och då så ligg jag inne i sängen», sade Anna-Lisa med samma klagande röst.

Men hon log lite skamsen i detsamma. Och med det for en lättnadens ljusning öfver syskonen.

»De är farligt hvad de är svårt te vara nöjd», sade Ante eftertänksamt. »Jag har gått om dagarna och tyckt att det skulle vara så bra om vi allihop fick komma till snällt, rejelt folk – så'na, som mor skulle lika, – och nu så» –.

Ante tystnade, det syntes huru tungt han fann det, att möjligen måste lämna den omtänksamma, duktiga systern efter sig.

»Du mått gå med oss hvart vi gå, Anna-Lisa», mumlade Maglena med sista smörgåsbiten i munnen. Hon torkade näsa och fingrar på det lappade, urtvättade förklädet och strök med sitt hufvud emot Anna-Lisas kind.

»Si du, de är alltid behändigt te vara ute, – om en också inte har de så bra, så sir en ändå så mycke. Snön hitta på te sätta sej så roligt på allting. Och roligt är de till se spårena i snön när han ligg jämn på myrer och åkrar. Det blir så långa krus på'n – just som spetsar.

Haren och räfven och hunn, och skatan och kråkan, som har kommi nyss, allihop krusa dom snön med fötterna på olika vis, så den blir så fin som till bröllop.»

»Jag sir ingenting sån't, jag. Jag sir bara er», mumlade Anna-Lisa, sorgsen.

»Ja du ska komma och följa oss igen, hör du Anna- Lisa. Nu blir de vår och storforsarna kom lös, och det sjung så grannt ur dom. Gullspira ha vi me oss, så vi ha mjölk te dricka, – myrbär ha vi på myrena, och blåbär och jordbär så mycke vi kan äta.»

»Ja ha en gått ute och sliti ondt på vintern, så nog kan en gå på sommarn å», sade Månke afgörande.

»Stinta, jag tyck du ska följe som förr jag», ansåg Per-Erik. Yttrandet kostade honom en viss öfvervinnelse, ty den hotande faran af tvättning och kamning stod alltjämt för honom.

»Tyst», varnade Anna-Lisa och höjde lyssnande upp hufvudet. »De låt inne i lill'kammarn, pojken lef, han

vill ha nå'n till sej kanske.»

Hon smög villrådig, på tå öfver golfvet och stannade vid dörren.

»Kom hit –, jag vill int vara ensammen», hörde hon en späd, svag röst därinne.

»Är de du, Anna-Lisa», sade den lilla sjuklingen borta i utdragssoffan.

»Sjung 'Hvar jag går', för mig, – så ska jag somna.'

Gossen vände sitt, nu efter en häftig kris till det bättre, svettfuktiga ansikte åt väggen, slöt ögonen och väntade på sången.

Anna-Lisa kände väl den sången, men det bar henne emot att sjunga ensam och på främmande ställe.

»Sjung, hör du», ropade gossen, med sjuklingens otåliga röst.

Anna-Lisa gnolade sakta: »Hvar jag går i skogar, berg och dalar, följer mig en vän, jag hör hans röst.»

Medan hon sjöng, strök och svalkade hon gossens panna med en linnetrasa, som hon fuktade med vatten från en porslinsmugg, som stod på stolen bredvid hans bädd.

Hustrun kom in, med mannen i följe. Det var honom hon sökt upp och nu fått med sig. Han skulle se undret, som skett med gossen, deras enda barn.

Mannen blef så tagen, när han såg barnet, som förr feberröd kastat sig i plågor, nu ligga i lugn hälsosömn, att han ofrivilligt knäppte händerna i tack och lof till en hjälpsam Gud.

Anna-Lisa afbröt sången och steg upp för att få komma ut.

Mannen tog tag i hennes arm.

»Du ska stanna hos oss stinta, för så glad som nu har jag aldrig varit i alla mina da'r.»

Anna-Lisa drog sig sakta ifrån honom. Sorgsen och förskräckt såg hon åt dörren. Det var som om hon där bakom ägt all världens skatter att förlora.

»Du är väl glad att slippa nöd och bekymmer och ha hem och skydd här för alla dina dagar nu, då jag tänk att du ska få stanna här för alltid», frågade den unge husbonden förundrad och nästan onöjd, då han såg flickans ängsliga uppsyn.

»Jo», svarade flickan lågmäldt. »Men de blir mej bara så tungt, när jag tänk på småpojkarna. De är jag, som ha tvätta dom och kamma dom, och mjölkat Gullspira, så att dom har fått söt mjölk om dagarna. Den minste är inte så gammal som den här, och skall fara och gå kring vägarna, medan jag har det bra».»

FJORTONDE KAPITLET.
PER-ERIK OCH ANNA-LISA.

Anna-Lisas stora blå ögon tårades. Hon gick ut till syskonen. Husbonden följde henne. Han tog smådrängarna i ögonsikte.

»Så, det är den där lilla som du ängslas mest för? Herresten heller, tocken liten dräng, som har kunnat vandra ända från Frostmofjälle.»

»Jag är nog int liten, jag. Jag blef på sjette året nu i Kyndelsmess.»

Per-Erik besvarade flyktigt ungbondens blick. Han skrapade grötfatet ännu en gång och slickade af träskeden med ordning och eftertryck.

Husbonden måste dra på munnen.

»Dom kan nog kanske inte släppa af dej, syskonen dina?»

Per-Erik spottade för sej och glodde med stora ögon bort emot spiselden.

»Jag vet int hvad jag ska säga. De skulle nog vara ledt för dom till att int ha nå'n te ängslas för och hålla efter, nu sen småstinterna vardt kvarhållen hos jägmästarns.»

Hustrun kom till. Hon stod och hörde på gossens prat, så ljus och glad i uppsynen som hon inte varit se'n enda dotterns död.

»Så kan ni kanske inte undvara honom då?» undrade husbonden med en liten särskild, menande blick emot Ante.

Ante mötte blicken allvarsam.

»De löna int te orda om de förrän någe sån't kom på tal.»

»Det är godt, klokt slag i de här barnen», sade mor Märta-Dea. »Jag tror dom för hvad välsignadt och bra är, till huset.»

»En kunde kanske låta den där morska lill'karlen stanna här också så länge», sade husbonden tveksam. Han ref sig betänksam bakom örat.

»Lill'Kalle frisknar nog till fortare, när han får kamrat», sade Brita-Dea.

Ante blef ifrig han med. Skulle Anna-Lisa tagas ifrån dem, så blefve det svårare ändå att hålla ordning på de små, bland alla de främmande, ibland bra ledsamma förhållanden de råkade in uti.

Det fanns så många stygga exempel, så mycket af orent, som skulle träffa gossens ögon, så mycket ledt, lättsinnigt tal, gräl och knot och grufliga svordomar, som ännu skulle nå hans öron, när man så drog fram från gård till gård.

»De vore nog farligt bra, om Per-Erik fick bli i en så'n här gård, så de kunde bli en rejel karl af 'en», sade Ante. Hans djupa, mörka ögon sågo allvarsamt upp på den starke, granne bonden, som stod framför honom.

»När jag blir lite gamlare, så ska jag ge mej i tjänst som getare eller lilldräng, där jag får lära mej nånting, och se'n ska jag komma hit efter Per-Erik, om han bara får stanna till dess.»

»Så får han väl de. Jag lid int tänka de lill'Kalle vår skulle kunna bli bortvist och gå kring vägarna som den där lille nu skulle komma te göra. Det är morskt slag i dej, gosse, också. Och jag tror dej mest om te kunna göra hvad du säger, så du till slut kan komma och ta igen lillen, därest du får ha hälsan.»

Hustrun räckte stornöjd ut handen mot Ante, med hälsande, bekräftande handslag.

»Bädda åt pojken i norra öfversängen», sade mannen. »Han syns vara ren och snygg, fast han kom från landsvägen.»

Ja, nog visste Per-Erik, att han var »ren och snygg». Det var bara måndag ännu, och han hade sista

lördagstvagningen, denna gång åtföljd af trång, näsklämmande skjorta, i alltför friskt minne.

Anna-Lisa får ligga där hon å', sade Brita-Dea. Hennes anlete lyste af belåtenhet och hon pratade med barnen, som om de varit gamla bekanta.

Pigan, som kom in med kvällsmjölken skummande i en stor blåmålad bytta, stannade vid dörren som förstenad. När hon gick ut för att stilla korna och mjölka dem, var där tyst i gården, tyst som när döden tagit, och står hotande att taga ännu mer. Och nu – glada, jollrande barnröster, slammer af skedar och fat, som diskades. Framför spisen en liten stinta med lockigt hår, som sydde röda rosor på en tummvante. En pojke, som späntade stickor och sopade spiselhällen, sedan han lagt mera ved på härden. Mor Brita-Dea själf vid spinnrocken igen.

»Jämmerligen heller, så behändigt här är», sade Stina. Hon öppnade dörren till ett stort skåp, där tomma, rena mjölktråg voro inskjutna i slåar öfver hvarandra. Så satte hon sil öfver trågen ett efter annat, och hällde med skopa i den varma mjölken.

Den stora katten, som satt och glodde från skåpbänken, fick också en skvätt i sitt fat invid vattentunnan vid dörren.

Stina försåg sig med smör, bröd och kallnad gröt från skänkskåpet. Se'n drog äfven hon fram spinnrocken och snurrade på så att hjulet blef som ett moln, medan lingarnet, fint som silke, ökades på rullen.

»Du får gå med pojkarna här till drängstugan», sade matmodern omsider. »Se efter att dom får örngottskudde och en snygg fårskinnsfäll. Stintorna och Per-Erik får ligga här i öfversängen. Vill du si hur lugnt lill'Kalle sof, först?»

Matmodern och Stina gingo på tå in i lill'kammaren.

Stina såg obegripligt belåten ut, när hon kom ut därifrån. Hon gick fram och tog Anna-Lisa i handen.

»Välkommen till oss, stinta, – och du å', lill'dräng. Vi ska nog bli govänner, det känne ja' på mej.»

FEMTONDE KAPITLET.
DET SPÖKAR PÅ ISEN.

»Hu häller, det är rent som om vi vore ensam på hela jorden», sade Maglena och drog den lilla hemväfda schal hon fått af mor Brita-Dea bättre om sig.

»Ja, nog är de sant, men de ska bli mindre grufsamt te komma in i gårdarna, när vi int är så många», tillfogade Ante.

»När jag stanna ute hos Gullspira, där de int finns någe' lider te binda 'na i, så blir ni bara två, och de är väl ingenting te grufva för.»

»Ingenting», upprepade Maglena. »Jag kom jämt i håg småstinterna – och Märta-Greta, när hon sa 'tinnenin' i ställe för 'ingenting'. Hon satt lill'hufve' på sne och titta opp med ögona och skulle låtsas vara så bedröfvad.»

»Ja, hon var nog de å flera gånger, då hon frös, lill'stackarn, och var hungrig och ville till mor», sade Ante eftertänksamt.

»Mor skulle nog vara nöjd, tänk jag, som det är ställdt för småstinterna nu», tillade han.

»Nog är hon de, må du tro. De var väl hon som fick komma hit till jorden lite grand, som en ängel och tala i folke, bå jägmästarns och Carl Nil'ses att ta barna.»

»Ja, nog ha dom det bra nu, för int skulle dom tycka att de vore någe behändigt te gå här på isen och ränna åt alla håll med fötterna, så en kan klyfva sej midt itu», sade Månke bistert.

Sanningen att säga saknade han Per-Erik ohyggligt, om han också tyckte sig kunna undvara Anna-Lisa. Det var inte utan att i hans saknad blandade sig ett grand medlidande med brodern, som nu ensam och försvarslös blef den, som Anna-Lisa skulle ryka på med såpa och vatten. Månke hade deltagande framhållit denna synpunkt för Per-Erik, som dock med något af mod och förhoppning i rösten försäkrat, att det inte skulle bli fullt så »huskigt» ändå. Lill'Kalle tog ju opp sig, försäkrade Per-Erik, »och må tro så rik bondson han än var, så kunde en nog tänka, att han skulle måtta bli både kammad och tvättad, nu till, när de fått en så'n som Anna-Lisa till gårds.»

Men fastän han tänkte på huru hjälplöst utsatt för så'nt där han var, Per-Erik, så önskade Månke denna kväll att han varit tillbaka i den ljusa, tröjsamma (hemtrefliga) gården, hos honom.

Det skulle vara annat det än att gå öfver en is, som lyste svart, och blänkte som om man gett sig ut i öppna sjön, samt ha öfver hufvet på sej ett norrsken, som var ledt och ängslande, med röda och gula och blå lågor högt opp på himmelen. En kunde rent tro att det skulle bli domens dag och att allt som fanns, bå jord och måne och stjärnor skulle brinna opp. För så knastrade det och lyste och flög af lågor uppefter norra himmelen. Och ändå satt månen där på sitt håll och rent skrattade med hela mun, utan vett, när han hade så mycket farligt omkring sig.

Månke kunde mycket väl ha fått åka på kälken, som gled lätt som ett intet öfver isen, och då hade han inte behöft plågas med att ränna och halka åt alla håll. Både Ante och Maglena hade uppmanat honom att sätta sig ned på den. Men Månke sade att han var karl till att gå.

Saken var den att ufven hade börjat tuta så otäckt i Svartberget, som gick som en vägg neremot sjön. Och så var det ledt med det otröjsamma norrskenet. Månke han tyckte att på kälken var han allt för långt borta från folk, d. v. s. de två äldre syskonen.

Ante och Maglena ledde Gullspira emellan sig. De stödde henne på samma gång, ty det var väl så svårt för henne som för Månke, att komma fram i halkan.

»Vi få mäst ta och dra na», sade Maglena. »Stackars lill'piga, du ränn ju åt alla håll och blir rakt slut för oss.»

»Sätt dej på kälken du Månke och håll i 'na. Hon kan godt stå där.»

»Hon står nog ändå. Det känns liksom behändigare för mej te gå», försäkrade Månke i det samma han rände iväg snedt med ena foten och satte en duktig rofva på isen.

Sint vardt han, ty det var väl elfte rofvan han satt se'n han kom ut på isen, och rädd vardt han.

Där han nu sitter kvar och smått grälande gnider den del, som först tar törn när man sätter rofvor, så får han se något som kom håret att resa sig på hans trinda hufvud. Han var förstås inte vidare morsk i hågen förut heller. Jo, något kommer rännande emot barnen på isen, något som flög lika fort som östanvinden, som blåste emot på sjön. Det illulade och det fräste och det spottade. Och där syntes som en liten, liten rök, stående rätt opp ifrån det där, som kom rännande.

Månke han kom på fötter igen, och det med fart.

»Herre gulla! – Gosse! Stinta! Sir ni! – Jag menar de är skrymt själf, som kom och tar oss.»

Ante och Maglena ryggade tillbaka af förskräckelse. De hade allt gärna, lika väl som Månke, velat ta till fötter. Men det var ju en ren omöjlighet att i blåhalkan kafva sig undan det sig hastigt närmande vidundret.

»Hva i fridens dagar är de», hviskade Ante med ögonen utspärrade emot det mörka odjur, som med två små eldglänsande hålögon, eller hvad det var, syntes ämna flyga på dem.

Maglena knep hårdt om Antes hand.

Månke, lill'karlen», glömde alldeles sin manliga värdighet. Han gallskrek och hakade sig med både armar och ben fast vid Ante.

»Ja men aldrig har jag sett så farligt i hela lifve», skrek Maglena. »De är ju en katta, och han kan int gå» –. Maglena tog vidundret, som verkligen befanns vara en katt, opp i famnen, utan att akta på huru den fräste och spottade; själf darrade hon af skrämsel och medlidande.

»Han har så underliga fötter» tillfogade hon hemsk till mods. »Kan du Ante förstå hvad de är åt dom?»

Ante tittade noga på kisses fötter.

»De är – de är –. Nej hur ska'n kunna förstå de. Men de är rent af tomma svinklöfvar, som dom ha stuckit in kattfötterna i. De är därför han int har kunnat reda sej, utan följt med östanvädre utför isen.»

Maglenas tårar flödade. Hon slet och ryckte för att få loss pinoredskapen, som klämde om kattens fötter.

»Kisse, stackare, stackare kisse! De är folk, som har gjort de, för si hur hårdt dom bundi me hvassa snören.»

Det var som om Maglena i dessa snören fann bevis för att folk utfört nidingsdådet, och att i annat fall katten själf skulle ha trädt på sig fyra svinklöfvar, som galoscher.

»Ja, ha folk gjort de, så är dom int folk, utan nå'nting som är otäckare än allt styggt», sade Ante. Hans ögon lågade i månljuset och hans händer knötos som om han haft lust att klå upp det folk, som gjort detta.

»De var rompa (svansen) där, som stog rätt opp, som jag tänkte var rök», sade Månke, hvilken nu alldeles fristående, på vederbörligt afstånd från kattens befriade klor, tog den i ögonsikte. »Jag höll mest på te bli haj (rädd) jag, och så är de bara en katta», fnyste han föraktfullt.

»Bara en katta», röt Maglena full af förtrytelse. »Jag vånne att den som gjort de här, sutte bunden om föttren och rädd, och hungrig, och frusen.»

»Ja och hade de här stygge norrskene oppom sig, och ufven, som tuta i berge, och ett tjog vargar, som ule omkring sej», afbröt Månke för att få straffet skärpt.

»Ja de å, – å så skulle han, som har gjort de, fara fram med östanvädre ensam på natten, å int kunna stanna», återtog Maglena.

Hon gret fortfarande, vaggade och smekte katten, där hon med den i famnen satt sig ner på kälken.

»Så ledt folk trodde jag int de fanns i världen», sade Ante dystert.

»Så'nt hade dom aldrig kunna ta sej te' me hemma i Frostmofjälle.»

»Hå, var de likt de! Den, som hade gjort så’nt hade blifvi utskämd för alla sina dagar», afgjorde Maglena hårdt.

»Men nu måtte du ha mat, stackare kisse. Du är så tunn och torr som ett knifblad.»

Om Maglenas liknelse också inte var så alldeles fullgod, så var det ändå en sanning att katten såg bedröflig ut, ruggig, – då den ej fått slicka och putsa sig, så som kattor vilja hålla sig fina, våt, den hade ju varit i vatten –, och mager, med blödande fötter.

»Se där Ante, ta ’na me’n jag mjölkar en skvätt åt ’na.»

Ante tog katten och höll den plikttroget fast, om också icke med den öfverströmmande ömhet, som Maglena visade i sin behandling af det olyckliga pinade djuret.

Katten hade slutat opp att spotta och fräsa, och sörplade nu i sig varm mjölk ur en liten vril. Se’n började den putsa och slicka sina ömmande, skafda tassar, samt tvätta sig i ansiktet med innsidan af framtassarna, som den först vätte med tungan. Efter detta kröp den kurrande, mildt, tacksamt jamande opp i knäet på Maglena. De voro med ens så goda vänner, den säkra vänskapen mellan den räddade och räddaren.

Kälkfällen ordnades i bästa skick. Månke kommenderades dit igen, och nu kunde han väl sitta där förstås, »för att int katta skulle springa ifrån dom».

Med Maglena i närheten, som i samma afsikt gick tätt bakom honom och sköt kälken, återkom hans för en stund så påfallande försvunna manfolksvärdighet.

SEXTONDE KAPITLET.
I RÖFVARKULA.

Månke sof, där han satt på kälken och hvilade sina trötta, ansträngda senor och ben. Kisse sof, och hvilade dödsskrämda nerver och nästan ur led vridna lemmar. Uf och uggla tutade och skreko gällt ko-hu-u, och klä-hvitt i bergen, som afspeglades i isen, så den blef kolsvart inemot stranden.

Men ute på sjön glänste isen röd, gul, grön, alltsom norrskensflammorna öfver himmelen speglade sig i dess glänsande yta.

Ante och Maglena, att inte nämna lill’Månke, skulle nog ha tyckt det vara hemskt och kusligt, ensamma ute en sådan kväll, om de inte känt sig så opplifvade genom det att de fått rädda katten.

Som de nu gingo där och språkade och ledde Gullspira stadigt emellan sig, så nådde de sista lill’granen på sjön. Den, liksom de andra vägprickande granarna hade mistat fotfäste under tövädret, som varit, och stod hankigt på sned.

De fingo säkrare fäste för fötterna oppe i land, på uppkörd väg. Gullspira dök blixtsnabbt in i busksnåret för att skaffa sig kvällsmål af tallris och videknopp.

Kisse ville ej stanna längre, den var med ens färdig att ta till fötter. Maglena fick fatt i den. Hon stoppade katten in i schalen och höll den fast med bägge händer, medan Ante ensam fick dra kälken med den alltjämt lika lugnt sofvande Månke.

Han styrde stegen mot första stora bondgård han fick i sikte. Från ett annat, ett rödmåladt tvåvåningshus en bit ifrån vägen, lyste ljus ur alla fönster. En kunde förstå att där var begrafning eller bröllop. Så det var inte

för slikt vandringsfolk, att gå fram till så'nt ställe.

De närmade sig därför det förstnämnda, äfvenledes stora tvåvåningshuset, som var grått och omåladt, inte riktigt färdigt heller, så gammalt det än var, ty för somliga fönster sutto ännu brädlappar spikade i stället för glas.

Gärdesgården, som omgaf inägorna, var trasig långa sträckor, och i ena grindstolpen, som ledde in till gården, satt grinden och hängde på ett gångjärn. De hade icke, som man brukar göra om hösten, lyft in grinden undan tyngande snö. Skräp och bråte och buteljskärfvor lågo synliga och blänkte i månskenet.

Kisse lefde och regerade inom schalen hos Maglena, som om katten i en hast blifvit vild. Den både klöste och fräste, huru lugnande Maglena än talade till den.

Det gnällde i dörren till storstugan, till höger i förstun. Nu stod det ej till att hålla katten. Med ett tjockt skrän slet den sig lös och flög som ett skott ifrån Maglena, ut på gården.

En pojke af Antes storlek kom slängande ut på trappan följd af en gråhund.

»Buss på dom, buss på tattarpacke, som kom», skrek han med gäll röst.

Gråhunden skällde och morrade emot barnen med uppdragen nos och ilsket blänkande tänder.

Månke vaknade och gaf till ett skrik. – Gullspira flydde bakom Ante.

Men Maglena gjorde som hon brukade, när hon på ett så förunderligt sätt förmådde lugna och tämja djur.

Hon satte sig ner på marken, och bredde ut armarna mot hunden utan att bry sig om att han nafsade åt henne och slet lös en del af schalfransen.

»Sussu– sussu –! Int vill du oss någe ondt, vi, som är små och ensammen».

Gråhunden tystnade, men morrade med ryggborsten höjd. Han såg farlig ut, där han med lömsk blick och smygande steg gick omkring barnen, och snålt vädrade efter geten, som krupit in emellan dem.

»Gosse», ropade Maglena med sin vackert klingande mjuka, men på samma gång bestämda röst. »Gosse, huta åt hunn eran. Du sir väl att vi är små och ensammen. Du är stor du, och måtte hjälpa oss», tillade hon, då pojken bara hvisslade och inte tycktes höra på hvad hon sade.

»Huta åt hunn på rappe!» Maglenas röst blef befallande. Gråhunden tog intryck af den. Han stod som skamsen.

Pojken steg ner från trappan, sparkade lös en isklump och kastade den midt i gruppen. Den träffade hunden, som gnällande och med en hatfull och skrämd blick på Grels, pojken, gårdens äldste son, lommade iväg ut genom grindöppningen.

Grels gjorde som gråhunden, tog vägen ut genom grinden, men sneglade lömskt tillbaka. Han såg huru barnen där gingo till vedlidret med getkräket, de hade med sig.

Jo, där var hon säker, geten!

Alla tre barnen följdes åt till lidret med Gullspira, som de helt lätt bundo där invid en spånhög, där hon kunde få liggplats tills de, som vanligt kunde få in henne i en ladugård. Det var bara en af dem, som annars brukade vara upptagen med Gullspira. Men i dag, här, var det som om de icke vågade vara åtskills en enda minut.

De höllo hårdt hvarandras händer, när de gingo stegen opp till förstugan och öppnade dörren till det stora rum eller kök, där det lyste ut ur fönstren.

Ja nog var rummet stort och vackert, det kunde ha sett ut precis som storköket hos Carl Nilssons. Här fanns också öfversäng, rosig dalkarlsklocka och blåmåladt skåp. Men allt var slarfvigt, oordentligt. Inga gardinkappor funnos för fönstren eller förhängen för sängarna. På bordet syntes ännu trävrilar och träskedar kvarlämnade efter kvällsmåltiden. Brännvinsbuteljer och ölflaskor stodo där, och en massa smutsiga kort voro utbredda på bordshörnet.

Tre rödbrusiga karlar, husbonden och hans drängar, spelade bondtolfva. Svordomar och råa utrop ljödo ut i rummet.

En storväxt, vacker men slarfvigt klädd piga stod med ena foten opp på spisbänken framåtböjd, och skrapade grötgrytan, som hon åt ur.

»Maka åt er, farfar», skrek hon ilsket till en gammal gubbe, som darrande och fumligt, satt och täljde späntstickor.

»Ni ha int oppe här att göra längre. Ni ha ju fått i er hvad ni ska ha. Ge er i väg nu bara!» snäste en ännu ung bondhustru med fina, men skarpa drag. Hon stod vid spisen och »luskade» en flicka af Maglenas ålder.

Ante och hans syskon stego ljudlöst in genom dörren. De kände en brinnande lust att vända om, och om så skulle vara, fly ut i vildmarken igen. Men det var så sent. De voro trötta och frusna och längtade så mycket efter något varmt, efter lite vattgröt eller välling.

Två små pojkar af ungefär Per-Eriks och Månkes ålder, hvilka framme vid bordet, skreko och slogos om sista skvätten i en ölflaska, fingo syn på dem.

»Tvy!» Den ene, Måns, spottade skickligt, så att han nära nog vunnit sitt mål, att nå de inträdande. »Tvy! Mor, sir ni hva för ett tattarfölje, som står här», gastade han.

Bondhustrun vände sig om. Barnen tyckte att hennes skarpa ögon och hvassa näsa liksom höggo sig fast i dem. De kröpo samman och gjorde sig små, så mycket de det förmådde.

»Hva ska ni hit för, här är ingen gästgifvargård. Vi ha int mer än vi ät opp själf', skrek hon, och gick emot barnen med bordsknifven hvarmed hon luskade dottern, i högsta hugg.

»Babba Kajsa – hör du», ropade en ihålig röst ifrån ena nedre sängen. »Gör int barna där någe för när. »Du drar olycka öfver gården. Jag har sett dom i drömmen i natt.»

»Tig, gamm'tok!» röt kvinnan. Men det var som om de uttalade orden ändock gjort ett visst intryck på henne, ty hon vände sig från barnen och återtog sitt för deras skull afbrutna arbete.

»Ge dom kallgröten, som vardt kvar när jag gaf hönsena i morse. De står en tetmjölkskvätt kvar där på borde i vrilen, och brödskrapet, som är där kan du ge dom.»

»Ge dom själf ni» –, snäste pigan. »Jag ska rusta mej för te gå till bröllopsgårn' med mjölken jag. Alla andra mjölkstintena är nog redan där. Men här i gården är de aldrig nå'n ordning med nån'ting.

Hon gick, men stannade tveksam, med dörren öppen. Farmor borta i nedersängen ropade på henne:

»Brita, akta dej stinta –! Jag la'ut kortena för dej i jåns –, de låg bara fattigdom och brödlöshet, men hjärterknekt emellan. Du kan ta bort farligheten med att du gör det godt är. Ja-ja – akta dej, du.»

Brita drog åt sig dörren med foten och gick in igen. Hon slängde fram de osmakliga matresterna till barnen, hvilka darrande, mer af skrämsel än af köld, smögo fram till spisbänken, dit matbitarna blifvit framkastade.

»Åh hut, du har tagi min mjölkvril», skränade mindre pojken, Jöns.

Utan vidare gick han fram och ville rycka vrilen ur handen på Maglena. Hon höll den fast och såg honom stadigt in i ögonen:

»Mor din ha sagt till om maten åt oss, å då lär du int ta den åf oss.»

»Mor!» han räckte ut tungan emot modren. »Jag –», han sade något mycket rått, – men som betydde: »Jag struntar i mor och hvad hon säger.»

Maglena fick dock märkvärdigt nog behålla vrilen. Detta var en missräkning för Erika, som just slitit sig lös från modrens grepp i hennes hufvud för att få åskåda huru striden emellan den argsinte, snåle brodern och den främmande tiggarungen skulle sluta.

De små vandringsbarnen åto kall, snaskig gröt, sur mjölk och brödrester – tysta, förstämda, utan att låtsas se eller höra de råa pinande ord, de grimaser med utsträckt tunga och långnäsa, som bestodos dem från gårdens trenne barn.

Grels kom äfven in, just när de förutnämnda små andäktigt tackade Gud för maten. Han såg led och otäck ut. Gammelgubben, som fumlade med att få karfva sista späntstickan ur tjärvedsroten, fick brådt att resa sig. Han letade efter käppkryckan. Men som vanligt hade någon af barnen tagit den från ryggstödet på hans stol och kastat den utåt golfvet. De gapskrattade när gubben, halfkrypande, med ett ben släpande, hasade sig fram på golfvet efter den.

Ante, som ju såg hvar kryckan låg, gick genast fram och tog upp den. Han räckte den till den gamle, som med sura, förvirrade ögon såg upp till honom.

»Hva-hva-hva-är den go-go-go-s-s-ssen ifrån», stammade han med misstro och förundran i stämman.

»Go-go-go-s-s-sen», – härmade gårdsbarnen. De hoppade högt, slogo ut med fötterna, smällde dem samman igen och försökte att sätta krokben för farfarsgubben, när denne ändtligen kom så långt, att han kunde stega fram mot dörren på sina gamla förvärkta ben.

»Gå från spisen ungar, så jag får rum här med kaffebrännarn», sade matmor till de främmande barnen, utan att ge akt på huru hennes egna uppförde sig.

»Ante, hjälp farfarn, han går lika illa, som mor gick på sistone», hviskade Maglena. »De är så farligt halt ute på bron.»

Ante gick långsamt, som skamsen efter den gamle. Men när han kom ut, där ingen gjorde narr af honom, tog han fast tag om gubbens ena arm och hjälpte honom varsamt ner för trappan utför den hala, knöliga stigen, som ledde till den lilla stuga där han bodde som födorådstagare.

Böndernas gamla föräldrar oppe i Norrland kallas »födorådstagare» eller »gammelfolk», när de lämnat från sig gård och jordbruk till sonen och hans hustru. De gamla få sig tillräknadt och utmätt hvad de skola hafva af mjölk, mjöl, potatis och dylikt. Äro ej barnen i den gård de lämnat grannlaga och goda, så ha de det svårt de gamla.

Den lilla stugan där farfarsgubben nu stapplade in, var kall och ovårdad, därför att farmorsgumman var sjuk och låg i västra nedersängen oppe i gården. Hon låg där, icke för att få bättre tillsyn, utan emedan man ej

iddes gå ner och laga den mat gubben skulle ha, då gumman ej orkade laga den, och slapp tänka på att se till henne. Pigan, som annars skulle elda och se om den gamle, hade i kväll annat att tänka på.

Gubben beredde sig till att, rysande af köld, lägga sig påklädd under fårskinnsfällen i nedersängen. Han var för stel och frusen för att kunna orka lägga ved på den ännu från morgonen heta askan i spisen.

Ante gjorde det i hans ställe. Han satte dit kaffekokaren också, som stod ute på hällen.

Gubben satt på sängkanten och såg på gossen, hvilken i hans tanke liknade en Guds ängel, så grådaskiga och lappade kläder han än hade.

»Du-d-du får l-i-g-gg-a här i öfvers-s-sängen i-i-i natt», stammade han.

»Maglena och Månke å?» frågade Ante ifrigt. Han tyckte att tillvaron hos den stackars gubben, som såg vänligt på honom, i hans kalla ovårdade stuga, var vida att föredraga framför det stora ljusa kök där man bara »trätte» med, och snäste hvarandra. Lättare i sinnet sprang han opp, sedan han sett till att vedklubbarna i spisen tagit eld och att farfar blifvit afklädd och kommit i säng.

————

SJUTTONDE KAPITLET.
»KASKEN.»

Grels stod ute på trappan då Ante kom ditåt. Han var påfallande spak – ja hördes rent af helt förtrolig, när han gaf sig i språk med Ante.

»Vi tänk gå på koxen i bröllopsgården här bredvid. Brita ska gå dit med mjölken och då följ vi med och koxa på bruden.»

»De bli nog behändigt för er, de», sade Ante och ville förbi Grels, in. Men denne ställde sig i vägen.

»Ja de bli lika behändigt för dej och syskonen dina, som för oss.»

»Int få väl dom gå på koxen här, int.»

»Hvem som hälst får väl gå på koxen. Pojkarna i byn är sint på den här bruden för hon, som är så rik och grann stinta, har tagit en utsocknes karl, som int ha nå hemman och är en så’n mes, att han säg nej till brännvinet. Och därför ska dom ställa till roligheter i natt och skrämma dom. Vi, småpojkar från den här byn och från grannbyarna å, ska dit och vara med på hvad som blir.»

»Men inte vi då, int. Maglena och Månke är trött och mått gå och lägga sej.

»De är dom, som vill gå och Brita och jag ha lofvat dom att få följa. Dom si mej just int ut till att ha haft mycke att ha roligt åt», tillfogade Grels med något visst medlidsamt i rösten, som tog Ante.

»Ja, vill dom, så nog får dom för mej», sade han.

Grels gaf honom hastigt vägen fri. Ante gaf ej akt på den stygga glimten i hans ögon.

Maglena och Månke kommo emot honom ifriga. Trötthet och missmod voro borta. De skulle få gå och se på bruden i granngården. Prostinnan själf hade klädt henne, och hon skulle vara så fin så drottningen själf kunde inte vara finare, – i gullkrona, och rosor hela hufvudet fullt, och rödt silkesskärp och svart silkeskjol, och lif – och – och!

»Måns och Jöns-Petter är riktigt bra mot oss nu», försäkrade syskonen. »Men hu häller, dom ha hålli på å villa ha i oss »kask».

»Är ni tokig barn, har ni druckit af en så farlig dryck.» Antes ögon spärrades ut af förskräckelse. Han gaf sig till att skaka och vända på Månke, som om han tänkt att få ur honom ett dödligt gift.

»Släpp mej, släpp mej!» skrek Månke, dämpadt för att de innevarande ej skulle få ögonen på den nesliga behandling, som brodern lät honom undergå.

»Dom höll bara på, men vi tog ingen kask», – hviskade Maglena lugnande.

»Husbonn hällde så mycke brännvin i hetkaffe, så de blef mer brännvin än kaffe. Och drängen där, han ville ha i oss sån't.»

»Ja, int kunde ni småstackare komma från det», jämrade Ante. »Och så ha ni inte kunnat akta er för första supen ändå.»

»Vi gret och ba' att få slippa», försäkrade Maglena »och jag sa att jag skulle få spy af det.»

»Men dom ville ha i er ändå förstås – för att få ha roligt åt er när ni se'n i fyllan int skulle veta hva ni gjorde.» Antes ögon brunno mörka.

»Ja, de ville dom, och drängen där, som nu drick ur brännvinsflaskan, han tog mej om hufvet och höll fast mej, för han skulle få i mej kasken», puttrade Månke och glodde surt på drängen i fråga, som just satte brännvinsflaskan till sin egen blåsvullna mun.

»Gosse –! Hur bar du dej åt för te slippa unnan, en?»

Ante grep Månke häftigt om skuldran.

»Käre dej, du hör väl att de int var så farligt», skyndade Maglena att tillägga. »För gamm'farmor i sängen ropa på'n. Så här ropa hon:

»Järker, akta dej! Jag sir ljus öfver barnas hufven – och de står bara mörker om dej själf.»

»Han svor åt farmor, som är så sjuk, i lungsjuka, liksom mor, och som snart kan dö. Men han släppte oss ändå – förstår du.»

Ante nickade till som af lättnad. Så gick han sakta fram till sängen, där den sjuka låg och stirrade ut med ihåliga ögon. Hon hade fått ett styggt hostanfall och han lade armen om hennes lif för att hålla henne oppe och lindra anfallet.

Hon föll tillbaka flämtande.

»Tro int på folke här, och int på barna. De akta int gammalt folk –. Akta int far och mor – och då är de int nå godt te vänta af dom. Vi ha vari sån'a här i gården allihop se'n långt bort i tiden. – Här ha' funnits så mycken elakhet och superi och svordomar, som dragit hit all mörkrets makter.»

Hon stirrade opp framför sig, som hon sett i syne.

»Ni ska ha så många tack, farmor», sade Ante med låg röst. »Mor sa' alltid att en' lär sej supa då en' börja me kask.»

Det flög som ett ljusskimmer öfver den gamles dödliknande anlete.

»Åh det känns godt te höra tack. Vore så väl att jag kunde lefva igen och lefva bättre. Om barna såg att de gamla voro bättre, så blef dom nog bättre dom, å. Gammelfolke hos er har varit riktigt folk – de förstår jag.»

»Mor hon var storriktig. Hon lärde oss de rätt var – och hon gjorde de själf.»

»Jag ser de –. Väl skall de gå er. – Men akta er för folke å barna här –. Dom ha' ondt i sinne till er.»

»Hva' gormar ni om? – Låt käringen vara, hon gör int annat än skäller och hostar da'n igenom», skränade Grels och ryckte Ante i armen. »Kom, vi ska gå nu. Brita är rustad.»

Barnen, både de främmande och de från gården, gåfvo sig af. Grels ryckte dem med sig när de ville stanna för att säga godnatt till Gullspira.

ADERTONDE KAPITLET.
BRÖLLOPSGÅRDEN.

De kommo fram till bröllopsgården. Dörrarna stodo öppna och det rök af värmen där innifrån. Packande fullt med folk syntes utanför fönstren; de koxade in, för att få se bruden.

Just som barnen nådde fram, kom hon ut på bron för att visa sig. Brudpigorna, som hållit pellet öfver brudparet i kyrkan, följde henne.

Grann var hon, den unga bruden, det var visst och sant. Hon var högväxt och ståtlig och bar guldkrona. Dess små blad af guld pinglade när hon rörde sig eller skakade hand och »tackade» alla byns stintor. De hade, just som sed var kommit med mjölk till risgrynsgröt och ostkaka. Rosor bar hon, bruden, rosor i krans om hufvudet, och i girland, från axeln neråt lifvet. Rosor på den svarta sidenkjolen, därtill hvit slöja och bredt, rödt guldblommigt skärp, som nådde ner till kjolkanten.

God och mild såg hon ut. Hennes ögon sökte omkring efter de gamla och till småbarnen, som ej orkade eller vågade tränga sig fram. Dem kallade hon till sig, dem skakade hon hand med eller talade till.

»Nej, si tre barn, som jag int känner. Dom måtte komma hit, så jag får tacka dom. Det bär lycka med, när vandringsbarn hälsa på en så'n dag.

Bruden gick ner för trappstegen och fick Ante och hans syskon med opp. Det hvilade något lidande, tärdt och dock ljust och frimodigt öfver dem, som liksom drog henne till dem. De voro ju också »utsocknes» här, liksom hon skulle bli på den trakt dit hon skulle komma, när hon flyttade »ner i landet» där hennes unge make var sågställare.

»Nu är ni på bröllop, så mycket ni vet det», log hon emot barnen.

»Är ni från Frostmofjälle, så har ni äti barkbröd nu ett par år. Men i dag ska ni äta risgrynsgröt och vörtlimpa med smör, och kött, och kaffe ska ni ha och doppa så mycket ni orkar.»

Bruden ropade på kokmoran, som stod på trappan till bryggstugan. Barnen måste ha ett duktigt matknyte med sig, när de skulle till att gå, förmanade hon.

Grannens barn kommo också in och fingo sedvanlig traktering de med. Men bruden tog ingen vidare notis om dem.

Fjällbarnen fingo sig nog ett mål, hvartill de aldrig tänkt sig maken. Brita, som bland andra människor, var

som en helt annan flicka, snygg, gladlynt och rent af god, tog sig helt oväntadt an dem. De skulle upp och se på dansen och lekarna, se henne dansa också, för det kunde hon. Hon hann knappt till dörren med barnen, förr än en ståtlig, smidig timmerflottare kom och tog henne vid handen.

Ungdomen sprang redan i ringdans. En stinta följde ringen, inuti den, och höll sig till en gosse där.

Hon sjöng med klar, grann stämma:

»Ja, stampa du som går i ringen,
du vill gifta dej, men du får ingen.
Dansa med mej, det får du, om du vill,
men mitt unga hjärta hör mig ensam till.»

Men i alla fall tog flickan, med den granna rösten, genast en annan gosse, en som därvid såg mycket belåten ut.

De svängde om inne i ringen och nu sjöng hon:

Kom vännen, kom,
kom sväng dej om med mej i dansen,
hopp falla la, la.
Glädjens i dag, det är vår lag.
Måtte sorgen aldrig komma.»

Bruden och brudgummen dansade inne i ringen. De sjöngo den samma glada danslåten men på vemodig, så innerligt vacker melodi. De sågo hvarandra i ögonen, så unga och granna och starka i hågen.

En annan låt togs opp. Alla sjöngo och sprungo i ringdans.

Gäcksam löpte gossen i ringen. Han sjöng och flickan svarade.

På samma sätt höllo de i med den ena leken efter den andra.

»Här är vännen den bästa,
som jag tänker mig att fästa,
uti lifvet och uti döden den bästa.

Du är min ros och min lilja,
ingen skall oss kunna skilja,
förrän döden han hafver vunnit sin vilja.»

Dans på dans följde alltjämt.

Ante och Maglena stodo i dörren. Månke hade krupit bakom den, och slumrade ljufligt med hufvudet så placeradt att den förstkommande kunde ge det en ofrivillig spark eller rent af trampa på honom ordentligt.

Nu voro danslekarna slut. Fiolerna, två stycken, stämde upp. Spelmännen stampade takten så golfvet gungade.

Brudparet dansade –.

De dansade några tag med hvarenda en. Bruden till sist till och med med Ante, som blyg för lumpdräkten,

tafatt sprang med, utan takt, som om han varit ett tre års barn. En blank tolfskilling fick han af bruden, när hon med en god blick åter lämnade honom vid dörren.

Maglena, lill'stintan, skulle ju då också dansa med brudgummen.

Hon slängde gammelschalen af sig. Håret föll ner om axlarna på henne, lockigt, glänsande, så det gjorde henne vacker, trots de lunsiga kläder hon bar. Röd var hon om kinderna, så som hon blygdes och var stolt på samma gång. Men takten höll hon, och dansa kunde hon, så att de, som sågo på måste skratta, så belåtna voro de att se på huru säkert de små laddklädda fötterna förde sig.

Äfven hon fick en tolfskilling, och en »till lill'pojken de haft i sällskap», också. De fingo »godta» att stoppa i knytena och mer än en bulle och god kaka.

De hade så roligt, så det lyste af dem af fröjd där de stodo. Folk voro ju så snälla emot dem.

Barn, som voro med på bröllopet, smögo småningom fram till dem och ville göra sig bekanta.

Plötsligt vände sig Maglena mot Ante.

»Gosse, jag hör Gullspira!»

»Är du tokig. Int kan hon höras ända hit och i så'n låt som här är.» Ante såg sig virrig omkring. För en stund hade han glömt den vanliga tillvaron, ansvaret och omsorgen om dem, som berodde af honom.

Han såg förskrämd bort emot spelmansvrån, blicken sökte instinktmässigt Grels och de andra två pojkarna, hvilkas, han tänkte på det nu, illmariga, elaka ansikten han sett där just när han dansade rundt med bruden. Han böjde sig utan ett ord, ner efter Månke.

»Nu ska vi dansa kronan af bruden», sade en liten flicka, som hade stor likhet med bruden. Hon räckte med ett godt leende sin hand ut emot Ante.

»Skynda dej! Vi ska dricka kaffe och doppa se'n», ifrade hon, lill'Anna, som stått invid Ante och tittat på honom en lång stund.

Ante såg in i hennes granna ögon, som liksom drogo honom. Men så stötte han tillbaka hennes hand. »Stinta, jag mått gå. Maglena här hör geten, och det är aldrig någe bra. Hon hör, fast hon int kan höra.»

Med dessa, för lill'Anna rätt obegripliga ord gaf sig Ante iväg med syskonen.

»Kom till oss igen i morgon!» ropade hon efter Ante.

»Tack, nog vill vi göra de.»

Därmed voro barnen borta.

NITTONDE KAPITLET.
PÅ FLYKT.

Just som de, andlösa sprungo ner öfver gården mötte de ett följe, som så när skrämt förståndet ur dem. Månke skrek himmelshögt.

Det var en skara drängar och pojkar, hvilka med af rödfärg fläckvis färgade skjortor utanpå kläderna,

kommo smygande upp emot bröllopsgården. Skråpuksansikten af näfver, med runda stora hål för ögonen hade de, och långa hakskägg af laf från någon gammal gran i skogen. De slängde med brinnande tjärvedsknippen, som de buro i händerna. Druckna vore de hvarenda en.

Barnen kände med stor förskräckelse igen rösten på den, som gick i spetsen. Det var drängen från granngården, han, som velat tvinga Maglena och Månke att dricka kask.

Han kände äfven igen dem och gaf sig med ett styggt ulande (tjut) att löpa efter dem.

»Spring barn, spring! Jag ska ha ikull' en, för han är full och jag är nykter. Spring på rappe!»

Och bevars, hvad de sprungo, Maglena och Månke. De flögo fortare än när de om sommaren som getare jagade fatt bortflyende getter.

Ante stannade tvärt, när drängen var alldeles inpå honom. Han satte vigt ut krokben. Med en rasande svordom föll stora, grofva karlen i backen.

»Ja vänta mej du, i morgon hitta jag igen dej, då ska jag bulta morskheten ur dej», vrålade drängen, som fumligt reste sig opp, men fick fart i sig när han såg det andra följet lämna honom och närma sig bröllopsgården.

Ante hörde vilddjurstjutet de utstötte där invid fönstren och begrep att där skulle bli vildt slagsmål.

Han hade hört och sett tillräckligt för att förstå det en del af bypojkarna ville »klå upp» utsocknesbrudgummen, som tagit den fagra rika bruden från deras by. De hade druckit brännvin för att morska upp sig. I bröllopsgården, hvarest allt varit så ljust och lyckligt, där de efter maten sjungit psalmer och läst bön, och där de dansat till de vackra låtarna, skulle nog bli uppståndelse och allt som ledt var.

Ante sprang det mesta han förmådde – flög –, han som småsyskonen, när han hörde ett jämrande gallskrik ifrån dem.

Oljudet kom från vedlidret, där de hade satt in Gullspira. Geten bräkte kväfdt. Något hade händt henne.

Joo, något hade händt henne –! Något, som så när hade gjort ända på det kloka, präktiga djurets lif, om inte Maglena, midt under bröllopsfröjden där borta hade tyckt sig höra Gullspira bräka.

Gullspira, deras lill'piga, granndocka, gullpärla, låg nere i spånorna flämtande, blödande ur sår på halsen, sår på buken. Barnen kunde tydligt se det, ty det var långt lidet på natten och månen lyste full in genom gluggen till lidret.

Ante var blek som ett lik. Småsyskonen greto. De lågo på knä bredvid Gullspira.

»Ta af dej förkläde, Maglena. Jag ska lägga snö på sårena och binda fast med min ylleami.

»Gullspira är biten», fortfor han hårdt. »Han, som kunne låte farfar krypa efter kryckan han har nog kunnat ställe ihop de å! Och någon har bussat en elak hunn te göra de.»

»Ja, dom ha hålli fastna', för Gullspira har alltid värjt sej för hundar – och se här», fortfor Maglena, snyftande. »Int ett hårstrå efter en hunn finns på hennes horn. Hon har int *fått* värja sej. – De är pojkarna här allihop, som har varit här, å hålli fast na'; de luktar af den otäcka tobaken, som den där leingen Grels går och tuggar på», fnyste Maglena.

»Farfar sa att vi skulle akta oss», sade Ante grubblande.

»Jag är så rädd att drängen där inne ska ha i oss kask i moron», jämrade Maglena.

»Han tänk nog ut hvad ledt är för mej å», sade Ante med en dyster, begrundande uppsyn. »Så sint som han vardt när jag fick ikull en så'n karl.»

»De är int alls någe behändigt te vara här i går'n», gnällde Månke – »en känner sej just som så otrygg.»

»Vi gå härifrån, och de på rappe», hviskade Ante.

»Pojkarna är nog inte långt borta. Jag såg hur dom sprang härifrån, å höll sej krokig nere i dike bakom gärdsgår'n. Dom vardt väl rädd när vi kom på dom så snart, för dom trodde väl vi skulle stanna i bröllopsgårn hela natten.»

»Som vi kom, så hörde vi Gullspira låta så underligt. Pojkarna skrek 'buss, buss'. Den där elaka gråhunn var det, som just rusa, i tage att illbita Gullspira», meddelade Maglena flämtande.

»Men dom vardt rädd när jag kom», föll Månke med i talet.

»Än en stund är dom kvar i bröllopsgårn», afbröt Ante med en medlidsam blick på Månke. »Midt i värsta slagsmål, och där är drängen å, så dit kan vi int gå, och int kan vi stanna här heller.»

Gullspira, käre dej – grannpiga, stig opp nu så pass att du kan komma ut till kälken», fortfor Ante.

Gullspira, som nog förstod barnens ångest och delade deras farhågor, reste sig mödosamt.

Stödd af Ante och Maglena stapplade hon ut. Fårskinnsfällen breddes så slätt som möjligt på kälken och Gullspira förstod väl meningen. Hon klef upp dit och sjönk med en stönande suck ner i den lådliknande kälken. »Hvad har jag gjort för ondt i denna gården att jag skall bli utsatt för så styggt», tänkte Gullspira.

Barnen sysslade snabbt och ljudlöst omkring geten.

»Vi gå opp åt bärge här», hviskade Ante.

»Dom har hunn med sej i bröllopsgården. Han varskor nog om vi gå förbi där och då är det slut med Gullspira och mest me oss å.»

»De är farligt bra att int kälkspårena kan synas», återtog Maglena, de är isgata oppigenom stigen till berget.»

Barnen satte sig i rörelse. Ante drog, Maglena sköt på, och Månke gick bredvid och såg till att intet fattades geten.

»De fall mej farligt ledt för, att gå från gården och inte säga ett tackens ord till gammelfolke här», sade Ante och stannade när de hunnit förbi uthusen.

»Men käre dej. Vi mått ju skynda oss», jämrade Maglena!

»Ja, dom ta oss och int kan jag ensam reda dom från oss om dom å vill ösa i oss kannevis med kask», puttrade Månke.

»Stå här ändå en aldrig så liten stund», sade Ante med skälfvande röst.

I en blink var han borta.

In till farfar i stugan sprang han. Den gamle satt upprätt i sängen stirrande framför sig, liksom lyssnande. Han förstod nog af erfarenhet hvad som tilldrog sig i bröllopsgården. Förr i tiden hade han kallat sån't för

’pojklek’ och tyckt att den var en mes, som inte kunde vara med på sån’t. Men nu såg han det annorlunda. Han grufvade sig också för de främmande barnen, som voro så helt i hans barnbarns våld. Skrämda, pinade, plågade skulle de bli. Han kände väl till huru barnen här i gården buro sig åt emot alla, som de trodde sig kunna rå på, såsom gammalt, orkeslöst eller sjukt folk, fattiga, ensamma barn och värnlösa djur.

»Gubben spratt till vid det att Ante stod invid honom med en kopp varmt kaffe. »Si här, de är kallt i natt och kaffe var varmt i kokarn. Jag vill lägga mer på elden. Och så får jag så mycket tacka farfar.»

»Du-d-d-s-s-skulle j-ju l-l-ligga här?»

»Jag törs int. Dom gör slut på geten här, och vill ha barna te dricka kask. Och åt mej vill dom göra de ondt är å.»

»S-s-så är det.» – Gubben nickade bekräftande. »Jag är n-n-öjd åt a-att du k-om, för j-j-ag h-har tänkt p-på a-att ge d-dej k-k-klockan här.»

Farfar häktade ner silfverrofvan han hade hängande inne på sängväggen.

»D-det är s-s-snart s-s-slut me mej. I-i-ingenting si jag hä-l-ler. T-t-ag k-k-klockan. S-s-sonbarna s-s-ska inte ha’na! T-t-a-ana! och låt Gud föl-ja d-d-ej.

Ante stod med klockan i handen – stel af häpnad och ängslan, som om han blifvit hotad med vreda ord af den gamle i stället för att bekomma så’n gåfva.

»F-ällen här i öfver-sängen s-s-ska du ta. D-d-de är kallt. V-i g-g-gör int me’n. Kä-kä-käringen är snart slut h-hon å –. Skynd dej, gosse!», sade han, plötsligt färdig i talet. »Det kan snart vara gjort i bröllopsgården – *Skynd dej* –! *Hör du!* –»

»Jag mått tacka er först, farfar – för ni ha vari så mycke go’ mot oss. Int vet jag om jag kan ta klockan åf er, – å int fällen häller.»

»Dus-s-ka – ta hvaa ja ge dej – go-go-s-s-se! De är int för tid-ti-tidigt att jag få gö-gö-göra all-ri s-så li-lite de go-go-godt är.

»De va-va-vardt så lätt ini mej nu nä- ja fi- fi- fick mej te å gö-gö-göra- de. Sp-sp- sp- - - *Spring!* – nu på ra-ra-rappe. Do-do-dom sk-sk-skjut i brö-brö-bröllopsgårn.»

»Ja så vill jag tacka farfar –. Å, häls dit, te *mor!*» Ante lade kudden till rätta under gubbens stela nacke, höljde fallen väl om honom och lämpade vedträna i spisen så att de skulle brinna länge.

Med klockan i fickan och fällen på armen stannade han innanför den af honom redan öppnade dörren.

Han tog af den slitna hundsskinnsmössan och bugade sig.

»Så mångande tackar ska ni ha farfar!»

Men farfar syntes inte höra honom. Han låg med de ovant, mödosamt knäppta händerna ofvanpå fällen, och mumlade för sig själf. Ante förstod att han bad, för han hörde samma ljud af »Gud Fader» – af Jesusnamnet, som han hört från mors läppar så många gånger och in i hennes sista stund.

TJUGONDE KAPITLET.

ELD.

»De va farligt hvad du vari länge borta», sade Maglena, när Ante springande kom fram till kälken på hvilken hon och Månke klämt sig in bredvid Gullspira.

»De kändes ledt te gå ifrån farfar. Men jag fick de här af ’en.» Antes ögon lyste när han visade syskonen silfverrofvan, som pickade och gick ordentligt, och när han kunde breda fällen öfver geten.

Det blef en glädje, en undran bland barnen, ett tal om huru bra de voro, gammelfolket där, och huru styggt det var med barnen i gården, som gjorde dem allt ondt de kunde hitta på.

De pratade flämtande. Det bar uppför, mot höjden, och vägen, som där skogskörare farit fram med stöttingarna var knölig och ojämn.

»Vi få skynda oss de mästa vi orka», sade Ante. »Dom kan snart vara efter oss.»

»De har kommit en ridande karl från bröllopsgår’n», upplyste Maglena. »Må tro, han far nog efter fjärdingsman. – Flere stycken af dom, som hade blodfärgsskjorta ha’ gett sig därifrån också, å sprungit hvar till sitt håll.»

»Drängen kan vara hemma han å nu, när som helst», sade Ante.

Han spände de spikbeslagna becksömsskorna i isknottret och drog allt hvad han orkade.

Det hade blifvit duktigt kallt under natten, efter föregående dags tö.

Skaren låg som ett isfält åt alla håll på ömse sidor om vägen. De fingo kälken upp ifrån den tröttsamma ojämna skogskörarvägen. Och nu bar det af, öfver blånande skarsnö. In öfver ängsflak och mark, där snön ännu låg och täckte, samt öfver isblanka stenar, bäckar och småmyrar.

Ante tog märke på stjärnorna, såg till att han hade Orion åt söderhållet, och morgonstjärnan, som lyste stor och klar, rätt framför sig. De följde alltid på ett ungefär älfvens vida krökningar. På ömse sidor om den, långt upp emot skog och berg bredde dalsocknarna ut sig, fast skilda af långa skogssträckor och stora sjöar.

Älfven drog från väster till öster, ut till hafs, och i den riktningen gingo barnen.

Men nu gällde det att komma ifrån bygden och in i djupa skogen, att undkomma det farliga följet på vägarna, och att nå fram genom gömmande skog förbi byn här, och in i annan socken.

Morgonen var redan inne. Solen tittade liksom på lek upp bakom spetsiga fjälltoppar långt i fjärran där Maglena trodde att världen tog slut. Så blef den borta bakom en annan fjälltopp. Den tittade åter fram och satte solkatt i alla små stugufönster och i ögonen på yrvakna barn. Ännu en gång lekte solen kurragömma bakom ett högt, rundbildadt fjäll.

Men så kom den med ens stigande, lysande, och bredde en glänsande matta af tunt guld öfver hela snöfläckiga vidden. – Den bredde guld öfver fjälltoppar och gröna granar, samt öfver tallar, guld på hvartenda barr och öfver stammar, hvilka nu lyste i guldrödt.

Det var makalöst grant. Barnen kände ingen trötthet, inte ens hunger. De hade satt sig stilla på kälkkanten och sågo på huru solen steg och steg.

Nu inte bara lyste den. De började känna värme af den. Maglena tog Månke vid händerna. Hon kände sig fri och innande glad, långt borta från bygden, inte en gård i sikte. Sång och danslåtarna lågo henne i sinnet. Hon ville bara dansa, och hon hoppade fram på skarsnön med Månke, i polskatakt.

»Du är min ros och min lilja,
ingen skall oss kunna skilja.»

Plums, pladask dök hon med ena foten genom snön. »Jämmerligen heller, solen sätt krokben för mej», skrattade hon och kraflade sig upp.

»Ja och skjusar oss iväg in i skogen för te söka husrum. Jag förstå int huru vi ska finna en riktig storgrengran», sade Ante, som var solblind och såg svart och gult och rödt för sig, ty han hade allvarsam setat och stirrat rätt in i solen, som steg så fort öfver berget.

De hade kommit in på en svedja, där skarsnön ej längre täckte fäldt timmer, stubbar och bråte, och skyndade nu in i djupa skogen där det ännu »bar».

Gullspira hade kryat till sig, eller var det för att stötarna mot en och annan trädstam icke tilltalade henne. Ty helt oförmodadt sparkade hon sig lös ur fällen och hoppade iväg inåt skogen, i sjuklingshöljet af förkläde och ami om mage och hals.

Med otrolig lätthet fann geten den stora tätgrenade gran, som skulle passa till hus, en så'n som barnen hela morgonen förgäfves sökt efter.

Gullspira ställde sig midt under jättegranen, hvars grenar bredde ut sig som ett ogenomträngligt tak. Snön var redan bortsmält därunder eller hade kanske aldrig kunnat hopa sig där.

»M-ä-ä», bräkte Gullspira. »M-ä-ä. Här bor en klok get, som fast hon legat på kälke med förkläde om magen, har haft ögonen med sig. M-ä-ä. Stig hit ni rara små folkkillingar så bjuder jag på varm söt mjölk, mjuk mossa att hvila på och frusna söta lingon och enbär att kalasa af. M-ä-ä var så goda!»

»Hon bjur oss till sej. Si ni så stor och fin hon hofverar sej Gullspira», log Maglena. »Nu stanna jag här ve dörrn tills hon ber mej stiga fram och sitta.»

Maglena lyfte på en tung, tät gren, gick innanför den och blef stående, skälmaktigt tittande på geten.

Månke följde och iakttog också han samma hänsyn som när man kommer in till folk.

»M-ä-ä-ä» sade Gullspira, »ni ska vara välkommen och sitta ner.»

Hon trippade in emot den stora stammen där de höga rotknölarna voro sittplatser och liggplatser bekväma nog både för folk och getter.

Ante kom »in», dragande kälken efter sig.

Han tog kunten ur den, samt tjärvedsstickorna och fällen. Sen stjälpte han kälken oppner på alla fyra stolparna. Maglena dukade fram de små vrilarna fyllda med skummande varm mjölk samt bullar och bröd från bröllopsgården.

»Bordet» stod invid rotknölsbänkarna. Barnen läste till bords, åto säfligt och långsamt, och kände sig som storbondfolk, i egen stuga.

Maglena »dukade af bordet», gjorde sittplats på andra sidan granstammen, och diskade se'n kärlen med »trasor» af snö. Så stjälpte hon upp dem.

Hon bäddade i »nedersäng» af en stor rotknölsfördjupning invid granstammen syskonbädd, med gammelfällen under och den nya öfver.

Ante och hon hviskade vid hvarandra så att inte Gullspira skulle höra dem. De undrade om de kunde ta' henne med i fint bäddade nedersängen.

»Hon får väl vara gammelfolk hos oss», sade Maglena brådskande, när Gullspira, som kände sig fullt hemmastadd, utan den minsta tvekan eller tanke om hvad som passade eller icke klef opp och lade sig på fällen.

»Ja och då måtte vi vara bra emot 'na riktigt», ifrade Ante. »Jag ska gå ut och söka ungbjörkkvistar och spädt tallris åt 'na! För hon ska förstås vara tandlös, och det blir som tunnbröd och kaffe åt gammelfarmor.»

»Tänk, hon är slugare än jag», sade Månke, som kom med två näfvar frusna lingon till syskonen, han hade tagit dem så godt som »inne i rummet».

»För si ni då jag gick och klaffsa och sökte efter vatten så sprang hon rätt ner till en lill'bäck rakt här bredvid. Och nu går hon och lägg sej, för hon tänk att vi, som ha gått bå dag och natt ska göra som hon.

»Men de är ju midt på da'n», invände Ante, som tyckte att ett förståndigt förslag borde komma från honom och inte från lill'drängen, eller ens geten.

»Ja då får solskene bli månsken för mej», föll Maglena i talet. »Jag är så trött så jag ids int klä af mej och torka skorna framför elden.» Hon låtsades värma händerna vid en spiseld.

»Jag ids int torka dom åt dej häller, Månke», tilllade hon, så du får lägga dom brevid sängen.» Maglena var helt allvarsam.

»Jag tro att jag släng ner mej som jag är» tyckte Månke, »för jag kom just från skogen, och är så trött så att jag är rent slut. Där ha jag hålli på och fällt nå' smågranar på svedjan så jag känn mig just bruten i rygg och armar.»

»Men du ska väl stänga spjälle så vi få varmt», log Ante lite skälmaktigt.

»Ja, hjälpanes heller. Men jag var nästan rädd för os, förstår ni.» Maglena återvände i alla fall åt spishållet till. Hon sträckte sig mödosamt upp och slet en gren åt sidan.

Med trött, bekymrad matmorsmin hasade hon sig sen iväg till sängen, där hon hade svårt att göra sin myndighet gällande. »Grammelfolke» här i gården visste att hålla barnen på mattan, ty farmor Gullspira, hon tog spjärn emot den grofva, stadiga granstammen och satte ut alla fyra benen, som om hon ämnade bli ensam om bädden. Hade hon inte varit gammelfolk så kunde en mest ha blifvit sint på na.

Matmor stod rent rådlös om sängplats för ungfolk och barn. Men så förstod hon hvad gammfarmor ville. Hon hade ondt. Hon ville ha nytt omlagdt på magen.

Och det fick hon.

Gårdsfolket kröp till sängs, i en hög, hela hushållet, med fällen öfver ögonen för att hålla undan »månskenet», som pilade in mellan täta, tjocka trädstammar, och värmde luften så att barnen drömde att de sofvo i uppvärmd stuga med tjocka, tunga nyfällen öfver sig.

Gullspira hade lagt sig ofvanpå dem för att värma sig och dem. Hon låg där, idisslande, och blinkade med långsmala ögonstenar mot solglimtarna, lyssnande, och var spanande uppmärksam. I skogen fanns vilddjur att vakta sig för, och i skogen fanns människor och hundar. Hon hörde dem Gullspira!

Stolt blickade hon sig omkring. Här, under täta, mot jorden hvilande grangrenar kunde de vara trygga, här

kunde ingen se dem. Geten idisslade dagen lång med halfslutna, dock seende ögon. Silfverrofvan, som satt på en kvistknagg på trädstammen pickade igenom timme efter timme. »Månskenet» tog af och svalkades, sjönk in i rosenröd aftonrodnad. Det blef till bleka intet. Och alltjämt sofvo barnen.

De sofvo när den riktiga månen med frost i följe trädde opp på himmelen, sofvo fast aflägsna steg och buller af människor, af skällande hundar hördes ej långt ifrån dem, sofvo när allt blef tyst och dödt i skogen.

Men då vaknade de. Något ludet, vamt kom krypande, smygande, gled mjukt in under fårskinnsfällen, som Gullspira därvid med ett skutt och ett kort bräkande af ovilja lämnade.

»Kurr – – r – r –.»

Maglena och Ante satte sig opp på en gång –, så öfver all beskrifning häpna öfver det täta mörka tak de hade öfver sig. Katten, som väckt dem, kände de igen på jamandet. Det var den gråspräckliga »iskatten».

Så förundrade blefvo de öfver att den hittat efter dem en så hisklig väg som de gått, att de glömde att tänka på huru otröjsamt det var att vakna i mörka skogen, midt på natten och utan eld.

Men de kommo att tänka på det när de fröso så att de hackade tänder.

Om de bara hade ägt en tändsticka, en enda, så nog hade det gått att få eld. Hela bunten af tjärvedpinnar fanns ju, där Maglena stakat ut spisen. Hon skälfde af köld så hon knappast kunde tala.

»Int kan jag stiga opp och int kan jag mjölka. Vi frys väl rent ihjäl.»

»De blir int annat än te krypa ner i fällen igen, så vi få ligga här som Carl XII:s krigsfolk och vänta på moron när solen kom», sade Ante och beredde sig att helt hjältemodigt krypa tillbaka under fällen.

»Men katta ska ha mjölk, så länge som hon gått utan, så jag mått stiga opp ändå», huttrade Maglena.

Hon slängde öfver sig fars gammeltröja, som de fått kvar efter Per-Erik.

Medan hon satt och mjölkade med tröjan öfver axlarna, föll en grankotte med ett smällande ljud ner på hennes hufvud och hoppade sen ner i en af tröjans tomma gapande fickor.

»De här är bestämt en riktigt vacker vårko. – Månke ska fån när han vaknar», tänkte Maglena helt förnöjd när hon, vid det att hon trädde handen ner i fickan fick fatt i en mjukglatt, kådklibbig vårgrankotte.

Det gick Maglena som alla andra när de hitta något. Hon fick lust att undersöka om det inte fanns mer af samma slag, så hon gräfde på nytt med handen ner i fickan där hon funnit »kon.»

Jo, där fanns verkligen något mer!

Där fanns något, som med ens tog bort den frusna, huskiga mörkräddsförnimmelse, som tyngt och plågat Maglena, där hon satt ensam i mörkret under granen och mjölkade.

Det var ju som ett under, – som om mor fick vara när barna sina igen och hjälpa dem tillrätta.

Maglenas fingrar, som trefvade nere i fickan grepo ju fatt i två – *tändstickor!*

Så länge som de burit på den gamm'tröjan, haft den öfver sig som värmande hölje, och slängt med den, så hade de då aldrig gett akt på att det fanns något i fickorna.

Det var klart att stickorna funnos kvar där från långliga tider tillbaka, då far ännu, vintertiden arbetade på

skogen och ibland rökte lill’pipa.

Maglena höll stickorna i handen. – Hon luktade på dem. – Riktigt –! Den rejela fosforlukten ägde de.

Hon var så fäjen (storglad), att hon kunde ha skrikit högt. Hennes blixtlika tanke var att ropa ut fröjden åt Ante.

Men –. Ja bäst att tiga. – Ty tänk om inte stickorna »tog» –. Då skulle hon bara narra Ante att bli glad åt det, som då bara skulle bli sorgeligt och tungsamt.

Maglena trefvade sig med brådskande hast stupande och snubblande, bort till spishållet. Därinvid på en kvist hade hon hängt upp kunten.

Hon famlade och letade efter den i stupmörkret.

Joo. – Där var den ändå! Och midt nerunder den låg bunten af tjärvedsstickor, som hon »städadt» dit i »låtsspisen».

Ja, om – om, – *om* det nu bara funnes lif i de små fosforsticksuslingarna!

Hon repade med darrande hand ett, två, tre, fyra tag med stickan emot en af hennes varma, fasta små laddar, som hon förstås behållit på fötterna.

Men hon var för ifrig, för häftig. Stickan glimmade och lyste till ett ögonblick, – just när Maglena nypit till så morskt att den – knäcktes, – så sjönk den ner i den våta mossan och – slocknade.

Hon var färdig att skrika högt af förskräckelse och sorg. – Ja gallskrika, som ett lill’barn.

Skulle hon gå miste om hoppet att få eld nu när det varit så nära att hon lyckats!

Eld! Det var värme för frusna lemmar. – Eld! – det var ljus och trefnad för ensamma små, ute i villande ödemark. Eld! Det blef hem och härd där elden fanns.

Och bara *en* sticka –! En liten så vek, späd stackare!

Maglenas hjärta klappade högt. Hon stod med stickan mellan fingrarna utan att våga sig på att förnya försöket med att få eld.

Hon hade som kagra (skälfning) i handen, och hon tyckte att stickan böjdes emellan fingrarna som om den när som helst skulle brytas af.

Slutligen satte hon sig beslutsamt ner på marken – bredde ut förklädet på mossan, lade tjärvedsstickan ofvanpå det –.

Så sträckte hon fram foten med ladden på. – Strök till ett tag, – två tag, – *tre* tag –!

Tårar kommo henne i ögonen, – läpparna skälfde –.

Men – ännu ett tag – stadigt, att icke bryta af stickan, lugnt, lätt på handen –.

»Ratsch –»!

En liten lysande, gulblå låga sprang fram från stickans topp –!

Kvick i vändningarna »som en eldgnista», förde Maglena den lysande lilla lågan till en fet tjärvedspinne.

Den tog genast eld! Den brann med djuprödt sken, röken ringlade svart, rart tjärdoftande upp i luften.

»Ante», – ropade Maglena dämpadt –, som rädd att med sin blotta röst släcka elden.

Ante, som legat med slutna ögon och inbillat sig att han var en Carl XII:s tåliga krigsbuss, såg upp.

Som en pil flög han upp och kastade fallen ifrån sig.

»Stinta! – Ja – men Maglena. – Hur ska jag förstå de här?»

Maglena talade stolt och leende om hela det underliga eldsäfventyret.

————

TJUGUFÖRSTA KAPITLET.
I EGEN GRÖN STUGA.

Ante fick snart en brasa till stånd och det så godt som midt på stuggolfvet.

Den släcktes ej fast den smälta snön sipprade ner från granbarrstam och snövåta grenar.

Matsäcken förslog ännu. Men se'n man ätit var det ju kväll och åter liggdags.

»Int kan vi lägga oss nu igen, så bra som vi ha de», tyckte Maglena. »Förresten så vet vi int om de är midt i natta eller lid emot moron.»

Hon gick beskäftigt och ordnade om i kunten.

»Vet vi int?! Jag har väl klocka, som säg hva tid de' är!»

»De är nog morgon snart, det känne jag på mej, för jag har just som en sån' håg att sätta mej till att arbeta med nån'ting. Underligt de månen int hunni längre. Han satt bara några alnar ifrån storfjället, såg jag, när jag nyss var ute. Om han int håll på te gå ner kanske, iställe.»

»Har du nån'sin sett månen gå ner i österled! Men – men. – Vet hvad är de åt klockan! Hon går, men är då alldeles bort i tok.»

Ante lyssnade på klockan, skakade på den, som han sett stort folk göra.

»Hur långt bort i tok är hon?»

»Hon står på åtta. Åtta på moràn kan de int vara när de är mörkt och månen är oppe.»

»Ja, då måtte de vara åtta på kvällen.» Ante började skratta.

»Jag tror skogsrå har trolla bort syn för oss.»

»Och förstånde me», skrattade Maglena, »för annars skulle väl alla märken ha tydt ut för oss me en gång att de är kväll. Snön bär int, så solen måtte mest nyss gått åf en, och bältgubben (Orion) stå ju högt på himmeln. »

»Men jag lägg mig int ändå. De är långt till natten än.»

Ante hade varit ute och kom in med fånget fullt af bråte, som han lade på elden.

»Jag hör näge gläffs långt borta, mest likt hunnulande», sade han.

»Räfhonan är ute och låt, förstår du. Int kommer näge vilddjur hit så länge vi ha elden i farten, och int näge skrymt (spöken) heller», tillfogade hon med en skygg blick ut genom granens svartblänkande grenar. »Vi sätt kälken framför elden och så tar jag i med te sy roser. Jag har två vantar te sy på.»

Då sätt jag mej och tälj och skrapa ur träskedar.» Ante tog ämnen från kälken.

»Men äta först sa' bonn när bastua (badstugan) brann. Jag mjölka väl int bara åt katta heller, utan vi få väl äta på samma gång nu, när du är husbond och jag är matmor.

Maglena satte sig bredvid Ante på kälken, med trävrilen i knäet. Katten kom och strök sig spinnande emot henne.

Gullspira trädde sitt hufvud in mellan grenarna invid dem. I »sängen» snarkade Månke högljudt.

»Ja men annars, hva vi ha det bra, Ante. De är som om jag int skulle li te tänke att komma ut till bygden nå' mer».

»Du var stornöjd på bröllope tyckte jag.»

»Ja, för de låtarna och dansen och brudfolket, som var så behändig emot oss. Så här gick dom i ring och sjöng: 'Hej, ho du trotsig flicka'.»

Maglena var färdig med kvällsvarden. Hon sprang upp och började härma sånglåtar och dans.

»Int håll matmororna i stugerna på så där, int», anmärkte Ante, men han såg stornöjd ut där han satt och täljde skedar, med den skarpa knifven blänkande i eldskenet.

»Nej trösta mej. Jag måtte stoppa strumperna våra. De får vara med roserna så länge.»

Hon flängde laddarna af fötterna, hvilka hon, när hon fått af strumporna, spände ut emot värmen medan hon började stoppa de i dag rätt stora hålen. Det var ju inte så ofta hon slapp till att arbeta.

»Klä-hvitt, hu'itt», skrek en uggla, som for tätt förbi »stugdörren».

»Stygg låt», muttrade Ante.

»Han är snäll tycke jag. Han säg 'titt hit, titt hit, akt er', så att råttor och fåglar, som han vill ha, kan gömma sej. Tänk om han ingentig sa utan bara kom och tog dom.»

»Jag tyck int om när dom säg de fåglarna hålls me att tala, som nu trasten. Int tror jag de han säg 'kniftjyf, kniftjyf, när han sitt opp i tallen och sjung hela vårnatten.»

»Nej, de tror int jag häller. Och int att den andra trasten, som han prata me, säg: 'fattig krigsman, fattig krigsman, hvi rier du inte, hvi rier du inte'.»

»Heller de den andra svara: 'märra orkar inte, märra orkar inte'. Hva skulle småfåglarna ha för roligt om dom bara satt och hitla på sånt», fnyste Maglena.

»De är folk, som har hitta på tale förstås», sade Ante och synade emot eldskenet om kupformen på skeden var riktig. »En tycker de en hör utomsej de som tala inom en.»

»Han hade stuli en knif tänk du, han som hörde trasten säga 'knif-tjyf'.»

»Jag menar de.»

»Men ’fattig krigsman’. Hvad är de för reda i de tale?»

»Jag tänk», sade Ante och lät arbetet hvila medan han drömmande blickade in i elden. »Jag tänk att de där ordena är kvar från ofredstiderna här, du vet, när Ryssen for här och brände gårdar och var så farlig.»

»Int tyckte våra trastar att det var synd om Ryssen int, och att han behöfde sitta och rida», puttrade Maglena. »Ingen tyck väl om Ryssen.»

»De var väl int bara Ryssen, som var krigsman», svarade Ante saktmodigt. »De kunde vara krigsmänner härifrån å, som trasten prata med. Farfar var ute i krig och slogs han. Och därför har ingen fått ta ifrån oss lande vårt.»

»För farfar var krigsman», retades Maglena.

»För *alla* karlar här var krigsmänner, ser du.»

Ante rätade opp sig och hans ögon blefvo stolta och allvarsamma.

»Ryssen understod sig int till att ta oss, och ingen ann’ tordes på de häller. Dom hade de väl så uselt då, som nu, och åt nog barkbröd i farliga hårdår, de sa farfar. Men sir du, krigsmänner var dom ändå, hvarenda en.»

»Och gick i skogen och var trött», tillfogade Maglena med öm, medlidsam röst. »De va förstås för sånt folk som trasten sjöng ’fattig krigsman’.»

»Ja, och fast krigsman var fattig och trött, var han rädd om märra sin ändå. Sir du sånt tycker jag är riktigt folk. En sån krigsman ville jag bli om jag å skulle få bli de jag högst åf allt på jorden kan tänka mej till.»

Ante återtog sitt arbete och fortsatte med det, tyst och ifrigt med ett djupsinnigt, hemlighetsfullt utseende. Han hade mumlat de sista orden så tyst att Maglena icke gaf akt på dem.

»Ta af dej strumperna så få jag stoppa dom», sade Maglena utan någon som helst tvekan om att detta inte var af nöden. Det var också utan den minsta invändning som Ante slet upp de styfva läderremmarna från sina grofva skor och krängde af sig strumporna.

»De är farligt behändigt te sitta så här», sade Maglena. »Men int vill du bli krigsman?»

»Jo, de vill jag, om de blir ofredstider förstår du. Jag tänk väl int låta fiendefolk ta lande från oss heller.»

»Men du sa en gång», fortfor Maglena envist, »de du ville bli snickare och hitta på alla omöjliga saker te snickra. Det var just då vi kom från nämndemansgårn ute i Nolens socken.»

»Ja, för i så’n drängstuga har jag väl inte varit.»

»Du har nog lega i bra nog många ändå i vinter.»

»Kan väl vara de, och i de mesta af dom ha nog husbond och drängarna och pojkarna i gården hålli på med snickeri. Dom ha lagat stöttingar. Drängarna ha gjort skackler, och fimmerstänger och pojkarna småskoflar och räffser och sånt grej.»

»Hvad gjorde dom i nämndemansdrängstugan, som var olikt de då?»

»Hvad dom gjorde! Jo, du kan veta att nämndeman själf, han snickra på den finaste släde med kuskbock och fint svängdt framstycke.»

»Så den vardt lik släden, som stod på bröllopsgården?»

»Justament. Alla tre pojkarna, som va stora, granna karlarna, å sönerna hans, dom höll på att sätta ihop ett oljevärk att spela på. Dom lär ha sånt i nerlandssocknarna, och spelet ska låta som när folk sjung i kyrkan med fyra slag tå röster.»

»Gosse, om jag skall gå till världens slut så ska jag se och höra sånt spel.»

Maglena slog sig på knäet med handen instoppad i Antes grofva grå getraggssocka.

»Dom hade gjort de här efter ett oljevärk hos storprostens i Solå. Och fast dom va så fin att dom kunde göra hvad som var så konstigt så steg dom opp klockan fem på moron ändå och for till skogs med yxan med sej, och satt på stöttingen och körde. Aldrig någe högfärdig var dom. Si sånt är riktigt folk, å då jag såg dom så, tänkte jag bli storbonde och storsnickare jag å, förstås.»

»Nog såg jag matmora i nämndemansköket vara lika god hon, men int tänkte jag på till bli nämndemansmor för de», funderade Maglena. Hon såg med belåtenhet huru jättehålet i Antes strumpa krympte samman under hennes flinka fingrar.

»Snickra hon, nämndemansmor?» frågade Ante med en lustig glimt i ögat.

»Ja, de gjorde hon! Hon snickra på sitt vis och som kvinnfolk gör de, när dom är riktig. Hade husbonn hennes ihop slädar och skoflar och oljeverk, så hade hon ihop lingarn och lärftsväf och ullgarn te strumper och vadmalskläder, och till klädningar åt kvinnfolke.»

»Sånt kvinnfolk ville jag du skulle bli!»

»Småstintorna hennes, dom fick spola och krusa line och rulla de på rockhufve, och gå ut i lagårn med pigerna och mjölka, och ändå så var dom så rolig och behändig med oss, Månke och mej. Och storkvinnfolke dom sjöng låtar och småsånger när dom spann. Och så fin spånad har jag int sett.»

»Vet du», tillade Maglena skyggt och tvekande. »Vet du att Maja-Greta, stintan deras, hon sa att det fanns vittrer där i gården, goda, behändiga vittrer.»

»Han sa så till mej å gammdrängen, som var kvar i drängstugan då de andra gått på måran.»

»Sa – han! Hvad sa han?»

Maglena slängde den färdigstoppade strumpan till Ante och satte sig att stirra på honom med lysande, skrämda ögon.

»Han sa, att småvittrer funnits i alla tider där i gårn. Dom bor nära stallgolfve under jorden.»

»Men dom kom opp ibland så en kan si dom? Och dom är godsint af sej mot gårdsfolke.»

»Bara gårdsfolke gör som dom vill ja», afbröt honom Maglena.

»Hu, heller hva ugglerna ta till å gny här.»

Hon kastade en förskrämd blick ut omkring sig. »Kiss, kiss, kom hit och tröj mej (gör mig trygg).»

Hon tog katten, som låg på fars gammeltröja, opp i fånget strök och smekte den.

»Du vet de Ante», fortfor hon, »att en gång svor en lill’dräng åt hästen i stalle och då fick han en örfil så han gick uppsvullen i flera dar.»

»De var han väl värd. Sir du så fin sked! Nu ska' jag göra småskedar. De är ledt för barn te äta med såna här småtråg.»

»Ja, nog var han värd de, drängen», återtog Maglena som, huru kusligt hon fann samtalsämnet, inte förmådde att gå ifrån det.

»En piga där, som skyllde på de hon hade sån värk att hon int orka spinna, men gick ändå och olofvandes på dans, hon hade garne så tillsnurradt på rullen, när hon skulle sta och spinna igen, så hon blef en hel härfva efter de andra, och utskämd blef hon.»

»Det var *hon* väl värd. Annars är vittrerna int elaka annat än tre dagar före jul. Vi ska komma ihåg te hålla oss inne då», sade Ante lite tveksamt förlägen om han skulle ta saken allvarsamt eller inte.

»För då är Lusse ute och vill ha kristen barn till sej under jorden», hviskade Maglena med lysande, förskrämda ögon.

»Ja, han tala om de å, gammdrängen», försäkrade Ante.

»Och en gång, så sa Maja-Greta till mej, så hade hennes egen mormor talt om för na hva hon såg, när hon låg på logen och var ung och hade en böld i halsen.»

Maglena talade som om det tillhörde ungdomen att ha böld i halsen.

»Midsommar var de», fortfor hon, »och mormora hade gjort fint åt sig på logen, bå sopat och satt in löf och häggblommer.»

»Och småkonvaller å, tänk jag», föreslog Ante, som var lifligt med i hvad Maglena förtäljde.

»De vet jag int. Men som hon ligg där, vaken så sir hon hur smått, smått folk kom opp ur golfve. De var farar och moror och gammelfolk, just som hos oss, men bara en half aln lång va dom.»

»Klädd som vi?»

»Ja, i kjolar och tröjer, och karlarna i bussaron (kolt) med bälte om lifve, och grå byxer och skägg.»

»De där var ju bara ackurat tomtar, såna fanns hos oss å», afgjorde Ante.

»Nej vittrer var de. Dom är finare klädd, och int så gammal som tomten, mer lik folk. Och så må du tro kom det opp ungdom och små barnungar, som va bara ett kvarter hög. Och dom tog i ring och dansa. Maja-Gretas mormor kunde höra låtarna, som dom sjöng. Maja- Greta sjöng dom hon å nu, men jag kan int komma på dom. Bror hennes kan spela låtarna på fiol och en ska bli så sorgmodig af dom», sa Maja-Greta. »Ja, somliga bli rent svagmodig.»

»Då vill jag int höra såna låtar.»

»Men de hade int låti sorgmodigt ändå, när de där *små* dansa till låtarna. De såg så innande behändigt och roligt ut, att mormor skratta till, och med de så gick bölden sönder i halsen på na.»

Småfolke vardt törsti af dansen och ville dricka, och int en vattenskvätt fanns på logen. Mormor, hon tyckte att det var synd om de där små-små, som svettas, och fläkta sej med förkläderna, så hon steg opp och gick till brunn efter vatten i ett stenfat.»

»De var nog riktigt gjordt de.»

»Jaa dä va dä, och då hon kom in me vattne så dansa och lekte dom än. Hon somna åf, och när hon vakna så var hon frisk. Och du kan veta gosse, att det låg en silfversked i stenfate, och den skeden har jag sett.»

»Dom bo nog i skogen å, vittrerna», sade Ante betänksamt.

»De är ’skogsrå’ de. De ä’ ett kvinnfolk, lång och grann i syna (ansiktet). Hon snor sej och dansa och villa bort folk, som gå i skogen så dom glöm Gud och hvad rätt är. Och då skratta kvinnfolke, och när man få si na på ryggen så är hon som ett tråg, så uthålkad. Men de är farligt te tala om skogsrå, när en är i skogen. Herre gulla Ante – de är någe som rör sig här ute!»

Maglena kröp intill brodern.

»Du mått lägga mer på elden, men du får int gå ifrån mej. Sir du, nu igen? Nej du si ingenting för de är inte alla, som kan si. De lyse som två ögon midt i svartgrenarna.»

»Där? – Jämmerligen stinta, känne du int igen Gullspira?!»

»Gullspira, som låg där på sängen, alldeles nyss när jag var i kunten efter garn??»

Maglena lät häpen och misstrogen, som om geten alls icke, obemärkt skulle kunnat förpassa sig ut ur så väl timradt hus.

Månke satte sig gäspande opp i bädden, icke det ringaste förundrad öfver den ju ändå rätt ovanliga stugan. Men han såg ju elden och syskonen och Gullspira och katta. Maglena ropade honom till sig. Hon hade mjölk och bröd för honom borta vid elden.

När han ätit, befanns tiden ha öfverskridit vanlig softimme. Man var in på midnatten. Månke fick pallra sig till sängs igen.

Ante tittade »ut» innan han kröp till kojs. Månen lyste stilla och klar. Stjärnorna vinkade och logo som mors ögon. Det kändes tryggt och godt.

Men Maglena fann det tröjsammast »inne i stugan», hon förmådde sig inte att sticka näsan utom granens grenar.

TJUGUANDRA KAPITLET.
HUSBOND OCH MATMOR.

Tidigt på morgonen, långt innan solen var uppe vaknade barnen. Det var duktigt kallt på morgonkvisten, så de kröpo ner i fällen igen.

Obegripligt behändigt var det att ligga så och höra fåglarna vakna, den ena efter den andra.

Kråkorna voro tidigast. De kraxade som brandvakter, råa och skräniga i rösten. Genast började de gorma om råttor och fågelägg, och flögo snart bullrande ut ur skogen.

Skattorna tittade ut ur det högt i en talltopp skickligt hopfogade nästet. De fingo ej näbben ur boet förrän de skrattade.

De skrattade åt att en räf långt borta tagit en hare och blifvit skrämd så, att han lämnat lite kvar till frukost åt dem. De skrattade åt vårfåglar, som vågat sig opp i snömarken så tidigt. Tydligen hade de glömt att det nu för tiden brukade bli hårdår med vinter tills solen gick högt på himmeln om dagarna.

»Ke-ke-ke-ke. De skulle trilla från grenen hvarenda en, ihjälhungrade, ihjälfrusna». Och de skrattade åt människobarn, som tagit bo i skogen. För öfrigt kände de väl igen Frostmofjälls-barnen. De hade mer än en gång skrattat åt dem när de gått i skogen och plockat ris och släpat bördor till litet grått människobo. På de vida myrorna invid stugan hade de sett dem plocka bär. Och nu lågo de tokiga ungarna här, midt i skogen. Och inga vingar hade de att flyga med och ingen näbb att hacka med, om uf eller räf skulle komma på dem. »Ke-ke-ke-ke –» skatorna skrattade i korus.

Vid femtiden vaknade gulsparfven. Med lenaste röst, knappt hörbart, hviskade hon till maken: »är du vaken.»

Han svarade med ett sömnigt, mjukt: »visst är jag vaken».

På en gång, invid hvarandra stucko de sina små hufvuden ut ur boet.

Nej, hvilket jubel som bröt fram ur deras strupar när de sågo huru vår och sommar närmade sig.

»S-i-r du», sade lilla honan. »S-i-r du att jag hade rätt. I år blir inget nödår. Vi kunna skynda på med boet.»

»Och börja att tänka på ungar», kvittrade hanen.

Så bröt jublet löst igen från dem, från små fåglar, som just anländt för att »se sig för»:

»Ingenstädes på jorden är det som här», ljöd det. »Se solen stiger öfver fjället. Snart stannar den kvar hela natten. Skogen är så vid. Vi kunna redan stanna här, nu som i fjol. Då fröso vi, då svulto vi. Men boet var godt att ha. Vi ta' det igen, vi ta' det igen. Sol och vår. Intet nödår. Sol och vår!» På olika dialekt och i olika melodier klingade från små fågelstrupar, »sol och vår», »bo och ungar»! Långt, långt inne i skogen hördes det.

Barnen lågo stilla och lyssnade. De hörde huru orren spelade, och visste väl huru lustig han såg ut, när han till spelet dansade rundt, rundt.

Och just nu, just när solen stod upp började tjädern sitt spel, sitt hemlighetsfulla hviskande, sitt underliga ugläte med det slutliga skriet af lycka. Lyckan af att lefva och att ha den lilla milda honan att sjunga för.

En stark doft af kåda och fuktig barr, af här och hvar redan bar skogsjord trängde med en nyväckt mild sunnanvind in, under granen.

Barnen satte näsorna upp öfver fällen. De söpo in luften och fingo samma håg som fåglarna att flyga upp, att kvittra och sjunga.

Bäcken hörde de. Redan frigjord porlade den bredvid dem, äfven den som i kvittrande jubel.

De satte sig upp i bädden: På en gång tog dem lusten att sjunga.

Maglena började:

»Morgon mellan fjällen,
klara bäck och flod
porlande mot hällen
sjunger Gud är god. – Gud är god.»

Dagen ser jag bräckas.
Fram går ljusets flod.
Dalarna som väckas

susa Gud är god. – Gud är god.

Skogens fåglar sjunga
med ett glädtigt mod,
där på kvist de gunga,
kvittra Gud är god. – Gud är god.

Själ vak upp och svara
med ett glädtigt mod.
Höj din lofsång klara.
Sjung att Gud är god. – Gud är god.»

»Oj hvad de' är behändigt och grant och roligt te ha gård och körka i skogen», sade Maglena. Hon sprang upp, när de slutat sången.

»Nu ska' vi göra oss fin, och göra fint i stugan», sjöng hon på sin egen melodi. »Jag ska tvätta mej och jag ska tvätta dej, och jag ska kamma mej och jag ska kamma dej.»

Maglena hoppade i schottissteg fram till Månke, som satt i bädden och kliade sig i hufvudet med bägge händerna. Han var ganska svartbrokig i ansiktet genom att ha' stått öfver röken, och att i sömnen ha' gnidit ögonen med inte vidare rena händer.

»Int ä de där nån behändig låt int», muttrade Månke, som genast kom i stark misstämning. »Tvätta dej själf du. Du är så svart på näsan som gamm'hönan hos Sven-Påls.»

»Men du är så brokig i syna som svart- och hvit-geten hos Nils-Nils. Hva' tror du att Anna-Lisa skulle säga. Jag tänk' Per-Erik han ser annorlunda ut han, än du.»

»Ja, just som de vore någe behändigt te' ta' efter hur han si ut nu. Gå hän, jag ska ner till bäcken efter vatten.»

»Men sir du Månke, först ska du vara ren i syna och om händerna, å de om du vill eller int.»

Maglena tog ett stadigt grepp om den sprattlande pojkens arm.

»Du tänk' väl spänna på mej linskjortan där, vi fick förra veckan, heller låta mej gå omkring här som Kain på taflan hos Carl-Nils, presis naken. Låt bli mej, hör du.»

Månke fräste och grinade som en lokatt i strid, beredd att till det yttersta försvara sitt skinn.

»Ante, håll i pojken åt mej», flämtade Maglena. »Han är int tvättad på tre dar. Det kom för mej i natt de jag mått ta' i me allvar för te få'n tvättad och kammad, nu, när han int' ha Anna-Lisa.»

Hon lösgjorde sin ena hand och kliade sig själf, varsamt och omärkligt i hufvudet.

Ante lade ned fånget med kvistar han burit in och kom Maglena till undsättning.

»Du ska' väl skämmas te si ut sämre än en gris.»

»Men en skrapa int grisar ren med skarsnö, int, och de tänk Maglena göra med mej, hon har int nå' vett», grinade Månke.

Stora tårar gjorde förberedande strimmor i hans numera ganska röda kinder, framvisande prof på huru de skulle taga sig ut som helt vattensköljda.

»Gå ner till bäcken efter vatten i vrilen här, så få vi tvätta dej ren, så vidt du int tvättar dej självf», sade Ante medlande.

Månke slet sig vildsint ur Maglenas grepp. Blixtsnabbt räckte han ut tungan åt henne och försvann ner åt bäcken, kvickt som en ormsnälla (ödla).

Maglena såg onekligen mera besviken än belåten ut, när han efter en stund kom »in» skinande blank i ansiktet, som dröp af vatten.

»Ge mej en trasa», frustade han högtidligt, »så jag får gno mej i syna. Jag har tvättat mej i bäcken.»

Maglena, som under hans frånvaro hos sig frammanat en lejoninnas mod och styrka, för en förestående brodersstorrengörning, slet häftigt lös den ena ärmen ur fars gammeltröja och gaf honom den.

»Hva i syndstraffe ska' du klösa mej för?» skrek Månke ilsket, när Maglena inte kunde motstå att sno trasan i några renande, torkande tag om pojkens nacke och öron.

»Du ha väl int ögon bak, så du kan si att du är svart på halsen.»

»Hjälpandes stinta, då mått jag väl hjälpa dej å, när du ska' sta, för int' annat än jag kan si så har int' du heller ögon bak.

Maglena drog sig tillbaka slagen af detta broderns argument. Det var ganska nedsättande för hennes mors- och matmorsvärdighet att måtta så helt ge sig.

Men humöret hos henne tog upp sig igen.

Hon lät fällen, som hon höll på att lägga ihop, falla ner igen i mossan, gick så med snabba steg till kunten som hon häktade ner från kvistknaggen. Där fick hon då ändtligen rätt på mässingskammen. Med triumferande uppsyn rök hon emot Månke med kammen i högsta hugg.

Men han var i denna stund oåtkomlig, stark, öfverlägsen, för första gången ordentligt självftvättad. Ren om händerna, trastorkad!

»Stinta, gå ner till bäcken och gno af dej svartfläckarna på näsan. Nu sir *du* ut i syna som galten hos Nils-Nils.»

Men nu måste Ante skratta, och när Ante skrattade så där innande roligt, så måste de andra begge skratta med.

»Ta hit kammen», sade Månke, som först återkom till allvarstankar. Hans uppsyn var vildt beslutsam, och han tog emot kammen som om den varit spjutet hvarmed han blifvit dömd att taga sig af daga.

»Är jag god för att tvätta mej, så ska' jag väl ta mej igenom te kamma mej å, om de så skulle vara bå' en och två gånger i veckan.»

Maglena, som lämnat brodern med en misstrogen retsam fnysning, kom snart opp från bäcken lika skinande ren hon som Månke.

Denne satt strängt andäktig framför elden, med vattendrypande hårstripor som små ljusvekar stretande ner åt halsen.

Kammad var han otvifvelaktigt, ty hullet lyste blodrödt igenom där håret var benadt. Månke frös och huttrade, men hans blå läppar ville dock icke ut med huru föga behändig han fann tillvaron i detta

självfsnyggelsetillstånd.

»Jag tror du frys, jag,» sade Maglena, som kom att titta på Månke genom det lockiga håret, som hon benade och drogs och slet med för att få det rent och om möjligt slätt.

»Om jag frys! Ja visst frys jag. Se efter om de int' är is ner åt ryggen på tröjan.»

Månke satt mol stilla som om han själf frusit till en istod, och därmed förlorat förmågan att röra sig.

Maglena kände sig liksom lite ångerfull. Hon vred hastigt ihop sitt hår omkring en kam af järntråd med mässingsrand på, som hon fäste högt i nacken. Så knöt hon ylleduken på igen och tog snabbt i tu med morgonbestyren. Först »ladugårdssysslor» förstås, för mjölk åt pojkar och hela hushållet. Hon måste sen se om kräken, skrapa och borsta dem. »Gammelfolke» blef i en hast till en hel ståtlig ladugårdsbesättning.

Matmor dukade sedan fram frukost åt »karlarna». Hon hade så när puffat »drängen» Månke rätt in i elden under striden att få honom att sitta nära den och värmen, när han, som visste med sig att han var dräng, ville ge' husbonden den platsen vid »öfre» ändan af bordet.

Medan de åto stod Maglena som riktig matmor vid spisen och stickade vantar. Först *efter* »karlarna» blef det hennes tur att ta' för sig af mjölk och de brödbitar och limpkanter hon hade sparat i matsäcksknytet. Ante lade på elden och skickade drängen till skogs med kälken. Han skulle i dag efter ved för hushållet och kände betydelsen af att vara både häst och dräng.

Maglena hade bäddat opp sängen, »sopat» golfvet med en knippa björkris, diskat och skakat »kläderna». Som matmor satt hon nu på en hopvikt fäll vid spisen och lagade husbonds byxor, medan husbond själf satt hopkrupen i andra fällen och tåligt väntade på det för en husbonde rätt oundgängliga plagget.

Hon stälde under tiden frågor på honom i katekesen, hvilken de förstås förde med på vandringen:

»Hvad nytta medför arbetsamhet?»

»Arbetsamhet befordrar hälsa och välstånd, hindrar många tillfällen till synd.»

»Käre dej gör de int så noga. Bara lappen bak blir riktig, förstås», fortsatte Ante i samma andetag.

»Du kan väl int gå med frans kring byxbena häller nu, när du är storbonde», invände Maglena förebrående.

»Hvad förstås därmed att Gud hörer våra böner», frågade hon i samma förmanande ton.

»Att han i sin vishet och godhet gifver oss, antingen det vi begära eller det som för oss bättre och nyttigare är.»

»Det blir nästan kallt att sitte så här», sade Ante och försökte att få den slitna fällen att räcka om den bara kroppen.

»Ja, så får du ta' dom, nog sitt lappen bak fast, men i kanten har jag bara slamssytt så jag får göra det bättre i kväll när du lagt dej.»

»Om jag vet huru vi ska' kunna stanna i den här behändiga »'stugan'», fortfor hon.

»De syns dra ihop sig till nederbörd», anmärkte Ante, »det såg ut så kring månen i natt, och då blir det farligt ledt för oss te komma härifrån i slasket. De bli allri nå'n skare.»

»Om vi bara hade någe te' äta så ha vi de bra här i vår egen stuga.»

»Men vi ha nog ingenting te äta.»

»Om de hade vari sommar ändå», fortfor Maglena.

»Men de är ingen sommar än», svarade Ante med tungsint uppsyn.

»De blir nog ingen annan råd ändå, än att vi ge oss ut igen», slöt han med en suck.

»Nog kan vi väl hitta på nå'n råd, då vi ha' de så behändigt här.»

Maglena slet hurtigt andra ärmen ur fars gammeltröja. Hon ämnade sy igen ärmhålen och göra den till utanpåkrage.

»Bästa råd blir, att du tar pengarna våra, alla tolfskillingarna och går ut nu, på skaren. Här bredvid fins en svedja som dom nyss ha bränt och då fins det nog någe folk som rår om na', där du kan fråga efter handelsboden som lill'Anna i bröllopsgårn tala om.»

Antes min klarnade.

»Ja, och jag har träskedar, och tvaror te byta ut och så då alla tre tolfskillingarna te köpa mat för. Finn' jag bara handelsboden så kan jag få i mat så vi kan vara kvar här tills du få laga opp oss.»

»Och du hinn få bra' med skedar och tvaror te bju ut. Om det bara vore så att löfvet börja spricka fram på björkarna så kunde vi göra vispar å, och lassa på kälken.»

»När de är vispristider är de nog slut på kälkföre», anmärkte Ante småskrattande.

Han kände sig så belåten öfver byxorna, som nu täckte ordentligt utan att han jämt behöfde dra och töja dem uppåt och öfver att han kunnat katekesläxan, som han satt sig för, men främst vid tanken att de ännu någon tid skulle få bo kvar under granen och slippa att gå kring bygden efter mat och husrum.

»Då ger jag mig af då», sade han. Maglena gned hans gamla pälshufva i snön, och skrapade tröjan med skarsnöklimpar. Hon tyckte att han såg riktigt fin och storbondaktig ut när han vände sig emot henne och bjöd farväl innan han lyfte på dörrgrenarna och gick ut.

»Jag få godt möte, häst och karl», log han emot Månke, som kom med lasset fullt af tjärfyllda tallrotsknölar.

»Ptro, still Blacken», sade Månke åt sig själf. »De är grant lass. Är det int? Jag tänkte trafva opp veden här på sörsidan gården så solen får torka uten.»

Månke spottade och pekade ut platsen som han sett ut för ändamålet.

»De blir bra de. Farligt bra att jag har riktig dräng vid gården. Jag far till kvarn jag nu, så vi få bröd och så mått jag skaffa hem nå'n sättpotatis.»

»Käre dej. Vi ä' utan pärer snart i hushålle å», ropade Maglena inifrån stugan.

»Men vi ha' ingen panna te koka i», svarade Ante med hufvudet under dörrkvisten.

»Jag tänkte steka pärerna i askan till middag, och strömmingen på glöden, för du tar väl hem strömming å». Matmor kom ut ur huset. Hon stod med händerna under förklädet och pratade med husbond och drängen.

»Finn du någe bra ämnen till tvarer och skedar så ta' med på nästa lass», sade husbond. »Så farväl med er då», tillade han och gaf sig af småspringande mellan träden i skuggan där skaren ännu bar, fast det började bli så varmt att matmor måste göra solbåge med armen öfver hufvudet för solen, som steg och lyste och

värmde. Hon gick in igen, men ropade ut till drängen: »Kom ska’ du få si på grant.»

Månke hördes sätta in hästen i stallet innan han säfligt kom in.

»Hva ä’ de?»

»Sir du solen på dropparna i hela taket här. Si hur det lyse rödt och i alla de färger på kvist och gren. Så fint har väl int kungen en gång.»

»Neej, grant är de», medgaf Månke, »och varmt och bra ha’ vi de här vid elden.»

Han stod belåten och värmde sig.

Gullspira tyckte om elden, hon såväl som Månke. Hon hade lagt sig på fällen bredvid Maglena, som liksom hade stöd af henne för ryggen.

På ett annat hörn af fällen låg kattan, på mjukt böjda framtassar och stirrade i elden. Hon kurrade och spann högt när Maglena bara vände sig emot henne.

»Månke, nu kan du stanna inne och hvila morgonvard.»

»Jag ha’ mest lust till de å», medgaf Månke värdigt. Han försökte klämma åt sig en bit af fällen, som Gullspira bredde ut sig på där hon låg och idisslade.

»Maka dej Gullspira, du har bättre på dig du än jag», puttrade han och lyckades till sist få en dräglig plats på ett hörn invid geten och systern.

»Nu tycke jag att vi ska’ dra’ igenom första hufvudstycke i lill’katekesen, för i morgon ska’ vi ha’ husförhörskalas», sade Maglena med ganska inställsam röst.

Hon började att få för sig att det var bäst till att ta’ Månke med lämpor. Det oroade både henne och Ante att den lille brodern fick gå så olärd hela vintern.

»Första hufvudstycket vet jag visst att jag kan», försäkrade Månke drygt.

»Aldrig värdt att du säger de», utropade Maglena förtrytsamt. »Svara då på rappet på *andra budet?*

»Du skall icke missbruka Herran din Guds namn, ty Herran skall icke låta honom vara ostraffad som Hans namn missbrukar.»

Svaret gick flytande, Maglena var påtagligen häpen. Men hon tänkte snärja honom med åttonde budet, som alltid tett sig trassligt för henne.

»Hvad förbjudes i åttonde budet?»

»All osannfärdighet och i synnerhet falskt vittnesbörd emot nästan.»

Månkes ögon lyste triumferande.

»Tänk att nu måtte då tuppen värpa åt dej när Ante kom tillbaka», berömde Maglena.

Månke pöste af belåtenhet.

»Ja si katekesen är då int någe farlig för mej int», sade han utan vidare anspråkslöshet. »Jag tror du ha’ int så lätt för de du, som jag», tillade han öfverlägset.

Maglena kände sig en smula illa berörd. Men det kom icke i fråga att hon tänkte erkänna underlägsenhet i något hänseende.

»Huru ha' vi med psalmerna?» återtog hon med värdigt allvar, medan hon med synbar möda trädde om stickorna i tumhålet på vanten och började sticka tummen. »Den där: Hela världen fröjdas Herran.»

»De går jag int ut me», muttrade Månke. »När ordena stjälper så där på hvartannat och följs åt så dom ralma lös, om ett enda ord gå unnan, så kan jag int minnas dom.»

»Men vi ska' sjunga den versen i moron på husförhöre och Ante han skall vara präst, och då vi få int skämmas för en.»

»Läs versen tjugu gånger högt så får du de snart i dej.»

Månke tänkte verkligen följa Maglenas föreskrift. Det var också så tröjsamt att sitta här inne vid elden och se uppåt de solgranna dropparna i väggar och tak, och ha för sig husförhörskalas med askstekta pärer och glödstekt strömming.

Han lade några feta rotknölar på elden, som flammade så grant och värmde. Sen satte han sig ned på fällen med armbågarna på knäna, händerna under kinden och boken på marken framför honom.

»Hela världen fröjdas Herren», läste han versen ut, om och om igen.

Katten spann och kurrade.

Gullspira idisslade.

Maglena redde i det granna garnet. Hon tänkte vederkvicka sig med att sy rosor på snart färdiga vantar.

Solen glittrade i små knippen öfver mossgolfvet.

Rundt kring »gården», öfverallt i granen hördes småfåglar kvittra och prassla.

Maglena satt och tänkte på huru grant allting var. Ingenting kunde väl vara så fröjdefullt som att ha' egen grön stuga i skogen.

Ante, han skulle nog trå tillbaka till den han å, om det ock kanske skulle dröja till sena kvällen innan han kom.

I samma nu hörde både hon och Månke springande steg, flåsande andetag från en, som kom rusande emot granen, som förföljd.

Midt igenom väggen, utan att ta' till rätta ingången kom Ante, så slut, att han, innan han kunde få fram ett ord kastade sig ner rak lång på marken. Blek var han, med håret klibbigt af svett.

Det dröjde om innan han förmådde röra sig eller säga ett ord.

TJUGUTREDJE KAPITLET.
UNDANJAGADE.

Ante reste sig brådskande åter opp.

»Lägg ihop de vi ha och stoppa i kunten. Skynd er som om elden vore efter er», flämtade han ännu kippande

efter andan.

»I fridens dagar gosse», sade Maglena. Hennes ögon mörknade af skrämsel och läpparna skälfde. Men kvickt och omtänksamt lade hon ner i kunten hvad hon bredt kring och gjort tröjsamt med under granen.

»Ska' vi måtta gå härifrån ändå», hviskade hon och såg sig förfärad omkring.

»Ja, och de på eviga rappe», sade Ante med hes, dämpad röst. Han snörde raskt fast fällar, kunt och ämnen på kälken. Tyst, med sammanbitna tänder lade han åter snöret öfver axeln och drog iväg ut genom rätta dörren.

Maglena följde och sköt på kälken. Hon förmådde inte se in tillbaka i den granna, fina stugan, där hon då ändtligen känt att hon haft ett hem, det första se'n de lämnade lill'gråstugan. Gullspira gaf sig efter förstås, tätt i hälarna på de aftågande, som en hund.

»Ta katta Månke», sade Ante tvär i rösten. »Dom ämna nog ondt åt henne å så väl som åt oss.»

Han gick tungsam och bitter i sinnet och drog kälken. Det var svårt att komma fram då solen löst upp skaren och snön var som vatten, så Ante sökte sig ut åt nipkanter kullar och dikesrenar, där det var så godt som bar jord och där kälken inte lämnade så tydliga spår efter sig häller.

»De är drängen från elakgården, förstå ni, som är efter oss», sade han omsider, när de hunnit så långt att ej skymten af den höga, grofgreniga granen, under hvilken de bott, syntes.

Maglena hade nog hela tiden förstått att det var för folket från den gården de nu rymde.

»Hon ryste så att hon skakade, när hon tänkte på den kvällen ute i lidret i månskenet, när de hörde Gullspiras farliga skrän och sågo henne ligga där som död.

Inte förrän de kommit så långt, att de hade en annan by i sikte, vågade flyktingarna hvila.

De orkade ej heller längre kafva sig fram i den lösa ojämna snösörjan.

Månke var så trött att han gret. Katten hade han längesedan släppt. Hon följde barnen i det längsta jamande, med svansen rätt i vädret, men när hon kom rakt på ett åkerråttsbo inunder en rågåkerren så stannade hon. De förstodo ju att hon måste stanna, så hungrig som hon var. Huru skulle de bara självfva våga sig fram till byn för att bedja om en matbit.

»Vi få dricka mjölk så länge», sade Maglena. »Ett par tre brödkanter har jag på botten af kunten. Förrän vi ge oss in till folk så ...»

»Om vi väl kom ner till ån, och öfver till andra sidan, där ni si den där stor byn, så vore vi ifrån det här hållet», grubblade Ante.

»De är oppstop (vatten på isen) på ån, men vi hitta väl på någe ställe te komma öfver på 'rena isen'», ifrade Maglena.

»Stackare dej, Gullspira», sade hon och smekte geten, »du få fara illa du så här ute på vidden. Men innan vi gå öfver ån finn vi väl alltid nån liten björklund eller några småalar, där du kan få dej ett mål.» Gullspira klagade icke.

Icke heller hon älskade byarna. Så hon trippade lätt före utför en slingrande stig, som i utkanten af byn nådde ner till älfven. Ante styrde kälken och det bar iväg med fart. Här i skuggiga nipvägen fanns lite isföre kvar.

Månke satt belåten på och Maglena sprang efter, fort så laddarna hvirflade som trumpinnar.

Brädlappar voro kastade öfver isen, som i uppsmält snösörja flöt öfver kärnisen invid stranden. Men Ante stannade. De hade kommit till en behändig allund med småenar, och Gullspira skulle ha sig ett dagsmål.

Här var orimligt tryggt och undangömdt ner under branta nipan. Så här kunde Ante få tala ut om farligheterna han hjälpt dem ifrån.

De fingo höra huru han sprungit och hoppat mellan trädstammarna och varit så glad när han tänkte på huru han skulle komma hem till »stugan» med maten. Långt bortom svedjan hade han gått, men rättat sig efter solen så han gick ifrån det håll där elakgården var.

Han hade blifvit riktigt stornöjd när han hörde röster af folk. Det var timmerhuggare, som talade högt mellan träden. De hade roligt åt något, det förstod Ante, som skyndade att nå fram till dem.

Men så hörde han det skrämmande ordet »kask» och »jag skall lära dem bå de och mer till. Pojken, som satte krokben för mig skall få så mycket han tål». Det var finndrängen i elakgården, som talade.

Den andre, lilldräng i samma gård hade skrattat åt såna ungar, som vågade sig på stort folk och sade nej till starkvaror. Ante hade nätt och jämt hunnit huka sig ned bakom en hög med ris och bråte, därifrån han mellan kvistarna kunde se öfver till karlarna, förrän den vindögda finnen vände sig rätt emot det håll, där han krupit ner.

»Dom finns här nånstans på skogen», illskratta drängen. »De är int svårt te förstå de, för de ha runni blod efter geten på ett par ställen oppe i vägen precis där kälkspåren gått in på vidden, där skarsnön bar på måron.»

»I de här godvädre lär dom int komma långt med tung kälke och en get, som väl ska ha bra ondt för att gå nu», hade den andre karlen svarat med ett illjarsgladt skratt äfven han.

»Geten där fick nog så mycket hon tålte», grinade finnen. »De är slag (piggt gry) i Grels och i de andra pojkarna i eran gård också.»

»Ja, och int mindre i stintan. Du kan tro gosse, men hon sa i morse, då jag tog kasken och int hade nån te ge na: 'Få ja int en kask', sa hon, 'så gå ja dit i grafven.' Mor hennes hon måtte leta fram en skvätt och ge na en ändå, för stintan gaf sig inte.»

Nu hade de skrattat begge två så hårdt så att småfåglarna hade blifvit rädda och flugit bort.

»Knifven, gråhunn i gården är lika inmarlig och illsint han som folket i eran gård», flinade finndrängen. »Han är nog god till att spåra opp ungarna och ha dom fast i ben och rygg och det innan dom hinn gapa».

»Allt de där låg du och hörde på?» hviskade Maglena med ögon vidgade af förskräckelse.

Hon stod och höll ner en kvist med svällande videknopp åt Gullspira.

»Jag kunde ju int röra mej från stället. Finndrängen där stod och glodde liksom misstänksamt rätt in i rishögen där jag låg. Jag tordes int andas en gång, för jag trodde de han hade varsnat mej, när jag kröp ner där.»

»Gosse, att du int dödde åf rädsla!»

»Int kan en dö tå sånt», tyckte Månke. Han satt kvar på kälken med uppdragna ben, så slut att han knappt orkade följa med Antes utläggning af de faror de undgått.

»Då int jag dödde, då katta kom på isen med eldslåger i ögona, och rompa (svansen), som stod som rök på na, så jag trodde de var skrymt (spöke), så dö nog ingen annan häller.»

Efter denna försäkran sjönk Månke åter tillbaka i sitt slöhetstillstånd.

»Ja, nog var jag rädd», medgaf Ante. »De for igenom mej huru det skulle gå er och Gullspira, och hvad de skulle bli åf mej om dom, som stod där och grina så ledt, hade varsnat mej.»

»'Långt bort kan dom int vara', sa finnen och tog några steg emot rishögen, där jag låg. 'Dom kan ligga gömd här å, för jag tyckte nyss att det liksom rörde sej bakom rishögen där'.»

»Han tog opp en sten och kasta i högen, så den så när tagi i hufve på mej.»

»Och du gaf dej int till att skrike eller rörde dej?» Maglenas röst var tjock af förskräckelse.

»Nej, för då hade de ju vari slut me bå er och mej och Gullspira. Men finndrängen klef fram än en par steg.»

»Gosse, jag står int ut te höra dej.»

»Men då, kan du förstå, så kom en helande hop smålämlar farande utefter backen, svart och gult å dom, som en lång trasmatta, som flög framför fötterna på'n. Han trampa för att få död på nån af dom, och hoppa högt i vädre, så sint vardt han, och så vände han ögonen från mej.»

»Så märkligt. Dom kom som utskicka. Vi ha int sett nå fjällämlar än, me'n vi vari här i skogen», grubblade Maglena. »Mor skicka fram dom de är då min tro. Men nu sprang du väl?»

»Nä-ä. Jag var int god till de. Finnen gaf sig tillbaka till den andra drängen, och nu sa han de jag hade *stuli* klockan och fällen hos farfar.»

»*Du stuli – tagi olofvandes!*»

Maglena släppte grenen. Hennes ögon brunno svarta af harm.

»Ja-a han sa de.»

Antes uppsyn var tungsam och sorgsen. »De stack just som så ondt i mej, må du tro.»

»Ja, då skäms jag te gå ut i bygden hos folk. '*Stuli'*, just som Jan Ers Kalle, som hade stuli åf en handelsman och sitt i häkte ner i stan.»

Maglenas läppar började skälfva, tårarna kommo flödande.

»Stinta, du må väl veta att jag int är god för te göra sånt!»

»Men de är farligt att nån bara ha sagt sånt. Mor skulle väl ha dött om hon hört de.»

»Mor lär väl si hvad som rätt är hon, där hon är, så int ängslas jag för de. Jag ängslas mer för farfar i elakgården.»

»Hvad då?»

»Jo, du vet de Maglena, att finndrängen sa, de Brita hade kommit in te farfar på måron och skulle lägga på elden där, och då hade han fått slag.»

»Så han inte kunde tala om att han *gett* dej klockan och fällen.»

»Han hade fått slag stackarn, och kunde int röra sig ur sängen», vidhöll Ante saktmodigt. »Far och mor i gården och småpojkarna hade kommit nerfarande till farfar. Dom hade sett att klockan och fällen va borta. Farfar hade förmått säga att jag fått begge delan af 'en. Karlarna härma hur han sagt. Dom stamma som farfar. G-g-gossen h-h-h-a f-å-tt k-k-k-klockan och f-ä-ä-llen, G-g-grels s-s-sska int få de.»

»Han var behändig farfar, och godaktig. Men dom vardt väl sint pån?»

»Dom vardt de. Sonhustrun, hon hade skakat en och sagt att han *skulle* ta fram klockan, och Grels hade vari så sint att han hade gråti och sagt allt hva ledt var te farfar.»

»Å där låg han ensammen, ingen te ty sej till», sade Maglena med ömmaste medlidande i rösten.

»Jo, han fick den han kunde ty sej till, för si du han dödde igår kvälls, farfar.»

»Då ha han de lika bra som mor», sade Maglena lättad.

»Men Grels, han vill ha igen klockan och matmor vill ha fällen.»

»Och finndrängen vill piska opp dej, och ha i Månke och mej brännvin», fortsatte Maglena, som rysande såg uppåt nipsluttningen. »Men vi måtte skynda oss härifrån.»

»Dom skulle int ta till å jaga efter oss förrän på eftermiddan, när dom vari hemma me ve'n. Men då skulle Grels och de andra barna vara me. Och Knifven skulle dom ha te spåra opp oss me.»

»Gosse, vi mått ge oss öfver ån på rappe. Hunn deras tappa spåre när vi gå öfver uppstoppe (vattenbältet) och dra åt oss brädlapparna, som ligg öfver där.»

De ordnade brådskande på kälken. Maglena stannade plötsligt i arbetet med att snöra igen kunten.

Hon grep Ante om armen.

»Gosse! Hör du! Nu är dom efter oss ändå, bå finndrängen och barna och Knifven. – Hör du, dom är snart här! Utför nipan här kom dom – nu är dom bakom klippsten här bredvid –.»

Ante stod stel som en bild. Han hörde tydligt han som Maglena ilsket hundgläfs, som hastigt närmade sig genom småskogen, hvilken gick nerom nipan. Bortom en brant stenvägg, som sköt ut midt i nipan hördes eggande rop af karl- och pojkröster.

Nu prasslade och bräcktes grenar alldeles invid dem. Maglena, och Månke, hvilken just masat sig opp, kastade sig storskrikande framstupa öfver kälken.

Ante höll Gullspira vid ena hornet bakom sig.

Han stod stilla med bister tungsint uppsyn.

Barnen – Gullspira – Åter for det igenom honom att han själf fört dem till det elände, de farligheter, som de nu hade öfver sig.

TJUGUFJÄRDE KAPITLET.
ETT OFÖRMODADT ÅTERSEENDE.

Det var hufvudet, hornen af en *ren*, som i detta nu visade sig för Antes förut vettskrämda blick. En ren, som med klapprande klöfvar och i sin tur dödsskrämd blick från stora, svarta ögon flög förbi honom och fortsatte vägen utåt älfkanten.

En lapphund var honom tätt i hasorna. De störtade förbi utan att taga notis om barnen där vid kälken. Sådana små stackare var ej renen, än mindre hunden rädd för.

Med hojtande rop kom en lapp från björkdungen. Han rände i snabba steg fram på breda, korta skidor. I hans spår följde åter en lappojke.

Ante trodde inte sina ögon.

»Mattes Klip!»

Det var ju en lapp från deras egen hemtrakt i högfjällen, en som hade kåta bara en tio mil ofvanom deras egen socken.

Lappen gaf till ett utrop.

»Är de int Ante från Hvasstoppsbyn i fjället. – Och Gud tröste oss, de små ena å och tunnare nu än lappens barn. Föda har trutit för fjällbarn i vår.»

»Mattes! Å att de är *Mattes!»*

Maglena, som ännu darrade i hvar lem, gick fram till lappen.

Månke vågade knappast höja hufvudet från kälken.

Den här gången trodde han mest att skrämseln hade tagit död på honom, för han mäktade icke röra sig ur fläcken. Dessutom satt den tanken ännu kvar i hufvudet på honom, att hojtandet han hört invid sig kom från kaskdrängen och elakgårdspojkarna, och hundgläfset från Knifven.

Månke kunde icke så på en gång vända upp ner eller ner och opp på alla förfärliga föreställningar. Han måste ha tid på sig att räta till dem inom sig.

Därför låg han kvar, skafde smalbenen öfver kälkkanten och stod så godt som på hufvudet i fårskinnsfällen.

Det var först vid en rappande smäll på den kroppsdel, som han alltför oförsiktigt prisgaf som han studsade tillbaka och fick fotfäste på marken.

»Lill'dräng blifvit skrämd från vett, duktig karl annars oppe i lappfjällen», sade Mattes.

»Det fanns int sånt folk där, som skrämde lifve ur en», puttrade Månke.

»Den här gången va de mest gjort me mej. De är int nå behändigt te tro de en ska bli ihjälbiten af hunn och sen brännas opp inni magen af brännvin, som de ryker åf.»

»God lilldräng, som är rädd för farlig elddryck. Fattig lapp dricka elddryck, och det blir slut på lappen.»

Mattes hade med ens fått en sorgmodig uppsyn, men fick snart igen sitt glada, jämna lapphumör.

»Stor lycka nu, att renoxen gifva sig ut ur hjorden på morgon, vara sint och ränna efter den i snövatten hela dagen. Nöjd nu åt flyende ren. Nerlja nog också nöjd att stanna. Ge föda nu till er alla.»

Lappen tog ur »lappskåpet» (den, ofvan skärpet vida kolten) en bit renost och hårdt bröd, som Nerlja, sonen

hans, så väl som de andra, hungrigt togo åt sig.

»Int långt borta från hjorden nu. Renoxe nog redan där. I natt få svenskbarn bli smålappar i kåta hos gammal lapp.»

»Gulla er Mattes, låt oss gå», ifrade Maglena och drog Mattes i koltärmen. »Jag hör en gråhund ofvanom nipan, han gnäll och leta spår. Jag hör pojkar hojta å.»

Maglena fick Mattes med ner åt isen.

Lill'Nerlja såg på huru Ante styrde om på kälken. Han tänkte att svenskfolk hade det besvärligt när de skulle vandra. Ingen akja där man kunde snöra fast hvad en ville ha med, och ingen ren att dra öfver milsvidderna.

Värst af allt med så tung klädesrustning, helst för fötterna.

Ante och Månke hade ju storfolkskängor, sura och blöta, stoppade med hö. Deras långbyxor med lappar och ref och deras långärmade tröjor utan midjebälte voro leda, obekväma plagg. Aldrig skulle en lapp velat eller kunnat komma fram i slik dräkt.

Lill'Nerlja han spratt och han hoppade, smidig som en skogsmård i sin korta renskinnskolt med de bensnäfva byxorna fastsnurrade vid smalbenet medelst granna band med tofsar, och på fötterna de fjäderlätta skinnpjäxorna.

Den blå toppmössan med gröna randen satt lätt som ett intet på hufvudet. Lappgossen lade skidor och staf på kälken och tog tag i repet för att hjälpa Ante att draga.

Mattes hade rådt dem att låta lasten bli kvar där. Han skulle hjälpa dem öfver uppstopet.

Lappen hade mycket roligt åt deras frimodiga tilltag att ta geten med på långvandring. En get var mest så lättfödd och lättskött som en ren.

Hon kom springande ut ur småskogen, Gullspira, när Maglena kallade på henne, mätt och förnöjd.

Maglena höll på att plumsa i för hon kunde inte låta bli att titta sig tillbaka åt det håll från hvilket hon tydligt hörde hundgläfs och hojtande. När de nu voro midt ute på breda älfven, så kunde hon se byn, som de kommit förbi och där ofvanför åkrarna med bara fläckar, nipsluttningar och dikeskanter. Hon kunde se den mörka täta skogen, där deras gröna stuga fanns.

Och, hon gömde sig rysande bakom Mattes. – Där, just där nipvägen öppnade sig ner emot älfven såg hon huru en grå hund gnällande och småtjutande pilade iväg utför. Oppe, ytterst på nipslätten syntes två grofva karlar och tre pojkar samt en stinta. Som snåla vargar jagade de, lystna efter byte.

Maglena tog fastare tag i mudden (kolten) på Mattes. Månke höll nog lika stadigt grepp i den han med.

TJUGUFEMTE KAPITLET.
LAPPKÅTA OCH RENSKJUTS.

Längst framme, där vägen drog upp genom den redan på norrsidan snöfria nipan syntes som en skog af grå, torra grenar. En skog, som sakta rörde sig framåt.

Lapp-Mattes gaf till en ljudande jojkning, ett underligt, genomträngande skrän liksom från strupen och

gommen i förening. Den, som inte hade hört sådant ljud förr skulle ha kunnat tro Mattes i en hast fått för mycket till bästa och jollrade fram låtar och ord utan mening.

Men Frostmofjällsbarnen kände väl så pass mycket till lapparnas seder, det de förstodo att Mattes nu, i en sång, som han hittade på för tillfället hälsade på gumma, barn och renvaktare, och att han berättade händelsen med barnen, så att de i kåtan visste om deras öde långt innan dessa hunno fram till renhjorden.

»Renoxe lupit undan hela dagen», jojkade Mattes. »Finna små svenskbarn invid fruset vatten, rädda för lapp, tycka om då de känna Mattes från Björnfjället. Lappföda skola de dela, ligga i lappens kåta. Öfvergifna äro de, ingen far, ingen mor.»

Lill'Nerlja slängde sig i skidorna så fort han fick skogen af renhorn i sikte. Han rände pilsnabbt som en jagad sjöfågel bort öfver isen.

De som kommo efter hörde snart vallhundarnas gläfs, där de flögo rundt den till mer än tusen renar uppgående hjorden för att få den samlad till natten.

Lapparna skulle slå upp tält på nipan hitom den stora by barnen varsnat från andra stranden. Det var ett styft arbete för hundar och lappar att få de ibland rätt bångstyriga djuren opp genom det trånga passet från älfven och öfver till mon.

Mattes skidade iväg för att hjälpa till.

Månke, Maglena, ja till och med Ante gingo som i sömn och släpade fötterna efter sig.

De kvicknade knappast till vid att ett års lille Mattes mötte dem ute i vägen, tultande i snömådden, så helt naken som han blef född.

Sigri, hans lilla syster, hade all möda att fånga in honom och få honom med till tältet.

Lappmor, Cecilia, var mera säker i vändningarna. Hon tog den sprattlande pojken, stoppade ner honom i klubben (lång vagga af skinn, som kan bäras på ryggen) i den fina renhårsbädden där, och snörde fast det mjuka skinnhöljet om hans, af lif och odygd sprittande lilla kropp.

Modern hängde klubben vid remmar, öfver en troa (smal trädstam) fastgjord i tälttaket. Sigri vippade på klubben och sjöng lapparnas vilda döfvande vaggsång för Mattes, som tystnade och lyssnade och somnade.

Stackars trötta små vandringsbarn kastade sig ner på renhudarna hvilka lågo som en matta rundt elden i kåtans midt. De väcktes opp för att få i sig det starka kaffet, som bjöds dem.

Intet kaffe, ingenting i världen kunde få opp ögonen på Månke.

Men det var märkvärdigt så vakna Ante och Maglena blefvo af den kaffetåren. De kände med ens hungern, och huru obegripligt godt renköttet smakade, som de fingo på kornbrödkaka. Till och med den svarta, starka soppan af renblod tycktes dem välsmakande. Renmjölk, som bjöds dem ur fint snidad skålla (skuren ur helt trästycke) kunde de dock med tack afstå ifrån. Stark och besk var den också för den som ej var vand vid den. Getmjölken smakade i deras tycke bra mycket bättre.

Gullspira, hvilkens rika mjölkförråd bjudits lapphushållet, klef nätt öfver hudarna och lade sig bekvämt till rätta vid yttersta tälthuden. Månke sof alltjämt som en pojke af sten. Det var ändå ett det värsta oväsen utanför tältet. Lapparna skreko och hojtade när de kastade lasso öfver hornen på renkor, som skulle mjölkas.

Korna spjärnade emot med alla fyra klöfvarna i snösörja och bara tufvor. Men drogos fram och höllos stilla

af lappar medan stintorna mjölkade i de små skollorna.

Renkor och kalfvar stirrade undrande på främlingarna, Ante och Maglena, hvilka hand i hand med Sigri gingo ute midt i den väldiga hjorden.

Lappbarnen gingo trygga ibland rentjurar, som stredo och bökade emot hvarandra med till sist sammantrasslade korn, och lassolinorna, som flögo om öronen på dem.

Lapphundarna, alltid vaksamma, kunde plötsligt få se någon ren, som obemärkt ville ge sig ut till bättre bete. De pilade iväg efter, rätt genom hjorden så man fick se till att stå på benen om man kom i vägen för dem.

Det underliga, mjuka, men ändå vilda språket, ljöd öfverallt. Lapparna pratade, de pekade med häftiga rörelser ut åt hjorden, skreko för att göra sig hörda. Renoxar skulle fångas in och tämjas till dragoxar. Små kalfvar på rangliga ben, måste ses till, djur gallras ut till slakt.

Kvinnorna talade smekande, halfsjungande med korna, som de mjölkade. De satte sig ner på huk med någon ung liten silkesmjuk kalf i knäet. De kelade och smekte medan renkon, modern, stod bredvid och såg på med ömhet i de stora fuktsvarta ögonen.

Ante och Maglena blefvo som yra i hufvudet. De togos med af lifvet, af den lustiga låten, af den liksom muntra brådskan.

Röken steg svart och fet opp ur tältöppningen. Småpojkarna, som sprungit, hojtat och kullrat i snön och bartufvorna, puffad af ren och hund och folk, började dra’ sig in till föda och hvila.

Skogen af horn glesnade. Det ena grenparet efter det andra sjönk ner i den stående hjorden.

Flere och flere döko ner. Snart hvilade hela renhjorden för natten.

Lapphundarna, som fått mat inne i tältet sofvo där i värmen, som lapphundar pläga sofva, med ögonen slutna, men öronen på spänn, efter minsta varsel af vargen.

Mattes kom in i tältet med storsöner och dräng i följe. Mat och kaffe hade Cecilia i beredskap åt dem. Kvinnfolken, af släkt och renpigor, följde snart efter, hungriga och trötta. Men inte värre än att de höllo vid makt ett lustigt glam inne i tältet.

Karlarna rökte ur korta kritpipor. De äldre kvinnorna likaså. De drucko svart, starkt kaffe och talade om äfventyrshistorier. Om gammelvargen, som ingen kunde fälla, som var förtrollad och som därför hvarken spjut eller krut ännu bitit på.

Och de talade hviskande om hvad Mattes »sett», när han stod på offerstenshöjden på midsommarnatten. Allt hvad som skulle öfvergå landet under året hade han sett, och han kunde varsla om fred, örlig eller pestilentia, godt år eller oår. Dödsmannens framfart hade han följt i syne. Mattes kunde säga, om han *»ville»* det, huruvida dödsmannen under året skulle ta’ mest af gammalt eller af ungt folk.

Allt sådant prat på lappska öfversatte Sigri för Ante och Maglena. Hon satte nog till lite af eget påfund också och lagade att allt blef lite huskigare att höra på.

Här, bland lapparna hördes intet tal om vittror och elfvor. Men om troll och »förgjordt» svenskfolk, som måste lyda och följa lappen då de förr varit sturska emot honom –, och om trolltrummor och »offer» och farligheter oppe i ödsliga fjällvidderna, med »dödsmän», som skreko och jämrade ute på myrorna långa nätter igenom.

Underligt att en människa kan bli sömnig under sådant hemskt tal.

Men de som blefvo det ändå det var Ante och Maglena. Blöta skodon och yttre hölje hade de svängt af sig, och nu kullrade de ihop sig på renhuden bredvid Sigri och lilla Lisa.

Ute sof renhjorden. Tusental af lif, och dock ljudlös stillhet. Öfver det hela strålade vårnattens mildt leende stjärnhimmel, strålade öfver fattiga lappens tält, såsom den natten förut lyst öfver vandringsbarns gröna stuga i skogen.

———

TJUGUFEMTE KAPITLET.
ÅTER PÅ EGEN HAND.

Både dagar och veckor hade gått sedan den förmiddag tidigt på våren då Frostmofjällsbarnen skildes från deras gamla vänner Mattis Klipp-lapparna.

Både Ante, Maglena och Månke hade innan dess fått vara med om att kasta lasso, mjölka, packa ner tält samt husgeråd och mat, i rader af akkjor, som stodo och väntade.

Ante han hade fått sig en renskjuts, som var rolig men höll på att bli farlig. Han fick nämligen tillåtelse att sätta sig opp i en akkja. En, ändå för from ansedd renoxe spändes i linan. Mattis själf lämnade tömmen af renskinn i Antes hand. Och nu blef han undervisad om huru han skulle sköta körrenen och använda tömmen, med kast till höger eller vänster om renens horn allteftersom man ville fram i nämnda riktningar där bästa snön fanns. Han blef äfven lärd huru han skulle gå tillväga om renen, mot förmodan, skulle bli bångstyrig.

Så Ante han hade flugit iväg på skarsnön in mellan höga furustammar, hvilka lyste guldvioletta emot morgonsolen, som just trängde in genom skogen.

»Hoj hej.» – Lustigt! Grannare fart höll väl inte örnen, som for så högt upp öfver skogarna.

Ante blef så lätt i hågen. Han tyckte att han flög som örnen, att han gled genom skogen pilsnabbt, som laxen genom klara vatten, att han som tämmingen (unghäst) for milsträckor fram. Renen visste att bana sig väg mellan stammarna där aldrig väg funnits.

Men så ville den, ute på en svedja, göra vändning tillbaka, hvilket tilltag Ante på det bestämdaste motsatte sig med ryck i tömmen och manande rop.

»Ho ho du, iväg bara.»

Ante slängde körremmen höger om hornet och vänster om hornet, drog och slet. En så rolig skjuts hade han aldrig varit med om.

»Vill du ge dig i väg, klöfnisse», hojtade Ante och använde öfvermodigt okvädingsord till fjällens renoxe, han, som blott var en skogarnas, nipornas svenskpojke!

Så renoxen vardt sint.

Blixtsnabbt, oförmodadt vände den sig om mot akkjan, med horn och framben till anfall emot pojkstrykern, som kallat honom »klöfnisse».

Och nu var det väl att Ante lagt på minnet lärdomen han fått när det rörde bångstyriga renar, och att han af vana och behof blifvit beslutsam och snabb i vändningarna.

Ante grep till det räddningsmedel, som Mattis lärt honom. Han gled ner ur akkjan och svängde den raskt öfver sig som ett skyddstak.

Därunder låg han sedan, en farligt lång tid tycktes det honom, och hörde huru renoxen trummade på akkjan med sina hårda hvassa »nisseklöfvar.»

Mer än missnöjd var renen öfver att icke, trots sina verkligt trötsamma bemödanden, kunna nå pojken, som ryckt så ovårdigt i remmen, skrikit »ho, ho, du» och kallat honom klöfnisse, och, som nu låg där under träbotten utom taghåll för renoxen. Denne måste ju spara på framben och klöfvar, som skulle få arbeta nog ändå under dagen med att skrapa sönder skarsnön för att därunder få den begärliga föda af renmossa, som renen lefver af.

Ante tittade ut från öppningen under akkjan, som han höjde med ryggen.

Hoppsan, stod det så till, att renen helt fräckt vändt i dragställning färdig att ge sig tillbaka till lägret!

Åter gällde det att vara snabb i vändningarna. Klöfnisse ämnade tydligen ge sig iväg med akkjan utan hänsyn till om svenskpojken fans i den eller ej.

Ante hann knappt sno akkjan rätt, och hufvudstupa kullra sig ner i den förrän det mycket riktigt bar iväg tillbaka mot tältet och hjorden.

Han hade, stolt och med ögon lysande af fröjd, nu när han glömt nederlaget under akkjan, kommit åter till lägret och där skördat bifall och beundran af lapparna.

En beundran som han emottagit med förvånande anspråkslöshet. Ingen mer än han själf visste om huru pass harig han känt sig den där stunden under akkjan med de hvassa, trummande renklöfvarna öfver sig.

När Maglena och Månke äfven ville göra sig bemärkta och söka vinna lapparnas bifall genom en lustfärd i akkja, mötte dock detta Antes bestämda motstånd. Han påstod rent ut att det var farligt för småen.

Som om det vore någon konst att åka i akkja! Sitta i och hålla remmen. Kusen till stort!

Månke hade funnit sig storväl med lappar och renar. Han hade lekt med lille Matti, som på morgonen fått krypa ur klubben och med de mjuka renhåren kvarsittande om den svettiga lilla kroppen sett ut som ett ludet trollbarn.

Månke var så nöjd hos lapparna så han just tyckte att det skulle vara behändigare till att fara hem igen med dem än att gno kring vägarna och ränna sig fördärfvad på isen för att komma undan elakgårdsfolk och hundar.

Han tillstod öppet, att de int' va' någe annat som hindra honom att vända åter, än att bå far och mor var borta ur stugan. »För sir du, Ante», hade Månke försäkrat och slagit den ena handen i den andra, »för sir du, vore dom bara där, så vände jag för min del och åkte hem igen i akkja efter renoxe hela vägen till Frostmofjället, så mycke du vet de.»

Månke hade gått ifrån Ante, öfverlägsen med händerna i byxsömmarna, stolt i hågen att kunna afstå från så ståtlig hemskjuts för ett så obetydligt hinder som att far och mor fattades i hans lill'grå stuga.

Det hade varit så bedröfligt ledt när vandringsbarnen och Lapparna, hvilka så nyss träffats, drogo åt hvar sitt håll. Barnen åt söder och österled, till välbärgadt folk i bördiga trakter.

De förenämde, lapparna i bråd färd mot norr, mot det stora ljuset, mot höga fjällstup, mot vida klipphällar,

hvilka stodo hvita af renbetesmossa.

Långt borta, när de åter ensamma närmade sig den stora byn hörde de Lapp-Mattis afskedsjojkande:

»Bort draga vandringsbarn, bort att mycket få se och lära ur bokens svarta ord.

Fattig Lapp intet veta, icke kunna tyda svarta ord. Fattig lapp draga till fjälls, lära förstå ord af stor Far, lära hvar örten gror, som botar sjuk man, lära finna väg till gråbens läger, lära tyda stjärnas gång, tyda järtecken.

Fattig Lapp har god Fader opp öfver fjället, gå dit på snabb fot, sjunga kväde om vandringsbarn, som fröjdat lapp i kåta. Vandringsbarn gått i mörkvägen, men ljus står öfver dem. Vandringsbarn också ha god stor Far.»

Barnen hade stått lyssnande stilla tills inte ett ljud längre hördes från den jokande lappen.

TJUGUSJÄTTE KAPITLET.
»BRUDEN.»

Barnen drogo sålunda åter iväg utåt storbygden. De kommo in i gårdar där ordning och trefnad rådde, arbetet gick med lif och lust och nyväfda lärftstycken blektes i solen, där de lågo utpinnade på backsluttningarna invid gårdarna.

De hunno äfven ibland till ställen och gårdar, storståtliga nog till det yttre, men där superi och lättja gjort sinnena hårda och ögon och tungor hvassa som knifvar.

Det var just efter en i fruktan och förödmjukelse tillbringad natt på ett sådant ställe som de kommo in i en ny främmande socken. De hvita forsar, hvilkas dån som af ett evigt åskmuller, alltid ljudit dem i öronen där de följt landsvägen fram utefter ådalarna, hördes ej mer.

De hade kommit ner till bygden, där sjöfarten tog vid och där storälfven flöt segelbar bred och stilla. Rastlöst lif rådde här öfverallt och förde med sig det gula timmer, som tillvaratogs vid de stora sågverken. Älfven låg öppen och isfri. Skepp från eget och främmande land lågo ankrade ute i lugnvattnet, omgifna af pråmar, fyllda af nysågade plank. Det var sommartid med ljus i luften natt och dag, ljus i sinnena. Arbetet vid sågarna och i skeppen gick med sjungande fart.

Vandringsbarnen gingo genom brädgårdar, högre än hus, där det luktade friskt af rått trä. De stannade invid en rad af hvitstammiga björkar, hvilka på ömse sidor kantade vägen opp till en fin hvit storherrgård.

En liten ångbåt med svensk flagga i aktern stannade vid bryggan bortom brädgården. Ett sällskap fint folk kom skrattande och pratande opp emot den björkkantade vägen, som ledde till den fina herrgården.

Maglena drog sig förskräckt undan med Gullspira. Bröderna följde. Det var godt om gömställen bakom brädstaplarna.

Maglena insåg att de själfva inte nu genast fullt synliga, kunde gå densamma vägen fram, som så fint folk gått, så hon vände in till en liten gård, som såg behändig ut. Den hade små fönster, som skrattade med ögonen under ett rödt tegeltak, alldeles som hos jägmästarens, fast den här gården var mindre, ljus och gul i färgen.

Ett grönt staket gick rundt om gården, som var stor, med kryddgårdsland och vildängs-gräsplaner, där hvita väfvar lågo på bleke.

Buskar och småträd, fast med riktiga stammar funnos också där inne. Barnen visste så mycket nu som, att det var träd, som det skulle växa fram äpplen på; och fastän de aldrig hvarken sett eller smakat äpplen så tyckte de att det var högtidligt att se såna träd, som funnits i självfva paradiset.

Blommor och rosor af många slag funnos där dessutom. Så Ante fann för godt att sätta tråljen (ring af björkvidje) om nosen på Gullspira innan de gingo med henne genom den vackra hvita grinden.

Från kryddgårdslandet på södra sidan af huset reste sig en ung kvinna opp. Hon höll på med att rensa bort ogräs.

Med den höjda armen gjorde hon solbåga i det hon tog den rätt ovanliga gruppen af inträdande i betraktande.

Hennes unga, vackra anlete fick ett vekt, medlidsamt uttryck. Hennes stämma ljöd sorgset bekymrad.

»Sannfärdligen är inte de här barnen från nödårstrakten, kanske från storfjälle – där de haft de värst.»

»Stackare hvad ni då haft långt att gå och mycke att härda ut med. Käre kom in.»

Hon steg ner ur landet och skyndade in emot huset.

»De ä *bruden* – Ante, Månke, – pojkar. – De ä *bruden,»* hviskade Maglena, utom sig af ifver och glädje.

»Tok», puttrade Månke, som var hungrig. »Har du nån'sin sett nå'n brud ligge och ränse i kryddgålsland. Nog är allting åtabak (bakvändt) här nere i lande – men så bort ur allt vett är de då inte.»

»De är hon ändå, ni mått väl si de. De är den granna, fina bruden», hviskade Maglena. Mer än någonsin blyg och häpen, men ändå förtjust smög hon sig bakom bröderna, hvilka skämdes för hennes dumma påhitt och just ville gömma undan henne,

De kommo in i ett stort soligt rum där det var så fint som om man kommit in i helgdagskammaren i en bröllopsgård – om där inte funnits vanlig spis och så en splitter ny väfstol framför midtelfönstret, med bomullsväf uti.

»Bruden», som Maglena talat om stod vid en hvitmålad skänk och plockade ifrigt fram mat.

Månke gaf sig till att storglo på henne oppe i hufvudet.

Int kunde de väl vara en brudkrona de där, som stod så högt opp under hufvudklädet af rödprickig linong.

De var mer troligt bara hårflätor, som sutto snodda om hufvudet och vore fästade med kam.

Månke lät sina ögon gå nedåt ungmors gestalt för att upptäcka något annat, mera påtagligt brudmärke.

»Putta (pytt)! Bomullströja och hemväfd blårutig kjol.»

Just nu vände hon sig om, »bruden» skulle vara. Hon mötte Månkes grubblande, skarpt forskande blick. Han såg lustig ut, som en liten klok björnunge, med hufvudet på sned och de blå ögonen begrundande fästa på henne.

»Hvad kan en så'n här liten karl tänka på då han ser så undersam ut? frågade hon och gick leende fram till barnen där de stodo vid dörren.

»Maglena säg», började Månke.

»Tig då Månke», varnade Ante och nöp brodern i armen rätt kännbart. Det var den signal till försiktighet i tal, och vett i åtbörder och sån't som var passande här i landet, som Månke var alltför väl bekant med för att inte förstå att rätta sig efter.

»Hvad är det hon säg nu då, Maglena?» frågade ungmor i det hon drog Månke med sig fram till bordet.

»Den där lill'stintan ser mig annars inte ut för att vilja säga annat än hvad rätt och godt är», tillade hon vänligt.

Maglena stod röd som en ros med ögonen nedslagna. Hon ville gråta, så ängslig och skamsen kände hon sig.

Månke vågade förstås inte mer öppna munnen – en sådan farlig respekt som han hade för Antes nyp.

»Ja men barn, nu måtte ni tala om hva Maglena säg». Ante steg fram röd om öronen äfven han.

»Maglena säg jämt så mycke som är tokigt å som hon hitta på fast det int är nå ondt me de. Nu så säg hon att ungmor är – en brud.»

»Nää du, Ante, de sa' ja inte.» Maglena vardt sint öfver broderns sätt att misstyda hennes ord, och så föll den svåra blygheten ifrån henne.

»Jag sa' jag, att matmor *va' bruden*.»

»Ja hör på – nu säg du ju de igen.» Ante såg strängt förmanande och varnande på systern.

»Var bruden oppe i elakgårdsbyn, ja!»

Maglena slog opp sina nu tårfyllda, strålande blå ögon emot matmora – med vädjande uttryck.

Ungmor i stugan gaf till ett utrop.

»Men barn – sannerligen är de inte ni som kom som vandringsbarn till bröllopsgården när jag gifte mig, och förde lycka med er.»

»Ja, och de är ju de jag sir och vet och säg», fnyste Maglena förtrytsamt, »och jag fick dansa me bruden och fick tolf skilling.»

»Jämmerligen heller så roligt de va' till att få si nån' från fjälltrakten. Jag längtar så farligt dit ibland, hälst nu på sommarn. Förr bruka jag ju stå för kräken i fäbodarna våra, den här tiden.»

Ungmor log och pratade förtroligt med barnen medan hon dukade fram mat åt dem och letade efter några klädesplagg att få ordna till åt dem.

Hon skrattade belåten när hon tänkte på, att barn kunde hitta på något så innande behändigt som att ta en get med i följe när de gåfvo sig ut på vandring.

Gullspira, som med trålj om nosen låg ute på trappan som en hund, måtte hon se och prata med.

Getter var hvad hon förstod sig på och gärna velat äga. Men här nere vid värket fanns icke en, som ägde eller numera förstod sig på huru mycken nytta och trefnad man kunde ha af sådana djur om man skötte dem rätt.

»Det skulle kunna hitta på att hända det vi få skaffa oss en get ändå, nu, när gubben min få si och höra talas om den här och hur märkvärdig hon är», log Kristina.

Hon var så glad unga matmor Kristina, att hon tog Maglena vid händerna och dansade om med henne. Lill'stintan måste ju åter en gång få dansa med »bruden.»

»Här är vännen den bästa», sjöng hon. Maglena var modig nog att stämma in med.

De stannade midt i dansen.

Husbonden, den unge sågställaren kom in.

Han blef stående vid dörren som förstenad, när han såg hustrun midt på dagen flänga omkring med en barnunge, som därtill var i nödårs- och tiggardräkt,

»Hva' i fridens dagar, Kristina. Har du blifvit tokig?»

»Inte, gosse!» skrattade Kristina röd och upplifvad af dansen. Men ser du, jag har storfrämmande från fjälle, så vi måtte ha roligt i lag med hvarandra.»

»Nu ska vi följas åt ut i kryddgår'n och dricka kaffe där», fortfor hon.

Kristina tog kaffekokaren, sedan hon delat ut det öfriga kaffegrejet till barnen att bära. Och så tågade de ut till gungbrädan, som stod under den blommande rönnen nära stugknuten och de två små kryddgårdslanden.

Mannen drack kaffe och doppade hembakadt bröd. Hustrun gjorde honom sällskap häruti, där hon frisk och lycklig satt invid honom och halfhögt språkade om barnen.

»Ja tänk på hva' såna småstackare ha fått slita ondt», sade mannen. Han såg begrundande på barnens urväxta eller af stort folk aflagda, skänkta kläder.

»De går int att tala om de», ifrade hustrun, »utan bå' far och mor, och såna eländesår, som de fått vara med om. Så här få dom hålla på nu, och gå från dörr till dörr antingen folk tar emot dom eller kör ut dom.»

»Jag lid' inte att höra på de en gång. Värst har de väl varit för den där lillkläppen. Så'na små ben som han har att stega fram på. Men duktig är han att ta upp ogräs, så nog syns de bli karl af honom ändå med tiden.»

Husbonden såg småskrattande af belåtenhet på huru Månke, som låg på fyra fötter i kryddgårdslandet ryckte opp molle och sarf från roflandet och kastade ut ogräset i en hög på gången.

»Få jag ta de här till Gullspira», frågade Månke. Han stod svettig, med lerstrukna »aftorkade» kinder ute på gräsgången framför högen med ännu friskt, grönt ogräs.

»Har du hört på slik liten en, du, Kristina?»

»Ja han är märkelig pojken, fastän dom bli' nog ofta så där tilltagsna små 'en oppe i fjällen, där dom ha de fattigt. Men nu ska dom ha kaffe och doppa till så mycket dom orkar, de ska då bli säkert.»

»Ge ogräset till geten du, gosse», sade husbonden till Månke. »Men tror du hon ät sån't där skräp», återtog han när Månke kom tillbaka med Gullspira, som fick »löfte» om gräshögen, och befriad från tråljen började nafsa i sig ur den.

»Gullspira tar tillgoa me hva' hon får», försäkrade Månke. »En så'n get ska' en aldrig ha sett», tillfogade han med den talförhet, som utmärkte honom när det gällde Gullspira och han, som nu, var utom »taghåll» för Ante.

»Jaså hon är så märkvärdig?»

»Gullspira! Jaa nog är hon de! Hon har vett som tolf. Hon ät, antingen hon tycke om de eller int – de värsta rat (skräp) om hon int får någe villre (bättre) bara för hon ska få mycke mjölk i jufvre, åt oss.»

Månke stod tyst och grundade öfver Gullspiras vidare förträffligheter. Han fortfor: »Om hon si att vi är trött och hungrig så kom hon till oss och säg, mää –, säg hon – »ta tå mäj», mena hon, och när vi hadde småstinterna så kunde hon säga åt Anna-Lisa så där, mångande gånger på dan.»

»Och alltid hade hon mjölk att ge?»

»Förjämnan, de var en sak de –. Och så gno hon oss så här me nosen. Hehehe, säg hon då. Hon ska just som skratta då, så vi ska bli fänje (glad) och int gå å ampes i ovetenhet. Akt dej Gullspira», skrek Månke till midt i sin hänförda beskrifning. »Gå int på lande för då kom jag med tråljen.»

»Att du näns sätta på henne tocken pinoredskap», sade husbonden litet gäckande.

»En kan nog så tycka», muttrade Månke. Han spottade, och stirrade framför sig. »Men hon tar sej int illa åf de Gullspira. Hon vill int ha de nå' bättre hon, än vi.»

»Har ni trålj om nosen då?»

»Nää men. Ja hur va' de nu igen, Ante?»

Rådlös och förvirrad vände sig Månke till brodern, som i yttersta flit efter kaffedrickandet satt nedböjd i landet och rensade, nu så långt kommen intill gungbrädan, att han hörde på hvad de två, husbonden och Månke pratade om.

Han såg upp till husbonden, som gick fram till landet.

»De kom bara för mig när jag fann på te sätta trålj på Gullspira, för att hon int skulle gnaga och förstöra småträn och gräse vid gårdarna, att hon int skulle lida mer åf de hon än vi.»

»Det hörs på dig också som om du ginge med trålj om nosen?»

Sågställaren tittade just undersam på gossen, som rest sig upp ur landet och med allvarsam uppsyn stod framför honom.

»Int ha vi precis trålj, som syns utanpå», invände Ante förlägen och rodnande. »Men jag tänkte att de är int värre för Gullspira te gå mellan åkrar och rofland med trålj om nosen och ingenting få i sig än för – för så'na, som gå ute och kom in där de fins mat, och kanske ingenting få.»

Den äldre, mannen fick en begrundande, allvarsam uppsyn i stället för den lite gäckande min hvarmed han först åhört gossens ord.

Ante var rädd att sågställaren vardt sint öfver det han sagt, och att det kunde höras som om han sjelf ville klaga, så han fortfor med så hurtig stämma han fömådde åstadkomma.

»Si int är de någe farligt te gå me så'n trålj för den, som är lite vuxen och har förstånd och kan tåla sig tills en får, för alltid får en någe ändå till sist.»

»Ja nåkt (uselt) vore det väl annars beställt i världen», anmärkte husbonden strängt.

»De' är bara för dom som är små», fortfor Ante, »för så'na som lill'Månke här, som de kan vara ledt. Och de tror jag förvisst, att de' är värre för han te si och få låta bli maten om han ock ingen trålj har än för Gullspira, som alltid själf kan nåppe (plocka) åt sej någe från dikesrenar och småbuskar.»

»Så'n trålj, som du där talar om borde vi ha lite hvar. Vi borde sätta trålj på oss när vi ska förbi krogen och när tobaken slår oss så skarpt i näsan så vi tycker att vi int kan lefva utan den.»

»Ja men så'n trålj har du haft till hands ända från ungdomen, du», sade Kristina, som rustat undan kaffedoningarna och nu kom till. Hon lade smeksamt sitt hufvud mot mannens friska, bruna kind.

»Och därför fick jag dig – hemmanspiga (enda barnet i bondhemman) och grannaste stintan i Nolens socken, fast jag inget hemman hade och var utsocknes.»

Mannen drog hjärteförnöjd den unga hustrun ner till sig på knäet.

»De blir så stort inom mig när jag tänk på de, rakt som om jag ägde hela världen.»

»Och nu», fortfor han och rätade opp sig som om han vetat lyfta en duktig börda, »nu känner jag mig just mäktig att ta den här lill'karlen för arf och ägo, för jag lider inte att tänka de han skall komma in i storfingårdarna med trålj om nosen.»

»Gosse, hva' du gör mig fäjen (glad). Jag har gått i samma tankar.» Kristina slog armen om halsen på mannen och gaf honom en hjärtevarm kyss.

»Tänk», fortfor han, »att det kom för mig, som jag fick si den gossen att han skulle kunna bli kär för mig, och att de' vore synd te låta'n ge sig ut på vandringsstråten igen.»

»Ja, jag tyckte om den där lill'karlen strax, jag å.»

»Å nog räcker maten till, och utrymme ha vi nog af.»

»Så mycket har jag sparat in genom tråljen jag haft på näsan och halsen när jag gått förbi krogen och andra usla ställen, att jag ser mig god för att ta mig an en liten en, som hvarken har far eller mor.»

Den unge sågställaren reste sig upp. Stolt och grann såg han ut, viljestark, smidig och kraftfull – så nog syntes det att tråljen varit god för honom att ha.

»Bästa banken att sätta in besparingar i är nog att ta sig an' sådana där småkarlar med godt gry i sig, och jag är då viss på att patron oppe i herrgården inte tänker annat om de han häller.»

TJUGUSJUNDE KAPITLET.
ILLA UTE, I VAL OCH KVAL.

Månke pratade med Gullspira och nappade gräs till henne, när han helt oväntadt blef framkallad till det unga paret, som satt där på gungbrädan.

När han tillfrågades om han hade lust att stanna kvar här i gården, och det för alltid, svarade han först säfligt, att han för sin del inte hade något häremot. Inte kände han sig precis glad öfver förslaget heller, bara just som undersam och lite uppnervänd på invärtes.

Så han sköt upp axlarna, satte händerna i »fickorna» stirrade ut framför sig och stod där och teg.

Det var nog lite snopet för ungfolket, som ville ta »tråljen» af honom och väl trodde att han skulle bå' skrika och skratta i fröjd öfver att vara fri den.

Och så stod han och bara teg och såg betänksam ut.

»Men gosse, vill du int bli stannande», frågade Kristina förundrad och rent af missnöjd.

Ängslig och förlägen vände sig Månke mot smålanden, där syskonen åter rensade ogräs. Och med ens visste han huru han ville ha det.

Tjenligt (rätt) åt Ante och Maglena, om han drog sig undan dom. Dom skulle få nypa och mässingkamma och såptvätta lagom härefter!

Så Månke han vände sig emot ungfolket med ett lyckligt, inmarigt leende och sade att han för sin del tyckte att de skulle bli storbra att få bli stannande i den här gården.

Gullspira höll han med sig för att hon icke, lössläppt, skulle skada ungträd och kryddgårdsland.

Plösligt blef Månke åter betänksam. Han såg ner på geten med ett undrande, förskrämdt uttryck i ögonen.

»De fall' mej för», stammade Månke, som blef blodröd och började skälfva på rösten.

»Det fall' mej för att jag mest hågas te gå härifrån ändå.»

»Men gosse' sade Kristina och såg honom mildt och fast in i ögonen. Kom ihåg att du aldrig mer behöfver svälta eller gå kring vägarna trött och slut. En snygg bädd får du med lakan och örngottskudde och fäll, och så får du riktiga kläder, som jag ska' väfva och som bli sydda åt dig.»

Månke lyssnade belåten till beskrifningen. Han förstod mer än väl hvad sådana förmåner, som där nämndes upp för honom, hade att betyda.

Inte tyckte han att de var någe behändigt att gå och gå, och att svälta och vara rädd för folk och hundar och norrsken, och spöken på isen, och vara otröjen för kvinnfolk, som hängt sig i gamm'lador, eller att gå tiggarklädd, och dra näsan ur led genom trånga småskjortor, som ändå var så starka att man inte kunde slita sönder dem och på så sätt lättare få dem på.

Nej, behändigt var det inte. De var värre, mycket värre än att bli tuktonypt af Ante och såpvattenskammad af Maglena.

Månke stod åter stirrande och betänkte sig.

Gullspira tätt där bredvid honom, idisslade med fridsamt, belåtet slutna ögon.

Hon öppnade dem knappast när hon mildt stötte till Månke med nosen. Hon ville bli kliad mellan hornen!

Men Månke tog det för att hon sade »tokbruse (gumse) tänk du att vi ska skiljas åt. När jag har trålj, så kan väl du lida te ha'n å. De är bättre för oss bägge de än te skiljs åt.»

»Gullspira här hörs int kunna undvara mej», sade Månke bekymrad. Han glodde med runda ögon ner i backen och skrapade i sanden med näfverskon så att den bara vristen ofvanför syntes blåröd.

»Geten», upprepade sågställaren förbluffad. »Inte må du tro hon frågar efter hvem hon är hos, hon går nog lika gärna med syskonen dina utan dig, som när du är med.»

»Om da'n kanske», medgaf Månke. »Men om natta när de är mörkt, på vintern när de är kallt, och nu å' för den delen, är hon van de jag ligg me hufve på na, när vi ligg ute på loft och i lider och så. Hon skulle nog sörje mej ordentligt.»

»Hon tänk int på dej, och minns dej int när hon gått ut från gården här. Du får följa mej till sågen, du, och si

på skeppen från Portugal och Holland. Och så ska du få dej en fin täljknif.»

»En täljknif», upprepade Månke. Hans ögon blefvo än rundare och större och han lossade det smekande greppet om getens nacke.

»Du ska få en lill'yxa också så du kan hjälpa mej att klyfva småved då ungmor ska till att koka god mat åt oss.»

»En *lill'yxa!*»

Det låg nästan jämmer i Månkes röst när han upprepade ordet.

»Och en liten räfsa ska jag göra dej. Den skall bli grönmålad och du ska få räfsa och hålla fint här på gården med den.»

Den unge mannen höjde buden. Det roade honom att se om en fattig pojkes kärlek till ett sån't uselt kräk som en get skulle vara så stark att han för den förmådde afstå från sådana förmåner, som nu bjödos honom.

»En grönmålad lill'räffsa å», snyftade Månke, ty striden inom honom var så svår att han gret och tårar droppade utför hans lilla röda trubbnäsa. Knappt att han rådde med rösten när han skulle till att tala.

»Och med den får du gå här i kryddgården och räfsa, när du har sofvit i sängen, och är mätt, och är klädd i blårandiga, nya kläder och har mössan på, som är ny med riktig skärm. Och täljknifven den bär du i slidan som fullgod karl.»

Månke stötte med ens och våldsamt Gullspira ifrån sig. Han nästan sparkade till henne.

»Vill du gå, getrat! Hva' ska du stå här och glo på mej för, och stingas (stånga), och seckle (drägla) me' snyta (nosen). Gå å he (häf) dej undan, hör du.»

Månke stampade foten, storsint så det fräste om honom. Röd var han, och tårarna runno fortfarande.

Ante och Maglena, som åter börjat längst bort i landet undrade hvad som stod på. Men de hade fått kaffe och ville nu rensa sängarna ut, så de kunde int gå fram då ingen kallade på dem.

Ante ängslades nog för hvad allt Månke skulle kunna prata. Men så tänkte han att så riktigt folk som de här inte skulle räkna så noga med hvad en så'n liten en gormade om.

»Oskar, du gör ondt åt gossen. Du sir väl hur han våndas», sade Kristina, som medlidsamt lade sig emellan.

»Godt och trofast slag är de i den där lille», fortfor hon, »och nu skulle de rent af känna på, (gå till hjärtat) för mej att släppa'n.»

Mannen nickade betänksam, seende ut framför sig.

»Du har ofta ordat om att du tycker de är tokigt att vi int ha getter här neråt», började han, långsamt och ovisst.

»Visst är de tokigt. Så'n nytta som man har af de kräken. Först och främst ost och messmör till sofvel. Sån'a varma vantar och vattenfria sockor, som man får när man blanda getraggen med ull och spinn till garn få en leta efter. Killingskinn är de finaste en kan få till fällar. Och hvem som hälst vet hur fint läder de bli af getskinn. Utom de är köttet af bå get och killing godt te äta. Så de är tokigt riktigt, te inte ha getter. Lättskötta är dom och renliga af sig så man måtte tycka om dom. En god get ger också mest så mycke mjölk som en kvigko eller en gammko och de går int fjärdedelen så mycket foder åt till en get.»

»Nu måtro att du fick språklådan igång», skrattade mannen.

»Jaa, och du kan tro att dom är kloka. Jag är viss på att geten där ser att gossen är sorgmodig och att han inte mente någe ondt med de att han bå skrek och sparka åt na’. För si så govänner dom är nu igen.»

Månke hade rådlös, sint, ängslig och »ånger» gett sig efter Gullspira, som bortstött sprungit en bit, men sen stannade förundrad och stirrade på Månke medan hon utstötte ett klagande och liksom förnärmadt bräkande.

Det var inte några vackra saker Gullspira sade till Månke. Det förstod han alltför väl. Månke hörde nog hvad hon bräkte om. Gullspira sade, att hon hade varit snäll emot honom, gett honom mat, värmt honom, gått som govän bredvid honom. Och nu fick hon en spark och dela ord utan att veta hvarför.

Ingen annan hörde att Gullspira bräkte fram allt det där. Men Månke han hörde det, och det var därför han gick tillbaks till henne, böjde sig ner med armarna om hennes hals och gång på gång sade:

»Bry dej int om hva jag sa i jåns, jag tokades bara. Är vi govänner nu då igen, lillpärla? Du gett (måste) förstå de jag ska följa dej förjämnan, granndocka. Jag får väl förr hålla på och gå kring vägarna då. Stor sak lill’pärla bara vi följs åt och är govänner.»

————

TJUGUÅTTONDE KAPITLET.
MÅNKE OCH GULLSPIRA.

Ante och Maglena voro nu i deras tur framkallade. De sutto på gungbrädan mellan ungfolket. Allvarsamma saker afhandlades.

Först blef det då afgjordt, att Månke skulle få stanna hos det unga paret *som deras eget barn*.

Se’n blef det fråga om geten.

Sågställaren undrade om Ante ville sälja geten till dem. Patron hade lofvat honom att få hålla två får vid gården och han trodde nog att han lika gärna fick ha en get i stället. Han skulle gärda opp en inhägnad med litet hus åt henne så hon inte behöfde göra någon opåräknad skada.

Ante *betänkte* sig! Maglena iakttog det där hon satt både haj (häpen) och sint. Var Ante en så’n mes att han inte med en gång kunde säga ifrån att dom inte kunde undvara Gullspira!

Nu var det Antes tur att bli nypen. Under afhandlingens gång nöp Maglena honom allt värre och värre. Han satt ju där som en hare utan att, i en så’n här gård, ha så mycket makt i sig som att säga ifrån med ens. Si så där ja. Midtför näsan på Maglena så tar han an det pris af tolf kronor, som bjudes för »geten».

»Geten!» Just som om Gullspira vore en get, en get att sälja bort, som hvad getaskrälle som helst.

Och till på köpet sitter Ante där helt lugn och säger, att han redan länge varit betänkt på att skaffa Gullspira något godt och bra ställe att stanna på.

»Kantänka de!» Maglena hon vardt så sint att det tog till att liksom bubbla inom henne. Hon fick mest håg till att damma till Ante, för han syntes alls inte akta på hennes nyp, änskönt hon skärpte i med naglarna.

»Men är du tokig gosse», skrek hon till sist, när Ante steg opp och gaf handslag på köpet. »Pengarna skulle få stå inne hos sågställaren tills Ante kräfde ut dem.»

»Är *du* rent från vettet, stinta», hväste han hotande tillbaka.

»Nu kan du likaväl ta å sälja bort mej å», tjöt Maglena kväfdt och så pass dämpadt som hon förmådde.

»Maglena tig, och ta var på sinne ditt», hviskade Ante allvarsamt och förebrående. »Du ska tänka på hva du säg.»

»Som om jag int gör de», jämrade sig Maglena, där hon småsprang efter Ante, som för att de skulle komma utom hörhåll för folk, med skyndsamma steg gick bakom huset och fram öfver grässvalen där.

»Gullspira har vari min se'n Anna-Lisa släppte' na! Jag har mjölkat' na, och mej har hon bräkt efter bara hon int sett mej. Och du tar' na af mej, och sälj bort' na, just som Josefs bröder gjorde me Josef.»

Ante gick alldeles tyst och väntade på att Maglena skulle tappa andan och ge sig. När hon verkligen slappnade af, kanske för att hämta kraft till nya invändningar, grep äfven han sig an.

»Du tycker väl att de är behändigt för Gullspira te för jämnan gå med trålj om nosen.»

»Int ha hon en för jämnan häller», småsnyftade Maglena. »Hon gå fri inne i storskogen och ute vid landsvägsrenarna.»

»Men sir du stinta nu går vi int ofta igenom nå'n storskog. Vi gå fram genom storsocknar där det bara fins åkrar och läggder (ängar), som stå i blom, oslagna. Du vet att vi hinn' int ta åf Gullspira tråljen förrän vi få sätta dit' en igen på' na. Var de int du som sa' de bara i går?»

»Joo», stönade Maglena stukad.

»Du sa att hon höll på te magra af», tillfogade Ante obevekligt.

»Jaa», kved Maglena knappast hörbart.

»Skulle du tycka de vore någe behändigt te gå mellan en rad med smörklimpar och färskostar på ena sidan om vägen, och en vägg af tjockbröd och hvetbrödbullar och ljusungsbröd på den andra sidan. Och så skulle du gå med trålj om snyta och int kunna äta. Skulle du tycka att de skulle kännas någe behändigt?» upprepade Ante strängt allvarligt, när Maglena teg.

»Nää», hviskade Maglena fullkomligt förkrossad.

»Här får hon en lillhägn te springa i, och litet fängs (fähus) me halm på golfve te bo i, gräs och löf och tallris får hon te äta eller kan hon få gå tjudrad här på grästufverna hela sommaren, så mycket grönt som här växer.»

»Och bröd får hon nog å, af de behändiga rejela folke här hvar dag, och saltsleke, och allt, som bli kvar när dom ha' äti», mumlade Maglena, som började få klart för sig att Antes kärlek till Gullspira var af ett bättre slag än hennes egen.

»Sir du de Maglena, lillstinta», sade Ante nu med den lenaste mildaste röst han kunde frambringa. Han ville i själ och hjärta bara vara god emot den, han förstod det ju så allt för väl, hjärlebedröfvade lilla systern.

»Du kan väl förstå Maglena hur bra de blir, när folke här nu också tar sig an' Månke.»

»Ja så Gullspira har han te ty sej till när hon längtas.»

»Ja, och han, lill'stackars drängen, henne å. Månke han ska nog bli sorgmodig och längtandes efter oss

mångande gånger, han», tillfogade Ante med tungsam tankfull uppsyn. »Men storbra får han hos så riktigt folk.»

»De va’ nog mor, som ledde oss hit å, må du tro, Ante.»

»Gosse», tillade hon med mjuk, innerligt ångerfull stämma. »Är du sint på mej för jag nöp dej så farligt. Jag är rädd att du lid ondt af de?»

»Inte!» sade Ante öfverlägset.

Nog hade han ännu känning af Maglenas nyp och naglar. Men inte ville han göra det tungt för henne med det. Hon, som gick i vånda och sorg och nu måste gå ifrån Gullspira.

Ante hade länge gått i vånda och ängslan för Gullspira, han med. Ända sedan den där flykten från Elakgården, där Gullspira blef så illa misshandlad, hade han innerst känt oro för att någon ny farlighet skulle hända henne. Och det sved i honom för hvar gång han nu, i årets grannaste blomningstid måste sätta trålj om nosen på henne. Så Ante han kände lättnad att få lämna henne på så bra ställe.

Det andra stället uppe i fjället, där folket lefde som röfvare med supande och slagsmål, kände Kristina väl till.

Hon hade nyss där inne i gården talat om för barnen huru de, grannfolke, farit fram i bröllopsgården med skjutande och knifskäring. Huru fjärdingsman och länsman kommit, veckan efter bröllopet, och häktat husbonden själf för lönkrögeri och finndrängen för knifskäring.

Han berättade att Grels, största pojken, som var en skräck för hela socknen och utom socknen med, hade brutit bägge benen af sig när han en gång hade varit ute i skogen på nå’n farlighet. Det var några nödårsvandrarebarn, som han påstod hade stulit en klocka af gammfarfarn, fast gubben ända i döden sade att han *gifvit* bort klockan för att inte Grels skulle få den, och nu skulle han ut och ta dem. Och Grels han hade haft finndrängen med, och gråhyndan, som var folkilsken och lärd att spåra opp hvad man visade henne på. De andra otäcka, leda barnen voro med också, och andra drängen.

Grels, han hade skrikit och regerat och ränt utför stup och uppblötta, hala nipor före de andra. Hur han flöjde, han, så fick han syn på de stackare de jagade efter, de hade då varit ända nere på isen. Och med de så miste han riktigt vettet, Grels, så han såg sig inte för, utan for framstupa, och hufvudstupa utför en stenknall just nära intill ån, och *där låg han med afbrutna ben!*

Gammfarfarn blef död på densamma dagen. Och farmora hon låg i nedersängen och spådde om allt ondt och orättfärdigt, som skedde och skulle ske.

De var nog inte slut på farligheter i den gården så länge där fans någon kvar af den supareslägten, hade Kristina sagt.

Barnen hade setat som förstenade och hört på henne. Aldrig hade de varit farligheter så nära som där.

De kunde icke förmå sig att tala om för Kristina, som ju ändå visade sig så god och bra emot dem, att det var de själfva, som varit de »förföljda nödårsvandrarna.»

TJUGUNIONDE KAPITLET.
NÄR MÅNKE VARDT ENSAM.

Det hade blifvit så tätt emellan gårdarna så långt ute i bygden, att Ante och Maglena, hvilka nu voro utan Månke, började längta till skogs, där de tänkte sig kunna lefva af bär och inte för hvar dag gå till främmande gårdar och där stå vid dörren som tiggare.

Det kändes ju fortfarande mest svårt när man först kom inom dörren och fick stå både länge väl innan någon brydde sig om att knappast hälsa eller ta sig an en.

Vispar och gröttvaror och träskedar hade barnen fått byta ut för mat, eller hade de fått en slant för dem. Men man hann icke mycket med när man som de, gick från dörr till dörr och icke ägde en stadigvarande arbetsplats.

Tomt och långsamt hade de det utan Månke och Gullspira. Maglena kunde knappast ännu tänka på huru sorgmodigt hon känt det inom sig, när hon sista gången hade borstat raggen på Gullspira, så att den blifvit glänsande och len. Hon hade polerat getens horn med en ylletrasa, kammat hennes skägg. Och hon hade smekt och talat vid Gullspira – tackat henne för allt hvad hon varit för henne och syskonen under den svåra snö- och köldtiden på vintern. Aldrig, aldrig skulle Maglena glömma Gullspira, det lofvade hon geten högtidligt; om hon blef så högt uppsatt att hon kom till kungen så skulle hon minnas Gullspira ändå.

Och Gullspira var idel ömhet och förståelse tillbaka.

Månke skulle ha tänkt att hon skrattade »he, he, he» för att lifva upp dem.

Ty hon bräkte så mildt. Det var som om hon haft sin egen lilla killing framför sig. Hon puffade Maglena med nosen och slickade henne inuti händerna.

Väl förstod Gullspira att ett afsked förestod. Helst fruktade hon ju för att det var hon själf, som skulle åstad, ut till främmande folk eller att dödas, slaktas, såsom hon sett det ske invid gårdarna, ja i självfva ladugården med många, många getter och killingar eller andra kreatur.

Ante, han hade det svårt han också, tillsammans med Månke, som med Gullspira följde en bit utåt landsvägen.

Han måste ju ännu en gång planta i den lille brodern allt hvad mor sagt att de skulle minnas.

Ante var så hjärtebekymrad öfver att Månke ännu skulle staka sig på »ske din vilje» i Fader Vår.

Månke fick läsa hela bönen för honom tre gånger, och till sist gick den flytande, åtminstone för denna gången.

»För sir du Månke», försäkrade Ante allvarligt, »mor hon sa' att den bön ska alla, bå små och stora läsa och kunna utantill riktigt för te kunna flyga opp till himmelen lättare och liksom läsa opp dörren dit hvar dag, förstår du gosse. – Å så sa mor, att en gång *ska alla i hela världen* flyga opp till Gud på den bön bå han, som är rik å han som är fatti. En ska läre sej te liksom hitta vägen tills en ska dit opp en gång riktigt. Gud känn igen rösten och så är en inte obekant hos en, utan kan gå rätt in i himmelen å till Gud, som mor gjorde, när hon dödde.»

»Du behöf inte ängslas», sade Månke buttert. »Jag staka mig int en enda gång nu sist, och jag är nog lika när te komma ihåg hvad mor sa jag, som du. Jag håga bå henne och lillgråstugan våran, och jag vill hällre vara där än på alla andra ställen bara jag hade'na själf och Gullspira där.

Med denna i afskedsstunden ömma och grannlaga försäkran, vände Månke för att med Gullspira ta vägen tillbaka mot sågverket och den vackra lilla gården.

Han hade ingen vidare lust heller att låta Ante och Maglena se tårarna, som till hans stora harm och förundran kommo störtande ur hans ögon.

Då han visste med sig att han inte sörjde öfver att komma ifrån syskonens husbondvälde, så tyckte han att inga tårar behöfde komma heller.

Med handen om Gullspiras ena horn gick han nu, utan att ens ta syskonen i hand eller att säga ett afskedets ord.

Maglena stod handfallen. Det var henne som en led dröm att de, både Gullspira och Månke, nu helt skulle vara borta ifrån henne.

Det fick inte ske. – Inte nu på rappe!

En liten stund till måste hon få ha dem kvar! Och något minne måste Månke ha af henne själf, så att han aldrig glömde syster sin och hennes förmaningar. Maglena drog snabbt och med darrande hand kunten från Antes axlar. Med uppöfvad vana dök hon med handen ända ner till botten i den.

»Mässingskammen»! Månke måste få självfva mässingskammen af henne, att hålla sig fin med utsides, liksom Ante hade gett honom det han skulle hålla sig fin med invärtes.

»Månke», ropade Maglena, »Gosse, du mått vänta.»

Månke saktade stegen utan att vända sig om.

Han ryckte till af ovilja när Maglena, som sprungit efter honom, tvärstannade och sträckte kammen förbi örat på honom och förbi näsan, som den nästan skrapade.

Den hatade mässingskammen glimmade till i solen midt för hans ögon.

Månke vardt sint och det så det förslog, ty Maglena rent hoppade tillbaka då han vände ett tårsköljdt ansikte, med formligen eldgnistrande ögon, emot henne. Han ryckte kammen af henne och dängde den i backen.

»Jag menar de du tänk ta lifve af mej me de där kammrate (skräp). Jag ha gett mej ut till främmande folk för te slippe den där klöskatta och så kom du kutandes (galopperande) efter mej me'n. Ta opp kammen själf du, och kamma krusedullerna dina du, så håre ditt en gång ligg slätt som på folk. Gullspira och jag vi red oss nog vi.»

Därmed gick Månke med Gullspira, som bände och vred hornet för att komma loss ur hans hand och för en stund få smekas och kelas med af Maglena.

Hon, som måst böja sig ner för att taga vara på kammen, stod kvar som förstelnad.

Gullspira, Månke gledo undan i landsvägsdammet, blefvo mindre och mindre. De försvunno bakom en brädstapel utan att någon af dem vände sig om, hvilken handling ju för geten skulle falla sig tämligen svår med det stadiga grepp hvarmed hennes hufvud hölls af Månke.

Maglena kanske skulle stått mindre undrande och tung i sinnet om hon sett huru Månke stannade bakom brädstapeln och kikade mellan bräderna efter syskonen så länge han kunde se dem. Hon skulle blifvit rent gråtfärdig om hon sett honom böja sig ner öfver Gullspira och hört hans varma försäkran till geten:

»Vet du de Gullspira, granndocka, att nu ska du få heta bå Ante å Maglena. Jag ska kalla dej för Ante om kvällen, när jag int tycks orka läsa Fader Vår – å Maglena om måran när jag int ids kamma mej. Jag vardt så

farligt sint, jag vet int hvarför, och grina gör jag nu, jag vet int hvarför de heller, då jag är sint på Maglena, å tåranna rinn på mej antingen jag vill eller int. Si där går dom nu nedför backen. Nu sir jag bara rödrutig hufvudkläde på Maglena, och nu bara mössan på Ante. Nu finns dom int till mer.»

»Kom nu »lill'Ante», »grann Maglena», vi ha annat göra än stå här och si efter de som int finns till.»

Månke hann inte vända sig om förrän Kristina, som kände längtan efter bå hemtraktspojke och get, och nog förstod att den lille kände sig sorgmodig, var bredvid honom. Aftonvardsmörgås bar hon med i en liten korg, som äfven innehöll bröbitar åt Gullspira.

———

TRETTIONDE KAPITLET.
UTE I BÄRSKOG.

Det var midt i högsommaren. Ängarna stodo som brudar i skrud af blommande klöfver, kamomill, prästkragar, blåklockor, gul spirea.

Smultron och åkerbär svällde högröda vid dikesrenarna. Inne på skogssvedjorna mognade hallonen, och de milslånga myrarna stodo fulla af hjortronskart, som bernstensgul eller rosenfärgad ännu höll sig i skydd af det fyrklufna, blågröna, hårda blomfodret.

Nere vid gårdarna gingo slipstenarna för liar, som hvässades. Utanför stuguväggarna stodo räfsor i granna färger. Ty höbärgningen stod för dörren och med den följde något af fest och rutsch, af lif och arbetsglädje.

Men ännu hade den icke börjat. Ännu voro korna kvar oppe vid fäbodarna.

Ante och Maglena, hvilka hade dragit sig ifrån bygden, hörde och såg både kor och getter, där de nu gingo skogsstigarna fram mellan fäbodarna. Hunno de fram till en sådan innan kvällen var det godt. – Hvarom inte så tyckte de inte att de foro illa af att stanna ute under en eller annan natt.

De togo då kvällsvard från någon riktigt rar blåbärsglänta och sofvo sen i ljungen fast solen, som den har för vana där uppe i Norrland, lyste nästan hela natten.

Ante hade lärt sig att göra långlur af granspjälkar och björknäfver och han hann knappast vakna och sätta sig opp i mossan, som glittrade af dagg, förrän han var i färd med att blåsa, stornöjd när han kunde få fram några toner i följd.

Outtröttligt fortsatte han med sitt blåsande, när han inte hjälpte Maglena att repa fina rötter och sega refvor, af hvilka de skulle sätta ihop korgar att sälja när de åter måste ut på bygden.

En afton, det var just innemot slåttandstiden, voro Ante och Maglena midt inne i villande skogen. Det var lördagskväll och de hade kommit till en så fin plats, just råkat på en skogsglänta ljufligt skuggad af hängbjörk och andra löfträd.

En liten å, i hvars djupa, klara vatten forellerna plaskade till och kastade sig opp i silfverblänk, flöt sakta porlande fram i närheten. Midt i gläntan fanns en väldig sten. Stenen var platt ofvanpå, och ehuru den var så hög och brant, att den knappt var tillgänglig, hade Ante med otrolig möda kraflat sig opp dit emedan han ansåg den vara en passande predikstol för den, som ville hålla gudstjänst i skogskyrkan på lördagsafton.

Maglena, som var nedanför hade redan ringt helgsmål:

»Bing, bång, bing, bång», och samtidigt dunkat emot stenen med en annan sten, som hon tyckte gaf ett

klingande ljud ifrån sig.

Ante stod där uppe på klippknallen, allvarlig, med hufvudet böjdt och händerna knäppta. Maglena satt på en mosstufva lika allvarlig hon, äfven med knäppta händer.

Prästen Ante läste med ett högtidligt tonfall en psalm ur en gammal sångbok, som mor haft:

»Det ringer till hvila och veckan går ut,
sabbaten sig nalkar och mödan tar slut.
Tack evige Fader för hälsa och frid,
och nådenes gåfva i nödenes tid.

Du varit mitt stöd i mitt arbetes svett.
Min börda du lättat, mitt bord du beredt.
Och om i min blindhet jag knotat ibland,
du tog dock ej från mig din skyddande hand.»

Ante hade höjt hufvudet. Eftermiddagssolen, som sköt strålar rätt ned mellan trädstammarna lade ett skimmer af ljus om hans brunhyllta, kantiga lilla ansikte med de djupa, allvarsamma ögonen och mörkskiftande håret.

TRETTIOFÖRSTA KAPITLET.
I STRID MOT BJÖRNTASSE.

Ante började just med »Ja nu skola vi predika om», när han afbröts och tvärtystnade för ett ohyggligt brakande ljud af torra rötter, som bräcktes, af grenar, som knäcktes. Ett flåsande, hvinande läte som af ett dödsskrämdt, jagadt djur hördes närma sig.

I samband därmed förnams ett doft, hemskt mumlande, ett brummande, som kom trädens stammar att skälfva.

Något hvitt glänste fram. I dödsjagadt lopp kom en ung kviga brytande sig ut ur skogen, emot gläntan.

En slagbjörn var henne i spåren, en brun, lurfvig best, med de små ögonen, ondskefullt och hungrigt lystna, glimmande ut ur hufvudpälsen.

I ett tag kastade Ante ner boken han skulle predika ur. Han grep blixtsnabbt efter långluren, satte den för munnen och blåste till allt hvad hans lungor förmådde, midt i öronen på björnen, som löpte tätt förbi stenen efter kvigan, som han just ämnade rama.

Björnen vacklade tillbaka inför så otäck, oväntad olåt midt i hans för alla oljud så ömtåliga öron. Det var rent som om han fått ett slag i hufvudet, ty de ljud Ante förmådde aftvinga långluren voro förskräckliga, och hittills hade han icke förmått att få ur den annat än dessa hemskt skrällande, ohyggliga missljud.

Björnen reste sig på två ben och tog åt örat med ena framlabben.

Han fick se pojkbytingen på stenen och vände sin uppmärksamhet emot honom, medan kvigan bölande, med svansen i vädret dref ut i skogen.

Om Antes tillvaro där uppe på stenen med björnen, som rasande ramade med labben opp efter honom, var allt annat än treflig, så var Maglenas, hvilken uppehöll sig ensam där nedanför, ej mycket bättre.

Hon vågade ej röra sig och hon vågade ej skrika, ty Ante tjöt åt henne emellan det han skrålade i luren emot björnen, att hon skulle tiga, så att besten inte hörde att hon fanns.

»Tiga!» Ja, det var inte så lätt att tiga för den, som liten och ensam var några steg ifrån en hungrig, vredgadt brummande björn, för hvilken man skulle kunna bli en munsbit, och som dessutom kände dödlig förskräckelse för en i nästan samma farliga belägenhet försatt broder, hvilken var det enda man ägde i hela vida världen.

Men ändå kunde Maglena hålla styr på sig själf och låta bli att skrika, fastän hon darrade som en liten asp när nordanstormen rister den.

»Klara dej opp på östsidan», tjöt Ante ilsket, för att med samma röst skrämma björnen, när han inte orkade blåsa. Maglena sprang i några flygande steg mot stenen, broderns ord nådde henne befallande som hade de följts af piskrapp.

Hon slängde af sig näfverskorna, satte tår och »fingerkrok» i stenskrefvorna – bröt sig, bräckte naglar, var blåröd i ansiktet af förskräckelse och ansträngning – i hvar minut färdig att förlora taget med fingrar och tår och störta baklänges utför. Ante hörde hennes flåsande mellan björnens olåt. Han tog ett par språng tillbaka, böjde sig ner och tog tag så hon kom upp öfver värsta stupbranten.

Maglena blef med ens förunderligt stark och modig. I jämförelse med huru hon haft det där nere, på tu man hand med björnen, kände hon sig här uppe, med Ante invid sig, nästan trygg och skyddad. Denna känsla återgaf henne krafterna och satte lif i hennes lemmar och ljud i strupen.

Hon hade hört att man kunde skrämma björnen genom skrik och olåt och ett morskt uppträdande. Och väl visste Maglena att han var rädd för blicken ur folks ögon, så hon lade sig framstupa med hufvudet öfver stenen och illskrek emot björnen, som vid hennes åsyn förbluffad gick baklänges ett par steg och plirade upp emot henne med en sorglustig, nästan skrämd glans i ögonen.

Han såg inte så farlig ut här uppifrån heller, tyckte Maglena. När han så där satte hufvudet på sned och gnällde till som om han fått ondt i öronen af långlurens hväsande, spruckna illvrålande, såg han ju rent missmodig och tungsinnad ut.

»Tig aldrig så lite Ante», skrek Maglena retligt, oljudet blef för vidrigt äfven i hennes öron. Ante sänkte luren häpen öfver systerns oförfärade röst.

»Gamling, Björntasse», sade Maglena med ögonen stadigt fästade på björnen nu, liksom hon brukade när hon ville få andra onda djur goda. »Nasskusgubbe»! – Hennes röst ljöd innerligt smekande. »Du få int vara sint på oss. Vi är små, vi, och ensammen å ha int nån'ting te värje oss me mot dej.»

Björnen ref sig med tassen bakom örat, hans ögon blefvo mindre onda. Den klingande, smekande rösten och människobarnets fasta, goda, viljestarka blick gjorde honom osäker och tvekande, om han skulle fortsätta med försöken att klara sig upp öfver stenen och ta pojken som ersättning för den läckra kvigan han låtit slippa undan, eller om han skulle ge sig och lämna små människostackare i fred.

Björnen sänkte sig grubblande ner, beredd att taga fäste på jorden med alla fyra då han åter, topp rasande reste sig på de två, nu med ens åter förbittrad och *viss* om huru han ämnade gå till väga i valet.

Pojkens förhatliga långlursskrän slog honom ju på nytt i öronen. Han vardt vild och rasande af det. Aldrig tanke på att den som frambringade slikt afgrundsskrän skulle få behålla lifvet.

»Ante då, hvad du förstör för oss», jämrade sig Maglena, gråtfärdig. »Nu är han lika sint, ja mycke värre, för

de spräng i örona på'n och han vet sig int till. *Kan* du int tiga!»

»Tiga, när han kan klöse sig fast i skrefverna och vara här oppe i ett enda tag och göra slut med oss på en gång.»

Ante grep åter till luren.

»Jag säg ändå, jag, att du ska tiga», hviskade Maglena med underligt glänsande ögon. Hon reste sig snabbt och ryckte luren från brodern.

Åter kastade hon sig ned med hufvudet öfver stenen. Det ljusa, i solen guldskimrande håret, lyste om henne, ögonen strålade af godhet och medlidande, och ångest.

»Käre, käre dej, Fnaskjen, Myrtus, Storfar, var int sint, utan gå härifrån. Du har hela skogsvidden te vara på, alla bär kan du äta på sommarn. På vintern har du ide och behöf int gå lande rundt efter maten.»

Björnen blef åter betänksam. Han sänkte sig på tre fötter, satt med höger framtass hviftande i luften, som för att svalka sina upprörda känslor eller hämta krafter till nytt anfall.

Ante var helt förbluffad öfver systerns märkvärdiga sätt att liksom lugna odjuret. Han kom underfund med att björnen ilsknade till när han bara fick honom själf i sikte, och att det var Maglenas röst och ord, som gjorde besten spak.

Så Ante klef undan och satte sig ner utom synhåll för det farliga vilddjuret.

»Sjung för'n, Maglena», hviskade han. Ante insåg att om Maglenas blotta tal gjorde sådant intryck på björnen, skulle hennes sång ha ändå kraftigare verkan. »Sjung», upprepade han, »så vi slipp härifrån innan natten.»

Maglena var som i yrsel och utom sig i den kampen att stilla björnens onda, uppretade sinne, så det föll sig inte underligare för henne att taga till sången än orden, då de, huru smekande och bedjande hon än uttalade dem, ej förslogo.

»*Du är min ros och min lilja»*,

sjöng hon med först darrande, osäker stämma. Tårar kommo i Antes ögon när han hörde henne.

»Ingen skall oss kunna skilja»,

sjöng Maglena, modigare, när hon såg björnen intaga sin naturliga ställning på fyra fötter, och med hufvudet på sned utan egentlig ondska, men med undran i blicken glo upp till henne.

»Förrän döden han hafver vunnit sin vilja»,

slutade Maglena med det ljufvaste vemod i rösten.

Det flög en reflex ifrån solens gyllene glans från hennes hufvud, från hennes ögon, hvilka ej lämnade björnen.

»Björntasse, Myrtus, Storfar» ruskade på sig. Han kände sig besviken, nedslagen och besvärad. Efter en stunds begrundande sänkte han hufvudet, som skamsen, och luffade iväg inåt skogen utan att följa den bortflydda kvigans spår.

»Sir du han går, stackarn, han skäms för han är vilddjur å vi är folk», sade Maglena. Hon såg med en rent af

ofattligt medlidsam blick efter björnen, som när han kom utom hennes ögons välde lufsade iväg så det brakade i skogen där han for fram.

Ante blef i en hast helt upprymd. »Ja nu bli de int annat för oss än te ge oss från stenen här och in i blåbärsskogen, för jag är farligt hungrig.»

»Nog får blåbärena vara för mej. Här stanna jag då natten öfver, jag är så trött som om jag hade gått på en dag från Frostmofjälle och hit», svarade Maglena, som nu hvit i synen, med skälfvande knäveck sjönk ned på stenens mossbädd.

»Så går jag ner i skogen ensam, och noppa bär till dej å, för de är du värd å mer till.»

Ante beredde sig att äntra ner. Han stod redan på stupet med knän och tår färdiga för nedhasande, när han hörde en grann, drillande kåkning inte längre bort än som en fjärdingsväg vid pass.

Han flög upp igen på stenen med en hast som om han fått vingar.

»Maglena, stinta! De är folk ute i skogen, hur ska dom finna oss, då vi int orka kåka igen.»

»Ta långlurn, gosse», ropade Maglena ifrigt, äfven hon hade sprungit opp, all trötthet var som om den aldrig funnits.

»Hör, de är en fäbostinta, som kåkar å de en, som är fri till att kåka ändå, så grant som det låt.»

Ante tog långluren och blåste det mesta han orkade, tru, pirituut, pruth-tu-hut.»

»Dom kåka och ropa efter kvigan.»

»Svara Ante så vi få säga att lillkon är åt de här hålle.»

»Stinta jag skäms, så ledt som de låt, när jag ska till att blåsa.»

»Ska folke vara i ängslan för kon och kanske mista na, om hon lägg ner sig i myran, bara för att du skäms. Hade du int haft långlurn när gammeln skulle sta och rama kvigan så vore hon själ (död) nu. Blås på rappe hör du.»

Ante slängde långluren till munnen. Han fick fram så rysliga trumpetande och öronspräckande läten att Maglena måste hålla sig om hufvudet med bägge händer.

Men när han tystnade hördes både kåkning och folkröster närmare.

TRETTIOANDRA KAPITLET.
OPPE I FÄBODARNA.

Ante och Maglena stodo kvar på stenen. De började skrika, ropa och försöka med kåkande självfva, så upplifvade blefvo de af de granna ljuden, som gåfvo eko i skogen i klingande, rullande toner.

Men när folkröster hördes ända invid dem blef Maglena åter så svårt blyg. Hon kröp ner på stenen bakom Ante. Inne i småskogen skymtade hon ett rödrutigt hufvudkläde och en blå bomullskjol. Snart hörde hon en god, deltagande stämma ropa: »Men barn, hur har ni kommit opp dit?»

»Och huru i all världen ska ni kunna komma ner», tillade en annan stämma. Det var en barnröst.

Maglena reste sig på stenen.

»Å, kom ner hör du», ropade den lilla flicka, som stod nerom stenen, med bedjande röst. Hon var herrskapsklädd i hemväfd blårutig hamptygsklänning, förkläde af hvit rödprickig kattun och, hvad som väckte tvekan och oro hos Maglena hon bar *hatt* med ett blått band om kullen.

Två ljusa, tjocka hårflätor voro hoprullade och uppfästade med mörkblå rosetter vid öronen. Så det var grufsamt ohyggligt att komma ned till så riktigt herrskap.

Men Ante dref på. Han hasade före och fick henne ändtligen med ned.

Väl där nere kände Maglena sig ändå lycklig och trygg, som om hon från ett skeppsvrak kommit på torra landet.

Sara, som kåkat så grant, såg så snäll och behändig ut.

Hon bar en liten getarkunt på ryggen. Den svängde hon af sig och tog fram ur den aftonvardssmörgåsar med getost och messmör.

Sara talade om för barnen att hon var fäbostinta i prästbodarna, att Elsa var prästens äldsta dotter, som med henne måst ge sig iväg till skogs för att leta efter lilla Gullstjärna, som inte kommit hem kvällen förut med de andra kräken. De voro rädda att björn rifvit henne, för det hade sports, att man sett en ungbjörn på skogen och en kunde inte veta om han nöjde sig med blåbär eller redan tagit vana af att smaka blod.

»Det var min ko», sade Elsa. »Jag har fått mjölka henne alla dagar medan vi varit i fäbodarna, och hon slickade mej och sprang efter mej hvart jag gick. Jag sörjer Gullstjärna förfärligt.»

»Inte har björntasse rifvit' na än int, fast han vari efter' na», sade Ante tvärsäkert. »Han bara skrämde' na. Åt de där hållet sprang hon. Där är en myra så hon har väl förr lagt ner sig i den. Men om så är så hinn vi nog få opp' na för då ha hon nyss komm dit.»

En långlurlåt ljöd i granna drillar borta från det antydda myrhållet.

»Gulla häller, Kalle ha' funnit Gullstjärna», ropade Sara, röd om kinderna och strålande af fröjd. Hon slängde kunten på ryggen, och drog till med en motkåkning så det ljungade i skogen.

Så sprang hon i väg i sina näfverskor så snabbt och lätt att barnen hade möda att följa henne.

En ko hördes råma vildt och skälfvande.

När barnen hunno fram emot myran sågo de Gullstjärna stå där drypande våt, gyttjegrå om sin annars rödhvita hud.

Kalle, prästgårdsdrängen och Sara, som kommit lite före dem just lagom för att få opp kon ur myran innan hon fick hufvudet i vattsörjan, stodo bredvid henne smekande och pratande upplifvande ord. Sara tackade Kalle som om han hade räddat kon fastän Elsa försäkrade henne att Ante och Maglena ensamma gjort det. Hon anförtrodde sina nya vänner, att Sara var så svag för Kalle så det inte fanns något på jorden som hon inte trodde att han förmådde. Precis så där hade Annika, deras förra fäbopiga varit med Abraham förr i världen och de voro gifta nu.

Kalle hade kommit till fäbodarna just nu. Han skulle klöfja hem med smör och ost om tisdag, då korna skulle hem i huvela (höbergningstid), men inte behöfde han väl komma redan på lördag för det. Nej det var bara för Saras skull.

Elsa höll Maglena vid handen, Ante gick äfven vid hennes sida, när de kunde komma fram så i skogen, och icke måste krafla sig öfver rullstensvägar, hoppa på slippriga stenar i bäckar, eller gå och balansera med armarna utsträckta och tungan till hälften ur munnen när de skulle öfver smala våta spänger, som lågo kastade öfver den gungande myrens många lömska undervattendrag.

Det rök ur skorstenen till störes när sällskapet, med kon i följe, ändtligen hunno opp till fäbodvallen.

Och det var redan rätt sent på aftonen, fast ljust som på en klar sommardag. Bara så underligt tyst, då alla fåglar, utom gök och trast slumrat in. Koskällor och kåkning och långlurslåt hördes inte heller längre inifrån skogarne. Den klara lilla tjärnen, som blänkte nedanför fäbodvallen låg stilla som om den slumrat, täckt af en fin töckenslöja.

Men där blef lif i alla fall nu när Gullstjärna, som man varit i sådan oro för, syntes midt i flocken af kändt och okändt folk.

Kon sprang in genom det öppnade ledet, rätt till fähusdörren, följd af Sara.

Ante och Maglena stannade förfärade. Det var väl mest vittror de sågo där uppe vid störes.

Fem stycken barn tokigt klädda, som om de varit i bara särken, stodo på en hög, platt sten där utanför, håret hängde om dem oflätadt och de voro barfotade och barbenta. De höllo hvarandra i händerna, slängde med armarna i långsam takt och sjöngo:

»Sädesärlan, fåreskällan, stenskvättan, sädeskeppan följas åt.»

Ante och Maglena kunde ju icke förstå att barnen där sjöngo för att skrämma troll och varg från fäbodar och kreatur, och att de hade hittat på olika låtar för hvar kväll, samt att de måste vara allvarsamma och hvarken prata eller skratta under det de sjöngo.

De måste nu afsluta sången fastän ögonen brunno i dem af undran och nyfikenhet när de sågo de bägge vandringsbarnen borta vid ledet.

»Fö-öljas åt», slutade de låten, som Angela hittat på denna gång och som var vacker och lättsjungen.

Men nu hoppade de, rappa som vildar, ner från stenen och gnodde bort till ledet.

Om inte björnen gått där ute på skogen så är det fråga om huruvida Maglena, ja äfven Ante, inte rymt dit direkt igen vid så farlig syn.

»Nu äro vi vilda svanor», skrek det underliga vitterföljet, »och nu ska vi göra er till svanor också. Snart går solen opp och då flyga vi bort till Egypten», halfsjöng en. Hon hade röda kinder, ögon, som lyste som gnistor, och hår så långt och tjockt som en hästman.

»Prinsessor finnas där med lockigt hår, de äta på guldfat», drillade en annan, en så fin och vacker, med rödt bälte om särken, och med lockigt hår, som flög om hufvudet på henne när hon sprang i dansen.

»Vi flyga öfver Medelhafvet och ta' er med oss, bara vi inte drunkna i hafvet», gnolade en annan rödkindsstinta med svart hårman och stora ögon.

»Plums pladask, i haf och slask», storskrek en till liten en. Hon stod vid en vattengöl och hoppade jämfota så leret flög om henne och färgade hennes fötter och ben gråa.

»Sjung, och hitta på nån'ting du också, Sylvia, annars är du ingen svan», fortsatte hon.

»Jag kan ju ingenting», svarade Sylvia, en fin liten flicka, som såg ut som den grannaste docka.

»Hitta på åt mig du Ingegärd, för jag kan ju bara sånt som stora sjunga, sådana där krummelursånger, och det låter inte vackert här.»

»Nej svanor sjunga inte sådant», medgaf Ingegärd, hon med tjocka manen och goda ögonen.

»Kulleri tova»,

sjöng Ingegärd i Sylvias ställe släpande och vemodigt, på geterskevis.

»Tolf män i skoga.
Tolf män äro de.
Tolf svärd bära de.
Mig vilja de bortlocka.
Kuller i to o-va.»

»Nu ska vi dansa, motsols omkring er, nio varf, och så bli ni också vilda svanor», ropade Viva, som kom skuttande fram från lergölen.

De togo alla i ring om de af ängslan och undran mest förstelnade fjällbarnen. De dansade i takt och slängde våldsamt med de sammanslutna armarna och händerna:

»Ptro, vall. Ptro, vall
På skallebofall.
Där är getter, där är fä.
Där är små flickor och gossar, att leka me.»

Inte tycktes då Ante och Maglena i denna stund likna »små flickor och gossar», som man kunde »leka» med.

De stodo blossande röda med nedslagna ögon och kände sannerligen mera lust att gråta än att ge sig i dans.

Elsa kom springande och räddade dem.

»Mat och kaffe fanns i ordning i störes!»

Hon drog Ante med sig. Ingegärd och Sylvia togo Maglena mellan sig och sprungo i väg öfver vallen, uppåt störes.

Sara stod inne i den svala, halfmörka mjölkkammaren och hällde upp mjölk i trågen. Hon hade dörren öppen ut till det stora rummet. En stor spis fanns i hörnet vid dörren, där brann elden hög, fast det var varma, ljusa sommarnatten.

Men potatisen hade kokat öfver den och kaffet, för koletarna.

Sara, hon var så nöjd att slippa sätta sig och mjölka korna nu midt i natten.

Hon hade blifvit rent förundrad att finna alla korna mjölkade, utom Rosenpånosen. Den kon »slog» och ville inte »ge ner mjölken» när bara barnungar kommo dinglande med mjölkstäfva och pall och satte sådant ifråga.

Ingegärd förklarade att de inte hade kunnat tåla att höra huru korna läto om sig, med mjölken som spände i

jufren på dem. Därför hade de mjölkat.

TRETTIOTREDJE KAPITLET.
GRÄL OCH ALLT VÄL.

Alla barnen hade omsider kommit i säng och i sömn. Men nu var det riktigt vedervärdigt snopet för sex af dem att vakna i halmbäddarna i »öfver» och »nedersängar» långt fram på söndagseftermiddagen och finna störes tomt på folk.

Mycket värre ändå, finna fähuset med alla kor, som de föresatt sig att mjölka, tomt det med. Korna, som de »delat ut» på hvar och en att mjölka, den mest lättmjölkade, Dansros, till Viva, voro all världens väg, ute på bete i skogen. Getterna likaså.

Pelle otäckingen, hade inte giort som han lofvat, när han på natten, långt efter de andra kom hem efter att ha' varit och letat efter Gullstjärna han med.

Han hade lofvat att ta' alla barnen med ut till skogs som getare. De skulle ha' fått ro i lillekan öfver ån, till bruksbodarna, där dom hade en stor svart tjur ifrån främmande land. En tjur, som hade mässingsring i näsan och kedja i pannan, och som vardt så storsint när han såg barn att han vrålade, så det rök ur mulen på'n och han fick gå i särskild inhägnad om dagarna.

Och Pelle hade lofvat att de skulle få fiska foreller i en liten fjällbäck. Och han skulle lära Ante blåsa bockhorn, som är lättare att blåsa i än långlur. En håla skulle de ha' fått se, där röfvare hade hållit hus i förra tider. Man kunde krypa in i den så lång man var, genom ett hål som knappast syntes i berget, och sen stå där inne om man så var femton man stark.

Pelle skulle ha' visat dem en plats i skogen där mossan var hvit i en rund ring, midt i grönmossan, efter vittror, som brukade dansa där. Och han hade lofvat att föra dem till ett ställe i berget där han en gång sett en huldra. Hon hade varit grönklädd, med långt hår, gult som kornhalm, och hon hade sett på honom och lockat så att han så när hade följt henne, om hon inte, i detsamma han sprang sta', hade fått för sig att hon säkert var en huldra och sagt ut Jesusnamnet för henne. Då hon hade slunkit bort och blifvit som ett baktråg.

Och alla bär, som de skulle ha' plockat, och kattguld och hvita marmorstenar, som Pelle lofvat dem, och som fanns bara på ett enda ställe.

Så mycket knot och missnöje. Så jämmerligt sura miner som syntes oppe i störe denna dag, skulle inte lätt kunnat upptäckas en så strålande solskensafton.

»Där glor solen in genom fönstret, och gör sig till, som om den vore så glad och förnäm», fnyste Ingegärd och slet i hårtestarna, som hon flätade.

»Den ser ut som om den tyckte att vi skulle vara glada bara för vi ha' den», puttrade Gertrud och knöt en förarglig hårdknut på underkjolsbandet med ilskna, häftiga rörelser.

»Och inte en eldgnista i spiseln», muttrade Elsa. Hon var klädd och färdig, och stod så godt som midt opp uti den väldiga spiseln med ett fång stickor, som hon lade på den ganska försvarligt glimmande glöden.

Elden flammade genast opp, och nu förklarade Elsa att hon »brände upp sig» fastän där nyss icke funnits »en gnista eld.»

Det var väl söndag och man skulle väl åtminstone den dagen få kaffe till skorpor, som man haft med

hemifrån.

»Kom inte stickande med blåmjölk, det säger jag dej», sade Angela med formlig grälton till Elsa, som med en tom träskål gick åt mjölkkammaren till. Angelas långa silkeslockar hade trasslat sig då hon glömt att vrida fast dem om papiljotter på kvällen. Hon var så retlig och otålig, att Viva påstod att det fräste om henne, när hon spottade på ett finger och nuddade vid henne, som man gör när man känner om ett strykjärn fräser hett.

»Du är dum! Tarflig är du också», upplyste Angela Viva, som barbent satt opp underkjolen med nålar som byxor och sade, att hon var herre i huset och att hon hade rättighet att vara hvad och hur hon behagade.

Sylvia satt upprätt i nedersängen och grät. Allting var *»tråkigt»* och hon längtade efter sin mamma. »Hu-hu-hu», snyftade hon. »Hvad skulle jag här att göra. Det var mycket finare och bättre hemma.»

Hvilken anmärkning nog var ganska riktig om hon jämförde föräldrarnas storstadsvåning på tio praktrum, som inneslöto taflor, mattor, kristaller och silfver tillika med svällande bäddar, finaste linne och sidentäcken, med rummet hon nu vistades uti.

Mossan satt gulgrön mellan springorna i timmerväggarna. Bänkar och pallar voro visserligen blanka, men af nötning, samt grofva och omålade. Golfvet var väl knappast hyfladt, med stora springor, dörren klumpig med stor järnhake för, i stället för lås. Sängen, i hvilken hon nyss vaknat »på galen ända», var fylld af prasslande halm, täckt med ett groft lärftslakan. I stället för »sidentäcke» hade hon en fårskinnsfäll att dra opp omkring sig, fast hon var så het af värmen att hon velat kasta den all världens väg.

»Ja, hvem bad dig komma med», bjäbbade Viva. »Du kunde ha' stannat därhemma utan oss,–finnos–grinsibba där! Du har i alla fall fått halfva lakrisstången, som vi hade med till kalas, och största bröstsockersbiten, när Elsa delade, och en hel kopp hafregryn när vi fingo hvar sin half, bara för att Angela inbillade oss att det är förnämt att låta främmande äta opp allt som är fint och som om man vill ha själf –.»

»Du goda tid! Jag tror rent att du är förtrollad Viva», gnällde Sylvia, hvilka med armbågarna på uppdragna knän satt kvar i sängen och, med det hvitblonda håret stretande ut mellan fingrarna, som hon höll om hufvudet, företedde en bild af djupaste elände.

»Du stora värld. Lakrits! En fattig lakritsbit, det räkna ni på! Jag, som skulle kunna få ett hus utaf bara lakrits, med fönster af bröstsocker och tak utaf knäck, och med vägar omkring utaf bara hafregryn. Pappa har förfärligt mycket pengar, det säger Lina där hemma och jag skall be pappa bygga mig ett sån't hus och du skall inte få så mycket som slicka lakritströskelen en gång.»

»Det har du så rätt i, min lilla kulting», smilade Viva och kysste på fingret åt Sylvia.

Hon hade satt en liten brun björkkvist i munnen och låtsade röka, där hon gick fram och tillbaka med händerna i »byxfickorna».

De hade haft en riktig finskräddare från staden hemma en tid, att sy fars och drängarnas hemväfda kläder, och Viva återgaf noga hans rörelser och uttryck.

Hon satte sig på en trebent stolpall bredvid sängen och sjöng, släpande med halfslutna ögon:

»Pd blomsterklädd kulle satt Hjalmar och kvad
om sommarens fägring en gång,
och rosornas kalkar och blommornas blad
sig bugade djupt vid hans sång.»

»Tyst då, Viva», hväste Ingegärd, »du väcker upp småstackarna här inne i mjölkboden.

»Ja, ser lilla sötnosen, de var just meningen de», jollrade Viva och vindade så mycket hon förmådde emot systern.

»Se jag vill inte att di skola råka in i samma eländesexistens som vi. Det fins ingenting gemenare, rysligare än att vakna på morgonen då det är kväll.»

»Han såg endast henne»,

fortsatte Viva.

»Såg rosen, som brann lik purpur på snöhvita hyn»,

gastade hon nu alldeles invid mjölkkammaren. Hon tvärtystnade, häpen och ytterst illa till mods.

Dörren utåt öppnades i detsamma, och i den visade sig Ante och Maglena. Färdigklädda voro de, kammade, blanktvättade, glada och blida så att det lyste som sol om dem.

Maglena bar händerna fulla af skogskonvaljer, linnea och skogsstjärnor. Ante hade gjort rifvor (lådor) af björknäfver, sex stycken. Han bar dem försiktigt uppradade på ena armen.

De voro till brädden fyllda med tidigt mogna hjorton.

»Är ni *oppe?»* frågade Viva skarpt, fast hon såg dem fullfärdiga framför sig. »Jag trodde att ni sof. Hvarför i all världen ha' ni stigit opp?» fortfor hon med afundsam, mycket ogillande stämma.

»För Pelle väckte opp oss innan han gaf sig åf me kräken i morse.»

»Fy en sån' otäcking, som inte väckte oss», sade Gertrud med nästan gråt i rösten.

»Han gjorde nog hva' han kunde», sade Ante. »Han bå' ropa och skrek in genom dörren här, och tuta i långlur precis tätt bredvid sängväggen. Sara kåka och Kalle blåste i bockhorn. Korna lät nog om sig bra, då dom flöjde (rusade) i väg å, så vi trodde att ni vardt vaken åf de». Ante dukade fram myrbären på det lilla bordet framme vid fönstret medan han afgaf sin förklaring.

»Äsch, inte kan man vakna af bara så pass, de visste han mycke väl», fnyste Ingegärd. »Sånt' där somnar man just af.»

»Ha' ni varit ute ni nu, och haft roligt hela dagen?» frågade Elsa nästan förebrående.

»Ja, jag vet int' om vi haft roligt. Men vi ha' hjälpt till i fähuse, vi ha' mjölka alla getterna», upplyste Ante tveksamt.

»Ja, de var väl roligt de», afgjorde Gertrud.

»Och så ha' vi måkat» (sköflat undan gödsel).

»Det är roligt också, för det blir så fint efter», påstod Ingegärd bestämdt.

»Och så skrapa vi korna innan dom släpptes ut», sade Maglena belåten.

»Precis det bruka vi få göra också», föll Gertrud in. »Och de äro så glada och slickas till tack. Usch, usch, *usch!* Och vi ha' bara sofvit. Och det är nästan sista dagen i fäbodarna. Just som om vi inte kunde sofva så

mycke som behöfs hemma, under skoltiden.»

»Ja, fy så rysligt, och så alldeles ohjälpligt», suckade Ingegärd.

»Och sen ha’ ni kanske varit i skogen, och på myran?» frågade Angela, som ännu arbetade med att få lockarna att ligga fina nedåt halsen.

»Ja, men, i körkan å», svarade Maglena allvarsamt, fast lite försagd och tveksam.

»I kyrkan?» skreko barnen på en gång. »Kyrkan, men den är två mil härifrån!»

»Tyst Maglena», varnade Ante och såg mäkta besvärad ut.

Maglena satte händerna under förklädet och kröp ner på tröskeln i den öppna dörren, tydligen besluten, att lyda broderns uppmaning.

»I hvilken kyrka? Säg, hör du!» frågade Elsa och gick med en påbredd smörgås ut i dörren, till Maglena.

»De var ingenting. Jag bara sa’ så.»

»Hör du Maglena, var ni i en låtskyrka?» sade Ingegärd, som med sin smörgås slog sig ned bredvid Maglena.

»Jag vet int’ hvad sånt är för slags körka», afvärjde Maglena.

»Lilla söta, fina Maglena, säg till mig, *bara* till mig hvad ni varit i för kyrka», hviskade Sylvia.

I sitt långa nattlinne sprang hon ur sängen, öfver golfvet och kastade sig ner i knäet hos Maglena, med armarna om hennes hals. »Lilla, *söta* Lena, säg för mig, bara för mig!»

Maglena såg ängsligt bort till Ante, som helt ordentligt satt framme vid bordet och åt myrbär och gräddmjölk tillsammans med Angela, Viva och »Rofvorna», som prästbarnen Ingegärd och Gertrud kallades i förening.

»Säg de om du vill», medgaf Ante, som såg systerns vånda.

»Till mig, bara till mig», hviskade Sylvia.

»Hur såg kyrkan ut?»

»Grön inni, me blått tak.»

»Var det skogen? Var det Gud, som var prästen?» hviskade Sylvia, plötsligt mycket allvarsam. Gud har varit hos oss och tagit tillbaka lilla syster Eva, som jag hade förr. Hon har så roligt nu att hon inte vill komma igen till mig. När jag har tråkigt så tänker jag nästan också gå till henne, opp till Gud. Säg, var det Gud, som var prästen?»

»Nää, de va bara Ante.»

Viva hade smugit fram. Hon hörde namnet på prästen.

»Vet ni hvad», skrek hon, »nu, när vi äro färdiga och ha’ ätit och allting, så ska’ vi gå i kyrkan. Ante får vara präst, för han har predikat förut i dag för Maglena.»

Ante rodnade upp öfver öronen.

»Ja, Ante, är du van att vara präst så skall du predika för oss», sade Elsa mildt och allvarligt. »Vi ha’ bara sofvit, och varit otäcka och grälat på hvarandra då vi voro förtretade på oss själfva, för man kan ju inte gräla på sig själf. Hållit på så hela söndagen, så länge vi varit vakna.»

»Ja vi *måste* få lite söndag i oss och bli snälla, så att visst skall du predika, Ante», sade Ingegärd och såg bedjande på Ante med strålande goda ögon.

»Kom ihåg, Ante, att vi ha’ varit så elaka på hvarandra för ingenting. Kom ihåg, att du måste göra oss snälla, på söndagen», ifrade Gertrud.

Hon vek redan upp klädningen omkring sig, som bondgummorna när de kommit åkande till kyrkan och satte den rödrandiga kråkan på, beredd att ge sig af.

»Och vi skola sjunga tillsammans, vet du, Ante», sade Angela. »Gå nu före så komma vi.»

Angelas röst var så både fast och öfvertygande, att Ante utan vidare reste sig opp och tog vägen ut.

TRETTIOFJÄRDE KAPITLET.
ÅTER PÅ PREDIKSTOL.

Ante stod åter på en predikstol i skogen. Denna gång på en ganska måttligt hög sten, som var helt och hållet öfverväxt med grönhvitskimrande mossa.

»Kyrkfolket» hade kommit från alla håll, somliga hade haft lång väg att gå. De hade sökt ut krokvägar mellan trädstammar och rundt småmyrar. Nu sutto de bänkade i rad på en gammal murken, mossöfverväxt hvillåga (hviloplats af fällda stockar), som funnits vid fäbodvägen långt innan fäbodarna byggdes.

»Ta’ opp psalmen, Angela», sade Elsa. »Ta’ Skogens fåglar». De här, i skogen ha redan börjat, de.»

»Skogens fåglar sjunga med ett glädtigt mod», sjöng Angela med stark, ren stämma. Alla barnen stämde in med. Ante och Maglena äfvenså, alldeles i undran öfver att de kunde samma sång som de fina herrskapsbarnen. De glömde att de icke hörde riktigt samman allihop, en känsla, som förut något tryckt dem, utan sjöngo med, som när de sjungit samman med syskonen i lillgråstugan, medan mor lefde.

»Skogens fåglar sjunga med ett glädtigt mod,
där på kvist de gunga,
kvittra Gud är god, Gud är god.»

Sången tystnade. Ante stod oppe på stenen så som han stått där förut på dagen och predikat för Maglena. Då hade det fallit sig så lätt för honom att få fram orden. Hvar liten blomma i skogen, fjällbäcken, deras egen räddning undan björnen, alla faror ur hvilka de så under bart blifvit hulpna. Om alltsammans hade han predikat väldeliga, så att Maglena både gråtit och snutit sig som stort folk brukade göra i kyrkan, fastän hon denna gång inte tänkt på att härma dem utan på allvar varit tagen af Antes ord.

Och nu stod han där och vred sig och såg fjaskig ut.

Maglena riktigt skämdes för honom. »Kyrkfolket» började hviska och tissla, bjuda hvarann att doppa tungorna i »silfverdosor» fyllda med sockergryn, fast dosorna ju voro af näfverbitar, utan något som helst innehåll, och låta ådekolongflaskorna af runda pinnar gå emellan dem i bänken.

»Skynd dej Ante», hväste Maglena. »Dom sitt här nu allihop å vänta. Du kan väl hitta på, nu som förr i dag,

vet jag.»

Ante våndades och vred sig. Han höll ögonen halfslutna för att stänga ute störande intryck af menigheten. Åhörarne sutto som riktigt kyrkfolk i väntan, med näsduken i beredskap för att gråta när Ante kanske skulle predika grant, som storprästen, då han var oppe i lappfjället och predikade, när kapellet vigdes in där.

»Ante då! Hva' du är fjaskig!»

Ante öppnade ångestfull ögonen. En kangero (spindel), som satt midt i det skimrande nät den spunnit mellan fina björkgrenar föll honom i ögonen. Ante blef vid att stirra på den. Hans ögon fingo ett inåtvändt uttryck. Han började predika.

»I Guds Faders och Sons och den Helige Andes namn. Nu har jag fått ögena på kangeron, som sitt midt i näte' å är så stinn, å de kom för mej att han är liksom de, som ondt är. För de ha' förjämnan näte utspänt åt oss för te narra oss i de. Då vi är sint på hvarann' så ha' han oss fast. Å då vi vill latas, å då vi är onöjd i sinne, så har han oss fast.»

En lomm for med ett hjärtskärande, vemodigt skrik utöfver myran bortom skogsgläntan, där förra »kyrkan» var.

Ante förnam detta klagande ljud.

»Hör på lommen så sorgsam han låt. Så låt de inom oss då vi ha vari sint och elak och onöjd åt hvad vi fått, å då vi int lid te ha trålj på oss utan tyck de tråljen är te ondt, å int vill förstå att de är Gud, som mått sätt 'en på oss, då han si att vi int ha' nå vett själf om hva' vi ska ha. Vi flyg å flyg, som lommen för att komma fram te Gud å be'n tycke om oss å ta sej an oss igen.» Ante tänkte nu på att afsluta sin predikan, men fick sången i tankarna. »Gud han vill att vi skall tycke om en, å si att han är god, å sjunga om de, som morgon mellan fjällen sjung om de, som »klara bäck och flod» sjung å sorla, och som skogens fåglar kvittra om de »med ett glädtigt mod». Gud är god emot folke antingen dom ä' stor eller små, och emot kräkena. Emot Gullspira, som fick slippa trålj om nosen, mot Gullstjärna, som slapp undan björn.

Käre Gud Fader», fortfor Ante, som nu glömde sig själf och talade direkt ur sitt hjärta. »Käre, *käre* dej Gud, var *go* mot småstinterna så dom alltid håll sej snäll och behändig mot ungfolke, som tagit sig an dom. Och var go mot Anna-Lisa och Per-Erik och Nilsons och lill- Kalle, där dom är. Laga så att Per-Erik blir en rejel dräng, som aldrig sup eller svär eller slåss.

Och var go mot *lill'Månke*. Du vet att han int kan, »Ske din vilje», och att han är just som så vingelsint af sej: så han vill glömma hva' mor sa'. Gå till'en du Gud, käre, käre dej och låt' en komma ihåg allt hvad som är riktigt. Gå till Gullspira å, så hon int bry' sig om te sörje efter oss. Gå till björntasse i skogen, så han int gör de ondt är. Gå till Glasögonskarn och ta brännvine åf en. Gå till *allting*, så blir de riktigt och bra i hela världen. I Guds Faders och Sons och den Helige Andes namn. Amen.»

Ante som stått med hufvudet höjdt upp emot solskimret emellan tallarna tyckte, när han nu såg upp att folket där på hvillågan just som ökats. Men solen hade bländat honom så han kunde inte se riktigt. »Vi kan kanske sjunga Hela världen nu efteråt», framkastade han från predikstolen. Och det blef sång af! Sång som om man varit i himmeln tyckte Ante. Psalmen tonade med ens i flera stämmor, som när dom sjöng i julottan i Frostmofjället.

»Hela världen fröjdes Herren
Tidigt och af hjärtats grund.
Kommer ifrån orter fjärran,

I som stån' i hans förbund.
Träden fram med lust och fröjd,
sjungen Gud i himlens höjd.»

TRETTIOFEMTE KAPITLET.
ANNAT ATT TÄNKA PÅ.

Ante, som stått och sjungit med ögonen fortfarande riktade mot den sena kvällens sol, återfick småningom ögonens bruk. Och hvad han såg bragte honom på fötter.

Det var storprosten, just han, som predikat så grannt i lappfjället, som stod där och hörde på honom.

Som vettskrämd hoppade Ante ner från stenen och flydde till skogs.

Maglena hade mer än gärna velat följa hans exempel så förfärande illa utsatt som hon nu blef, ensam bland så farligt mycke herrskapsfolk. Ty två fint klädda fruar hade ju också kommit till nu, medan Ante predikade. De hade hattar på sig med silkesband, och vantar som såg ut som spetsar, på händerna, och så granna köptygskläder, lastiker hade de på fötterna.

Och det var själfva storprosten, som följt i deras sällskap. Maglena kände straxt igen honom hon, ty det lyste liksom det gjort opp i lill'kapellet, blidt och ljust ur ögonen på honom nu, när han stod stödd mot en tallstam och hörde på Ante. »Vördande» och hög såg han ut. Maglena kände sig så liten, liten när han såg på henne. Men hon kunde inte komma undan och ge sig efter Ante, för Sylvia satt i hennes knä och ville vara lillbarn.

Hon var så späd och liten Sylvia, och hade så tunna, mjuka kläder, så Maglena kunde godt hålla henne, ja till och med gunga henne lite smått och hålla myggen borta från hennes fina, bleka lilla ansikte.

När Sylvia fick se de främmande, satte hon sig upp. Hon ropade fram den ena af dem, sin mamma, hvilken genast fick del af att hon här uppe i fäbodarna vunnit en sån »bästa vän», som aldrig skulle få gå bort från henne.

Nu, sedan predikan var slut och »prästen» flytt till skogs blef det lif och rumor bland alla barnen.

Elsa, äldsta dottern i prästgården, till hvilken fäbodarna hörde, blef ganska illa till mods då hon så här tidigt fick mor i sikte. Hon och de andra barnen hade gjort upp så många lysande planer om huru festligt de skulle mottaga föräldrarna och tant Gerda. Och nu kommo de på dem utan att de gjort ett dugg till deras firande. Så nu hann Elsa knappast hälsa förrän hon lade iväg uppåt störes allt hvad benen buro henne.

Hon tänkte med fasa på, att det i högsta grad ostädade rummet skulle skådas af mamma. Mamma som ju inte *skulle* komma till fäbodarna förrän söndagen *på kvällen*.

För henne så väl som för hennes fyra systrar Angela, Ingegärd, Gertrud och Viva, hvilka äfven nyss stigit upp, var det ju ännu så godt som morgon.

Emellertid fick Elsa »Rofvorna», de alltid oåtskiljaktiga Ingegärd och Gertrud, med sig. Och som de, med förenade krafter jäktade, bäddade, sopade, enrisade golfvet, fejade spisen, lade på elden och satte på kaffekokaren, så hade de allt fint och i ordning när mamma och hemmets folk kommo in.

Glädjen att få hälsa föräldrarna var dock något blandad. Ty nu skulle det bli slut på den härliga, veckolånga

fäbodvistelsen. Korna och getterna skulle ju drifvas hem till slåttertiden, och fäbodarna stängas till för flera veckor.

När, på sommaren folk och kreatur skulle dit upp igen hade barnen redan börjat sin läsning och skolundervisning. Inte tal om att då få göra någon fäbodvandring, än mindre få stanna där uppe.

Men nu var bäst att slå ur hågen alla sorgliga tankar, på läsning och instängdt lif. Man hade minsann annat att göra.

Pelle kom just hem med en knippa foreller, som han metat medan han varit ute och getat kreaturen.

Elsa rensade fisken raskt och händigt, och stekte den sedan i pannan öfver glödelden.

Ingegärd sköljde potatis, diskade trävrilar och skurade knifvar.

Angela dukade bordet, som fälldes opp, så det blef stort. Hon prydde det med skogsblommor och grönt, som Sylvia, Maglena och Viva hämtade hem ifrån skogen, medan Pelle gjorde fint på gården och krattade, samt bar undan löfaffall och riskvistar.

Gertrud fäktade inne i mjölkkammaren. Hon bar ut filbunkar och getost och knäckte möra kornbrödskakor i passande bitar till måltiden. Smörbyttan med gult, nästan blomsterdoftande smör ställde hon midt på bordet. Med tillhjälp af Ingegärd grälade hon sig till att få behålla hedersplatsen där för den, huru mycket Angela än näbbade emot ett sådant tarfligt sätt att duka.

Gulbrunt messmör och färsk koost, som var så torr att man storknade af den, fast den gammal och mognad blef mjuk och läcker, dukades äfven fram.

Långt ute i skogen hördes omsider drillande grann kåkning och jublande långlurlåtar.

Kalle och Sara voro påtagligen i sällskap, och så hade de väl följts åt hela dagen. Rofvorna tyckte att sådant var *bra underligt* och att det hade varit mycket rättare och bättre om åtminstone Sara stannat vid fäbodarna tills hon fått dem alla ordentligt vakna, om det också behöfts hela dagen därtill.

TRETTIOSJÄTTE KAPITLET.
ÅTER ETT SÄNDEBUD FRÅN MOR.

Ute i skogen gick prästen helt allena. Han ville som vanligt söka upp den kristallklara »kallkälla», som han visste fanns i närheten.

När han, tyst gående fram i mjuka mossan närmade sig källan tyckte han sig höra ljud som af snyftande gråt.

Ängsligt deltagande ville han skynda i den riktning hvarifrån de sorgliga ljuden nådde honom. Han gick några steg fram. Men stannade förundrad och villrådig.

Gossen, hvilken han nyss sett, och hvilkens frimodiga uppträdande som predikant ute i skogen väckt hans undrande häpnad, han låg nu framstupa på marken, tätt invid källan, skakande af gråt.

»Hvad dug de till att jag står och just som spektaklas för dem, som vi int hör till», snyftade gossen. »Hvad dugde till att jag drog småstinterna och oss allihop bort ifrån fjälle och små gråstugorna där. Hade vi stannat, om ock så vari i själfva fattighuset så hade vi aldrig vetat att det fanns någe bättre till för oss, och tyckt att vi bara skulle så ha de. Men nu tro jag int de längre, för nu vill jag bara ha de bättre. Jag vill promt

veta nån’ting om allt som fins på jola, å vara lik fin barna här. Och nu så är det bara tungt och sorgmodigt inom mej. Int vill jag mer gå kring vägarna och skämmas när jag skall in i gårdarna å int har någe att byta mej till för maten. Jag *vill int* vara en tiggare, som ingen tycke om och som ingen bry sig om, hva han än säg. Jag vill int stå på sten i skogen och predika. Jag vill stå i en körka och tala om för folke hva mor lärde oss. Men jag får bara gå och gå, och värre och värre bräns de inom mej, som om jag aldrig gjorde de rätt är fast jag vill göra de. Käre, käre dej Gud, ta dej an mej så jag tycker om att göra som du vill, och att jag int gör som lill-Månke, å bara vill glömma bort de.»

Ante såg förskräckt upp. Han tyckte sig höra ett prassel, varsna skuggan af en människa.

Det var prästen, som i detta nu närmade sig honom.

Skamsen, så förkrossad att han knappt vågade se upp kom Ante på fötter. Han tog rappt tag i bleckhämtaren, som Anna-Dea slängt till honom när hon såg honom ge sig i väg inåt skogen åt kallkällan till.

Ante vippade ner hämtaren i källan och såg med motvilja sitt rödsvullna anlete förvridet afspegla sig däruti.

»Vill du ge mig en dryck innan du fyller hämtaren», sade prästens lugna, milda stämma.

Ante mötte förundrad, med ens så lätthågad och tilllitsfull de djupa, mörka ögon, hvilka så goda, förstående riktades emot honom.

Han visste inte huru det gått till men fann sig snart helt frimodig vandrande fram den slingrande stigen ner till tjärnen i sällskap med den man, hvilken nyss, när han såg honom från »predikstolen» ingifvit honom en så pinsamt förödmjukande blygselkänsla.

De blefvo länge sittande på mosstenen nere vid tjärnen de båda, den äldre, mannen med det goda för allt bekymmer, all nöd ömmande hjärtat, och gossen med det nedstukade, skygga, inåtvända, men nu med ens så öppenhjärtiga, frimodiga sinnet.

Ante kunde ju öppet, som om det varit till Gud själf tala om allt som tyngt honom. Enkelt och klart kunde han beskrifva den oro han ständigt känt för småsyskonen innan han funnit sådana hem för dem, som mor skulle ha likat. Om hennes kärlek och lidande och död talade han och om huru han lofvat henne att taga vara på barnen och geten.

Ja till sist kunde Ante till och med utan blygsel och fruktan orda om hvad som innerst grott i honom, han trodde det var från det han första gången, bara några år gammal, satt i Julottan uppe i det lilla kapellet i Frostmofjället. Ante fann nu ord att därmed uttrycka sin ju rentaf orimliga önskan, att *en gång få bli präst!*

Den äldre, redan blifne vännen satt nu tyst och tankfull. Länge satt han så, utan att som nyss förut, med varsamma, enkla frågor eller små deltagande uttryck uppmuntra gossen att öppna sitt hjärta.

Till sist reste han sig upp. Det lyste ur hans ögon som af ett fattadt, heligt beslut.

»Det är icke verk af människor eller en slump, som fört dig i min väg gosse. Det är Guds verk och vilja. Jag förstår att vi böra följa den väg som din moders böner banat ut åt dig.»

Ante såg upp, häpen, som bländad af blixtens ljus.

»Du får din uppfostran hos oss och får studera vid gymnasiet i staden. Jag är viss om Guds välsignelse öfver företaget för både dig och oss. Vi, min hustru och jag bli mor och far för dig, hvilka alltid vilja dig väl. Du blir god son åt oss, och så *är saken afgjord*. Gud välsigne dig min gosse!»

Ante kände handen, som fast, högtidligt hvilade på hans hufvud.

Fosterfadern och fostersonen stodo samman ute i skogen vid den slumrande tjärnen, i sommarnatten, som var ljus som dagen.

Ante var som i en dröm. Det föll honom för att Guds änglar skulle komma fram ur tjärnens skira töckenslöja. Han skulle icke ha blifvit förundrad om han i det milda töcknet varsnat mors anlete nu lika ljust, leende, som när hon skiljdes hädan med välsignelseorden öfver barnen.

TRETTIOSJUNDE KAPITLET.
INDIANER.

Stilla, tysta, som om de vistats på förklaringens berg vandrade de bägge, fosterfadern och fostersonen, stigen framöfver till fäbovallen.

Stimmet, som ändå pågått i deras närhet, när kreaturen kommo hem från skogen, hade liksom flutit förbi dem.

Vildt tumult mellan tjurar och stridsfärdiga kor, mellan ystra bockar, lefnadslustiga killingar, förnöjdt, högljudt råmande, sång- och lockljud, skrik och skratt, spring och hojtande, det hade alltsammans undgått dessa två.

Inte heller hade de gifvit akt på de kallande, skallande skränen från åtminstone fem barnröster, som ljudit i deras närhet där de, endast lyssnande till Guds röst, uppehållit sig vid den djupa tysta tjärnen.

Men nu! Under skrän och tjut, som siouxindianer skulle ha svårt att efterlikna, blefvo dessa bägge nu omringade af hela den vilda skara som förgäfves jagat efter dem ute på skogsvidden. De blefvo infångade af förskräckliga, blodtörstiga indianer!

»Blekansiktenas skalper» skulle dessa ha! Ingegerd klättrade, vig som en vessla upp på fars axlar för att med ett lätt ryck i de mjuka, svarta lockarna och ett kringsnoende med »skalperknifven», trästickan, lossa skalpen. Men sedan kysste hon ångerfull den »bara» fläcken, innan han gled ner och blef vild, riktig indian igen.

Far log, mild och tankspridd. »Nå, nå, små flickor!»

Han fortsatte ostörd vandringen uppåt störes. Men Ante han var mindre lycklig. Han kringrändes och infångades af indianerna under hiskliga skrik och vildsinta åtbörder.

»En läcker bit, ungt blekansikte skall smaka bra.»

Ante skulle »stekas och ätas upp till kvällsvard.»

Hade icke gossen ännu gått som i en undrande dröm, utom sig öfver den lycka som vederfarits honom och som han visste skulle få fortfara, så skulle han väl rent af blifvit vettskrämd vid anblicken af sex ohyggligt, i tegelstensrödt tatuerade varelser, hvilka utom dess, om man undantar Maglena, tjöto och gastade som odjur och håfvade efter honom med otäckt tillritade, blodiga, bara armar eller dansade kring om honom på lika styggt tilltygade bara fötter och ben.

Hårmanarna på dem alla voro upplösta och hopbundna midt oppå hufvudet med klipprisrefvor, så att de föllo ner i ansiktet eller åt ryggen, som hästsvansar. Tänderna lyste gulfärgade ur grinande gap.

De tjöto och skrattade af hänförelse, när Ante vettskrämd och rådvill, som ett riktigt blekansikte, försökte att undkomma dem.

Plötsligt, och alldeles oförberedt böjde sig Ante med hufvudet före, lik en ungtjur, som skrider till anfall.

Med häpnadsväckande kraft puffade han omkull indianerna.

De stupade som flugor till höger och vänster, upphäfvande höga, hämdlystna krigstjut.

Med språng som en jagad vildren satte Ante af opp emot störes däråt han sett den nye mäktige vännen och beskyddaren begifva sig.

Han hade därvid så när sprungit omkull Anna Dea, som brådskande var på väg ut att jaga barnen in och till sängs. Anna Dea, barnpigan i prästgården följde till deras outsägliga missräkning med de till fäbodarna anlända gästerna.

Anna Dea hade aldrig något vett om att barnen kunde vara annat än ungar, som skulle äta och sofva och läsa läxor och finkammas och inte hade hon en aning om att indianer under denna fagra sommarnatt huserade i skogen och lågo på lur där efter blekansikten.

Fräck och öfvermodig vippade Anna Dea i väg ut genom det öppna ledet, till den grad okunnig om den hotande faran att hon med full hals gastade efter barnungar, hvilka hon tycktes tro hade rymt till skogs.

»Viva, Rofvor, Angela, vill ni komma in bara. Ja ja er, när jag får tag i er! Svara på rappe Elsa.»

Hon höll upp för att lyssna efter om inte hennes hotelser skulle skrämma fram barnen.

»Barnen!» Några sådana funnos ju icke till.

Men horden af indianer låg mellan buskarna i mossan, nerplattade på magen med pilen på spända bågar och tomahaken i gördeln. Deras ögon lyste af skadeglädje och vild triumf.

»Åh, ditt eländiga blekansikte. Du är snart icke värd ett ruttet lingon. En hvissling, en rörelse af anföraren, Ingegärd, något oegentligt benämd snabb*fotade Renögat*, och din skalp blir tagen, du anrättas till kvällsvard af kannibaliska, hämndlystna uthungrade rödskinn. Men gå på bara! Gå på och skrik och gasta så där hjärtskärande försmädligt, utmanande. Det bara retar aptiten på rödskinnen. Gasta på lite bättre!»

Det var som om Anna Dea i sitt inre förnam denna tyst tänkta, förrädiska uppmaning.

»Gu’ nåda er ungar», fortfor det tillspillogifna blekansiktet, retad öfver all beskrifning då hon ej hörde ljud af barnen, hvilka ju dock så här dags icke kunde vara långt borta. »Jag ska leta opp en lurka (spö), lång som en tall å hvass som ett abborrskin och sno om er me’n, så det skall låta disk om dask om er.»

Intet ljud till svar! Bara underligt att inte Anna Dea hör det vilda bultandet från dunkande hjärtan, hvilka ännu klämmas tätt intill den mosstäckta marken. »Oldeboken» med franskpråke, som ni är så rädd för, har jag med mej, jo jo! I morgon ska ni inte få vara med om att koka sötost och göra mylostar, och inte ska ni få mjölka getterna. Ni ska inte få mjölka katta en gång, eller måka eller skrapa korna och gå till skogs med dom. Nej, inne i mjölkboden ska ni få sitta och läsa i Oldeboken hela dan! Nåå, vill ni svara än?»

I detta nu hördes ett tjut, ett skrän så hiskligt och förskrämmande, att Anna Dea, i förstone helt enfaldigt, i okunnighet om faran af att ej ögonblickligen fly eller intaga försvarsställning, satte fingrarna i öronen.

Bakifrån stubbar, stenar, trädstammar rusade där fram en hord af tjutande odjur.

De grinade och gapade emot Anna Dea. Hon måtte haft en underligt mångdubbel hufvudsvål, ty de togo hennes skalp *hvarenda en* af dem, utom Maglena, som icke förstod sig på den arten af krigsföring.

Blekansiktets händer och armar blefvo bakbundna med rottågor och refvor. Hänförda, öfvertjusta blefvo indianerna när fången brottades med dem så hårdhändt att de fingo mer än en duktig bula i ansiktet af det. Det hela blef ju så riktigt indianlikt.

När de så lyckats fängsla offret, knuffade de henne fram till en ung smärt björk vid hvilken de ämnade binda fast henne innan de på allvar inläto sig på krigsdans och förberedelser till en ordentligt genomförd indiansk offerkvällsvard.

Rofvorna, Elsa och Viva höllo just på med att försöka att få den våldsamt sprattlande fångens armar dragna bakåt, i och för att få dem fästade vid trädstammen.

De flåsade som flodhästar och voro eldröda af ansträngning, morska, modiga, förfärliga i ord och åtbörder emot henne, som midt i härligaste fäbodtiden vågat komma och hota dem med något så omänskligt onaturligt som *fransk grammatik.*

Man kunde knappt tänka ut nog strängt straff för en sådan förbrytelse. De hade glömt all vaksamhet för egen del, anade ej den hemska fara, som lurade på dem självfva.

Just i detta nu kom nämligen ett vidunder, ett odjur rusande fram från skogens mörka dimmiga gömsle, lurfvigt, hiskligt, och det vrålade så att träd och blad skälfde.

Indianerna stodo en sekund lamslagna. Men så, och som på gifvet kommando grepo de till flykten. De satte iväg hals öfver hufvud, under skrämselns skrän, opp emot fäbodvallen.

Maglena förlorade helt besinningen. Vettskrämd flög hon före de andra. Fasan, som hon kände då hon så alldeles nyss var ensam med björnen nedanför storstenen i skogen, satt ännu rysande fast i henne. Hon såg inte. Hon hörde icke huru skrämda röster förändrades till undrande, skrattande. Hörde icke ropet till henne att komma tillbaka. Att det bara var Pelle, som var björn och att de nu skulle leka dunk, Anna Dea och Pelle och allihop.

Pelle var ju i denna stund och med ens hjälten. Han hade snott fast om sig huden af en under sommaren fälld björn, i akt och mening att skrämma indianerna, hvilket till Anna Deas lättnad också lyckades honom. I dunkleken var han snart lika oöfverträfflig.

TRETTIOÅTTONDE KAPITLET.
MAGLENA.

Maglena kom hufvudstupa farande in i stugan. Barhufvad, ännu blek af skrämseln, tyst och försagd stannade hon strax invid dörren, lugnad vid åsynen af Ante, som helt trygg och hemmastadd satt på en trebent stolpall framför spisen och smorde herrskapsskorna med tjärsmörjning.

Det var ändå farligt bäfsamt för henne att stanna inne, då bägge de grannt klädda herrskapsfruarna sutto där vid bordet i långa hvita koftor med hårflätorna hängande och just nu sågo bara på henne.

Prosten, som hade gått där inne och pratat med fruarna gick ut just när Maglena kom in.

»Se här ha’ vi henne, riktigt ’hitsänd’, hon med.» Med dessa ord lade prästen sakta, med en mild strykning, sin hand på barnets hufvud, innan han med en god, meningsfull blick emot hustrun gick ut.

»Ja, här ha vi henne mycket riktigt», sade den ena af fruarna, hon som barnen kallat tant Gerda, och som var Sylvias mamma. För resten så var hon också alldeles lik Sylvia, med ljust, lent hår, som hon, och hvit och blek men mild och blid i ansiktet.

Hon gick fram och drog Maglena, som betänksam stretade emot, med sig fram till platsen, där hon åter slog sig ned med armarna smeksamt slutna om det främmande, stelt blickande barnet.

»Håller du af lilla Sylvia något», frågade hon med vek stämma.

Maglena rodnade plågsamt. Hon kände sig ohyggligt illa till mods då hon inte hade en aning om hvad detta »håller af» skulle betyda.

»Sylvias mamma undrar om du tycker om, och likar hennes lilla flicka och det har jag redan sett att du gör», sade den andra frun, som var Rofvornas och de andra barnens mamma.

Hon såg så rolig och glad ut, så att Maglena med ens kom att le emot henne fastän hon kände sig så besvärad hos den andra frun.

»Ja nog tycker jag att Sylvia är behändig, nog», mumlade Maglena.

»Har du något emot att bli hennes lilla vän och syster?» återtog Sylvias mamma. Hon talade ömt, nästan bedjande.

»I ställe för hon som har så roligt oppe hos Gud?» frågade Maglena och såg med stora allvarsamma ögon, upp mot den fina frun, som hade så sorgmodiga ögon, och som nu, till Maglenas häpnad och sorg syntes ha lust att börja gråta.

»Ja, men där är mor å, så nog har den lillstintan de bra», sade Maglena med låg röst, i mening att trösta den sorgsna.

»Tror du det, du lilla älskling», hviskade frun. Hon lyfte Maglena upp i sitt knä och lutade sitt hufvud emot hennes bara hår, som lyste lockigt och glänsande.

Maglena satt åter stel som en pinne. Hon såg dum och besvärad ut och hade stor lust att kränga sig ned ur en så ovan ställning.

Men Ante, som hon vädjade till i sin ängslan gaf henne en varnande blick, som betydde så mycket som, att det var synd om den fina frun och att hon skulle sitta stilla hos henne så länge hon ville hålla en så stor stinta kvar i knäet.

»Tala med barnet du, Oktavia», sade den sakta gråtande sörjande modern. Hon släppte varligt Maglena ner ur knäet.

Den andra »roliga» frun, Rofvornas mamma, som hade så glada blå ögon, räckte handen ut mot Maglena. Hon höll armen om lifvet på henne medan hon talade om att Sylvias mamma nu, i samråd med dem, hennes man och henne själf beslutat att låta lilla Maglena få följa dem till Stockholm *som deras eget barn!*

»Ska Ante komma å?» hviskade Maglena med af skrämsel vidgade ögon.

»Ante, han kommer till oss. Han är redan vår gosse, så det äro vi på det klara med.» Hon nickade gladt och godt emot Ante, som höjde hufvudet från arbetet, strök luggen, som fallit ner, ur pannan och sände en ljus lyckostrålande blick tillbaka.

Prästfrun log tillfredsställd. Två fattiga pojkar hade hennes man tagit upp förut för att ge uppfostran till. Men ingen af dem hade visat något af den klokhet, hjärtefinhet och tankeklarhet som hon redan iakttagit hos denne fjällets och nödårens son.

»Nu, förstår du, min lilla unge, får du det lika bra i Sylvias hem. Och räknar du på hvad som är fint riktigt, så får du det bättre.»

»Du får Evas dockskåp», sade Sylvias mamma ifrigt. Hon hade medan hon höll Maglena i sina armar lärt att älska henne och tänkte med hopp och glädje på att det friska enkla lilla fjällbarnet skulle kunna hafva ett godt, stärkande inflytande på hennes egen älskade, enda lilla flicka.

»Ett dockskåp må du tro», upprepade den andra, »med små rum och små, små bord och stolar och pannor och fat. Åh du kan inte tänka dig!»

»Och lagård och kor och getter å?»

Frun såg häpen ut. Hon hade aldrig hört talas om sådant i dockskåp.

»Vi ha riktiga *hästar* i stället, ser du liten vän, och du skall få åka ut med oss i vagn.»

»Har ni en get å, som är som Gullspira», frågade Maglena med ganska ängslig och jämmerlig stämma.

»En get, nej det ha vi inte. Ingen människa i staden har getter», fortfor den fina frun förvirrad och rådlös.

»Ante han sa' en gång att kungen hade tusende getter och jag tänkte att han bodde i stan, å att dom getterna hade gullhorn och att jag skulle få geta dom åt kungen.»

»Getter har kungen inte. Men när du åker i vagn får du se honom själf och hälsa fint och vackert på honom.»

»När jag tänker rätt på saken, du Oktavia», fortfor hon vänd till prästfrun, »så vet jag inte hvarför ej Sylvia och lilla Maglena här skulle kunna få en get. Den kan få sin plats nere i stallet. Kusken får sköta den. Gamle Bergström gör allt som kan glädja Sylvia.»

»Får vi en get så vill jag följa. Men nog kan vi sköta' na själf, Sylvia å jag.»

Fru Gerda log belåten öfver den lillas tillförsikt och redan förtroliga »Sylvia och jag».

»Du har så rätt i den tanken och så blir det nog nyttigt för Sylvias bröst. Getmjölk är ett förträffligt botemedel mot tuberkler», sade prästfrun, som med rätta var orolig för vännernas enda barn. »Dessutom, fortfor hon, »ha ni ju ert vackra landställe med holme, där geten kan få uppehålla sig hela sommaren. Åhja det där skola vi nog ordna om till det bästa. Men nu skall du få höra på något annat, som du säkert tycker är storbra.»

Prästfrun, som såg huru svårt Maglena hade att behålla fattningen, mest, det förstod hon, vid tanken på skilsmässan från Ante, ansåg det bäst att ge barnet annat att tänka på.

TRETTIONIONDE KAPITLET.
ALLA SJU FRÅN LILL'GRÅSTUGAN.

Lilla Maglena fick höra samma historia, som Ante redan nyss fått del utaf dels genom prästen och dels genom hans hustru. Historien om honom själf och hans syskon.

Deras vandring från fjället med geten i följe, var känd nere i bygderna, rörande och förunderlig som den var.

Jägmästaren på Björnmon hade kommit att berätta den när han var nere i landet i tjänsteförrättning för att märka ut trädfällning på prästbordsskogen.

Hos sina gamla vänner i prästgården hade han talat om »sina små flickor», och ordat vidt och bredt om den lycka och belåtenhet han och hans hustru kände öfver att äga barnen.

»Du förstår Maglena, att så hade jägmästaren aldrig talat förut, därför att han inga barn ägt.»

»Det var småstinterna våra, Märta-Greta och Brita- Kajsa, som blef barna åt dom», utropade Maglena. »Herre gulla heller, lef dom?» fortsatte hon, i ifvern alldeles förgätande sin vanliga försagdhet.

»Lefver! Jo det må du tro att de göra. De äro friska, och de sötaste, raraste småstintor. Deras lilla mamma har blifvit så frisk och glad och duktig sedan de kommo till huset. Hon har väft tyg till kläder åt dem, röd och hvita, och blå och hvita bomullsklänningar, som hon själf sytt för hälgdag eller hvardag.»

Maglena stod med armarna lagda öfver bordet seende ut, opp genom fönstret, lyssnande med undran och tjusning, som om hon hört en saga berättas.

»Ja, och så har den lilla mamman sytt dem vida förkläden af gröfre, hemväfdt slag. Dem ha de på sig när de äro i stök eller arbete. Kan du gissa hvad så'na små ungar kunna uträtta i arbetsväg?»

»Åh allting och hvad som helst», försäkrade Maglena med sådan öfvertygelse, att om det kommit därpå an hade hon kunnat ge småstintorna betyg på att de voro fullfärdiga i »alla inom hus förefallande göromål.»

»I allting?» upprepade prästfrun med ett lustigt leende, som nästan förnärmade Maglena.

»Jaa, dom kan sopa, och lägga på elden, och tulla, (vagga), och bära småvedträn och diska vrilar och träskedar, och – och –

Maglena tappade rakt andan när hon skulle nämna upp småstintornas alla färdigheter.

»Äro de icke duktiga i ladugården också, du?»

Maglena såg häpen och en smula betänksam ut.

»Dom ha just int behöft hålla på i lagårn, småstinterna. Märta-Greta har int varit go' för att komma öfver de där höga trösklarna häller utan hjälp, så liten som hon är, och jag har aldrig velat ha' nån hjälp heller, för den delen», tillfogade hon öfverlägset.

»Ja då skall du få höra att nu bli småstintorna duktiga äfven i ladugården när de växt upp lite, för du kan tro, de ha' fått hvar sin get, de bo i ett litet vackert nybyggdt gethus.»

»En ska' väl aldrig ha hört så behändigt! Hva kan dom heta, tro, getterna där?» undrade Maglena. Hennes ögon tindrade.

»Det skall du få veta», jägmästaren talade riktigt nog om det. »En hette Gull – Gull – hur var det nu igen!»

»Gullspira förstås», upplyste Maglena. »Ante, Geten het Gullspira, som våran.»

Maglena kunde icke stå stilla. Hon trampade fram och tillbaka och knep ihop händerna, vred sig och tittade på Ante, på fina frun, som log så godt och förstående emot henne och som nu hjälpte henne med att fråga efter hvad den andra geten hette.

»Den andra kallas för Hvitkläppa.»

»Då har hon två hvita kläppar under snyta (nosen) i ställe för skägg. De ä gomärken för mjölkgetter de», anmärkte Maglena med en erfaren ladugårdsdejas säkra min.

»Och så, vet du, så ha småstintorna två dockor, de äro så fina att de ha porslinshufvud, med tjocka porslinsflätor, fastän de äro lindebarn och ligga i en liten vagga.»

»Ja jag vet, å småstinterna sjung vaggvisa »Millmaste tana».

Det var nära att Maglena brustit i gråt vid de sista orden.

Prästfrun skyndade sig att tillägga:

»Anna-Lisa och Maglena heta de, de där fina lindebarnen.»

»Ante, har du hört hvad dom är märkvärdig, småstinterna?»

»Ock hvad mer är. De ha självfva lagat till åt sig tre pojkar af vedträn, som de klädt på, och dem kalla de Ante, Per-Erik och Månke. Ni ha väl aldrig hört de namnen förr?»

Maglena vände sig tyst emot brodern med ett anlete, som glödde af hänförelse.

Han såg lika tyst och meningsfullt på henne tillbaka. Glädje och belåtenhet lyste äfven ut ur hans ögon.

»Du skall väl få höra ännu mer, som du tycker om.»

»Kan småstintorna sy rosor på tumvantar kanske?»

»Det tror jag nu inte, och nu är historien slut om småstintorna. Men jag skall tala om för dig att jägmästaren också har varit inne i en storbondgård.»

»Kanske i den, där vi släppte af Anna-Lisa och Per- Erik?» afbröt Maglena full af förväntan.

»Rätt gissade du. Du kan tro att Anna-Lisa, hon är som dotter där i gården. Hon hade fått en liten grönmålad spinnrock och riktiga små ullkardor. När jägmästaren kom in i storköket där på kvällen, så satt Anna-Lisa och spann lin på sin lilla rock, medan mor i gården spann ull, som skulle bli till vinterkläder åt hennes gubbe, och åt alla tre barnen. Elden brann på spisen. Två små pojkar –

»Å de va, å jag vet att de va Per-Erik och lill'Kalle», afbröt Maglena och gjorde ett hoppande af ifver.

»Jag tror mest att de hette så. De kommo in med torrved i fånget och lade på elden så där var så ljust och grant i stugan. De hade sjungit så roligt och gladt tillsammans, mor i gården och Anna-Lisa, och så en piga, som också spann.»

»De va' Brita de.»

»Jag minns rakt inte hvad det var de sjöngo. Det var om en liten getpiga.»

»Och kungen tog getpigan i sin famn, han gaf henne gullkrona och drottningenamn». Ante, *den* visan sjöng dom, han är sexton verser lång och *de* är en rolig och gladelig visa.»

»Ja just den var det!»

»Nå jägmästaren blef glad han, när han kände igen Anna-Lisa och Per-Erik. I gården hade de varit så

belåtna med stintan så hon hade fått en liten blåmålad kärna, som hon fick kärna smör uti om lördagarna. Och nere i ladugården hade hon haft en hel rad af getter att se om. De stodo i små bås och åto torrt löf, som hon lade till dem i krubborna innan hon mjölkade dem. Den största och grannaste geten där hette också Gullspira. Var det inte märkvärdigt! Killingen bredvid henne hette Morlik. Kan du förstå hvarför?»

»För han var lik mor sin förstås», svarade Maglena åter frimodig och vaken i tankarna.

»Han hade varit ute med Per-Erik och den andra lill'pojken också, jägmästaren. De hade byggt kvarn och såg nere vid en bäck, som rann strid på våren. Både såg och kvarn hade snurrat och gått så det var lust åt det.»

»Ja, Per-Erik han var alltid så för sånt bygge i vattne», log Maglena stolt och belåten. »Å han höll alltid efter far för att höran' spela när han hade hälsan innan han dödde.»

»En liten fiol hade ungbonden gjort åt pojkarna också», fortfor prästfrun, »ock en liten kärra hade de fått att draga in ved uti och små räffsor, så att de, som riktiga karlar kunde vara med när folket ränsade slåttern, och hålla gården fin och snygg.»

»Så farligt behändigt han ha' fått de' Per-Erik», sade Maglena icke utan en viss saknad i stämman.

»Du må tro de hade två fölungar på stall där. Per- Erik, som stod högt i gunst hos ungbonden därför att han är en rar pojke, som fått lif i hans egen pojke, lät honom få sin vilja fram, så att han fick kalla den ena fölungen Ante och den andra Månke.»

»Har du Ante, i all världsens tid hört på maken? Men han var väl farligt tvättad å kammad ändå Per-Erik?» tillfogade Maglena försiktigt, med något snarlikt medlidande i rösten.

»Ja det kan du vara säker på. Jägmästaren han sade, att han rent af aldrig hade sett så riktigt blanktvättade och kammade barn, som de där tre i bondgården.

Maglena och Ante logo hemlighetsfullt emot hvarandra.

»Ja, det var nu historien om Anna-Lisa och Per-Erik.»

»Men nu komma vi till något, som ni kanske aldrig minnas; så mycket som du vandrat omkring och på så många ställen som du varit inne så kanske du alldeles glömt af en, som gjorde laddar?»

»Oj, Ante! Glasögonkarln!» Maglena skrattade högt af fröjd. »I en lillgråstuga bor han. Lef han? Aldrig ska' en ha hört så mycke märkvärdigt!»

»Du lilla rara, varmhjärtade barn». Fina frun log emot Maglena. Hon följde hela tiden med lifligt deltagande och ifver det främmande barnets känsloyttringar. Barnet skulle ju bli hennes eget och hvarje ord, hvarje tonfall hos lilla Maglena fick betydelse inför henne.

»Ja just i en lill'gråstuga lär han bo, den där laddkarlen. En gång under en hisklig vinterstorm i år, då vargen smög ute i vildmarken», fortfor frun.

»De *va'* int nå'n ursnöstorm, de *vardt*», afbröt Ante allvarligt.

»Vargen kom int heller för mor bedde Gud följe oss jämt, ja, de vet du väl Ante, föll Maglena in.»

»Jag ha' int sagt nå' annat heller», anmärkte Ante saktmodigt. »Men de va vi som kom dit.»

»Bor'n kvar än i lill'stugan upp under berge, Gla–, Gla–, Ante, hur va' de han hette, för riktigt folk?»

Maglena vände sig åter med brinnande ifver emot henne, som hade så mycke märkvärdigt att tala om.

Ante tittade upp ett ögonblick från sitt arbete. Han späntade nu stickor.

»Ladd-Pelle hette han.»

»Nå till den där Ladd-Pelle kommer en kväll sju stycken små barn, bra hungriga.»

»Farligt», suckade Maglena.

»Men vi hade fått mat förr på da'n, kom ihåg de stinta», ljöd Antes allvarliga stämma.

»De voro bra trötta också de där barnen, tänker jag», fortfor prästfrun, som alldeles icke hade något emot att barnen glömde deras försagdhet och sade ut hvad de tänkte så hon bättre lärde känna dem.

»Int så farligt», sade Maglena påverkad af broderns ord. »De va' mest bena, som va' trött, och föttren, som de gått hål på. Men själf va' vi int trött när vi kom in i stugan. Nää, för vi va' rädd.»

Maglena såg ut framför sig. Hon log när hon tänkte på att de varit rädda hos *den* karlen, i den lill'stugan. Så lite vett de haft om sån't, som var att riktigt rädas för.

»En get hade de haft med.»

»Gullspira förståss», nickade Maglena lifligt upptagen af berättelser.

»Barnen hade måst stanna öfver för snöyra, och de hade gjort den lilla stugan så fin, tvättat fönster, skurat, lagt på trasmattor, hvitlimmat spisen.»

»De va' Anna-Lisa, som först kom på de», upplyste Ante.

»Ja för hon led ingen lort Anna-Lisa, och de fanns inge kvinnfolk i stugan, så där var rent farligt i förstone.»

»Men riktigt me' mat och kaffe fick vi, och ligga fick bå vi å Gullspira, kom ihåg de stinta?»

»Ha' jag sagt att ja glömt tocke då», ifrade Maglena förtrytsamt. »Där de int fins nå kvinnfolk kan en väl int ha' de fint heller, så int undras jag på de int.»

»Nä nä», medgaf Ante, fullt öfvertygad om att systern hade rätt fast denna åsikt ju inte var smickrande för honom, som *inte* var kvinnfolk.

»Tala om för dem om blomman och fönstret, Oktavia!»

»Ja ni, det var sant! Ladd-Pelle där hade haft en kaktus i fin kruka i fönstret.»

»Åh, lill'kaktusen min, som jag bar i kunten och höll så kär så han fick följe med oss första da'n.»

»Just den kaktusen var det förstås. Fönstret hos Ladd-Pelle lär nu för tiden jämt vara skinande klart för att *kaktusen* skall ha det bra, förstår du. När fönstret blef klart så kom Pelle själf att se huru ruskig stugan såg ut inne, och i alla vråar. Så nu håller han hela stugan fin med rent golf och hvit spis*fastän* han är utan kvinnfolk.»

»Hör du Maglena!» sporde Ante med nästan högtidligt tonfall i rösten.

Maglena »hörde» där hon stod med en på en gång stolt och stukad min.

»Men nu ska’ ni få höra hvad som är märkvärdigare ändå. Ja Ante, han har hört det här förut, han.»

Maglena trampade och vred sig, röd och ifrig.

Märkvärdigare ändå, än hvad hon redan hört!

»Jo du, karlen i lill’stugan har *slagit sönder* brännvinsflaskorna sina. Han tål inte se dem för sina ögon, och –.»

»Nu ska du få höra på stormärkeligt, stinta!»

»Du kan tänka dig Maglena, *han har skaffat sig en get* en stor, grann högmjölkande get, som jägmästaren köpt åt honom nerifrån Småland, där de ännu ha präktiga getter.»

»Å hon få heta Gullspira, så sant som jag här står», skrek Maglena alldeles utom sig af förtjusning. »Han ville ju köpa våran Gullspira, och han sa’ ju de, att om en jämt hade mjölk te koka åf och te ha i kaffe så kunde en inte just behöfva supa för jämnan.»

»Si du nu Ante, att de va’ bra ändå att du hadde oss i väg. Du ha låti om dej ibland för de, och vari ånger bå för du tog oss och Gullspira med dej ut i lande. Men nu si du hur bra de va. Int må nå’n tro att Pelle tänkt ut te ha en get, å hålla fint i stugan och te sluta supa, om han int sett våran Gullspira.»

»Ja, om också inte Gullspira precis varit med om att lära honom hålla fint så har hon haft sin uppgift ändå», log prästfrun. »Bra kortsynt vore du, Ante», tillade hon allvarligt, »om du icke insåge att det varit godt på många sätt det, att ni gåfvo er af när stugan var tom, godt inte endast för er själfva. Barn, som lärt hvad rätt och sant är af mor och far, bära fram *välsignelse med sig*, hvart i världen de än ta vägen.»

»De kom bara på mej nå’n gång, när småbarna led ondt, att jag gjort de tokigt var», ursäktade sig Ante, skamsen och illa till mods, så lycklig och tacksam som han än kände sig. »De var som om jag burit mig så fjaskigt (ynkligt, tanklöst dumt) åt, och att jag just som narrat dom in i de jag int kunde hjälpa dem ur. Men nu så är de bara bra. Int behöf jag ampas för lill’Maglena här heller.»

Maglena återfick sin ängsliga, förfärade uppsyn vid Antes ord.

»Sylvia och du skola få följa med hitopp om somrarna», sade fina frun, »eller får Ante komma ner till oss.»

Maglena sänkte hufvudet. Allt ljus var som försvunnet ifrån hennes förut leende, lyckostrålande, anlete.

»Lilla kära barnet mitt», sade fostermodern och drog Maglena mildt intill sig, »Ante får många syskon här, och fosterbröder också. Lilla Sylvia min är ensam hon, utan liten syster.»

»Kanske mor skickat fram mej till’ na liksom när vi skulle in till Ladd-Pelle», mumlade Maglena för sig själf. Hon hade fått en djupt begrundande uppsyn och såg forskande upp, in i ögonen på den fina frun, som inte syntes henne bara »fin» längre, utan ljus, blid. Maglena fick med ens för sig att mor skickat fram henne att vara syster åt den, som ingen syster ägde. Så hon stretade inte emot och var stel som en pinne längre, utan smög sig mjuk i leder och sinne in i den famn, som öppnade sig emot henne.

Far och mor, och hem och syster funnos således också för Maglena, den sista, som nu stått ensam kvar af de sju små stackare, hvilka i nödårstider öfvergifna, utan far och mor, lämnat en lill’gråstuga en bister kall vintermorgon när elden slocknat på härden där inne.
